

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 1 / JANUÁR 2011

AFGANISTAN OBJEKTÍVOM

Príprava leteckých technikov

str. 6 - 8

Logistika pre ISAF

str. 10 - 11

/ text a foto Pavol VITKO

Výnimoční muži

Vojaci, ste výnimoční mladí muži, pretože ste ochotní niečo urobiť pre bezpečnosť tejto krajiny a nás ostatných v iných kútoch sveta. Uvedomujem si, že ako tu stojíte – ťažko odtí, v prachu, horúčavách či chlade, vždy ste odhodlaní preukázať, že ste tým najlepším, čo naša krajina môže ponúknuť. Verím, že vaša každodenná práca bude toho dôkazom,” povedal minister obrany Ľubomír Galko slovenským vojakom na základni NATO v Kandaháre. Spolu s prezidentom a hlavným veliteľom OS SR Ivanom Gašparovičom navštívil operáciu ISAF v stredu 15 decembra. A ako sú so slovenskými vojakmi spokojní na medzinárodných veliteľstvách ISAF? „Obaja generáli vyslovili s činnosťou slovenských vojakov maximálnu spokojnosť,” povedal minister obrany po stretnutiach s veliteľom Regionálneho veliteľstva ISAF – juh generálmajorom Jamesom L. Terryom a s veliteľom Kandahárskej leteckej základne brigádny generálom Jeffrym B. Kendallom. Dodal: „Vysoko oceňili skutočnosť, že Slovenská republika zvýšila počet vojakov v ISAF, že sme rozšírili aj ich mandát, takže budú môcť pôsobiť aj mimo základne.”

Prezident a minister sa zúčastnili aj na besede so slovenskými vojakmi. Otvorené a priame otázky sa týkali najmä sociálneho zabezpečenia či výstroja vojakov. Minister Galko potvrdil, že možné zmeny v sociálnom zabezpečení sa nebudú týkať súčasných profesionálnych vojakov. Týkali by sa iba tých, ktorí budú prijímaní do ozbrojených síl po možných legislatívnych úpravách. To potvrdil aj prezident Ivan Gašparovič, ktorý sa vojakom úprimne poďakoval za ich činnosť.

Po tom, ako veliteľ slovenského kontingentu pplk. Peter Švrlo daroval v mene slovenských vojakov ministrom obrany na pamiatku miestny výrobok – drevenú vodcovskú tyč, Ľubomír Galko povedal: „Najväčším darom pre mňa bude, keď sa po čestnom a profesionálnom splnení úloh vrátite zdraví domov k svojim rodinám.” Iste je to aj želanie všetkých 314 slovenských vojakov v ISAF.

Minister odovzdal vojakom kresby od školákov

Pavol VITKO
šéfredaktor

„Je dobré, ak máme ozbrojené sily, ktoré dokážu pomôcť, keď je to potrebné.” Áno, s týmto tvrdením súhlasí až 94,2 percenta dospelých občanov našej republiky. A to je výborné. „Som šťastný, že ozbrojené sily požívajú takú vysokú dôveru, ale nie som tým prekvapený, lebo naši vojaci odvádzajú skvelú prácu a dá sa na nich vždy spoľahnúť,” povedal na margo decembrového prieskumu verejnej mienky minister obrany Ľubomír Galko. No a ozbrojeným silám celkovo dôveruje 78,5 percenta dospelých obyvateľov Slovenska. Iste k tejto dôvere prispeli napríklad aj poddůstojníci šbnrtm. Viliam Machara a rotná Elena Adamiková, o ktorých píšeme na stranách 34 a 35. Udržať si dôveru je mimoriadne dôležité aj v očiach našich zahraničných partnerov. NePOCHYBNE ju v Afganistane má aj plukovník Jaroslav Bielený, zástupca hlavného logistu v ISAF (str. 10-11). A podobne ju mala aj kapitánka Monika Vaľová, ktorá pôsobila na Cypre (str. 33). V OBRANE nás zasa teší, že náš mesačník pravidelne číta viac ako polovica profesionálnych vojakov (52 %). Ďalší ju čítajú nepravidelne. Podľa výskumu z konca novembra 2010 nečítajú OBRANU len 4 % vojakov. Možno len tí nám nedôverujú. Tým ostatným ďakujeme.

Dôveru si treba udržať. V ťažších časoch to býva zložitejšie. Aj keď zároveň – trvalejšie. No – a nás, veru, nečakajú jednoduché mesiace. 10. januára na slávnostnom zhromaždení ministerstva obrany a generálneho štábu minister Galko povedal jednoznačne: „V porovnaní s rokom 2010 bude rok 2011 určite náročnejší.” Zároveň uviedol: „Už sme prijali niektoré opatrenia a naďalej sa budeme zasadzovať za to, aby každé euro bolo vynaložené účelne aj v prospech tohto rezortu, aj celej krajiny; a spolu s vami sa nám podarí vytvoriť z Ministerstva obrany SR rezort plne funkčný, transparentný a otvorený verejnosti.” No – a to je o dôvere.

Pekné zimné týždne

Z obsahu

Príprava
leteckých
technikov

str. 6 - 8

Logistika
pre ISAF

str. 10 - 11

Medicína
v kanadách

str. 34

str. 4-5 Krátko z rezortu
str. 6-8 Pokračujú v príprave
str. 9 Poddůstojník roka
str. 10-11 Logistika pre ISAF
str. 12-15 Afganistan objektívom
str. 16 Francúzske vyznamenanie

str. 17 TECHNIKA – krátko
str. 18-23 Srbská riadená strela ALAS
str. 24-25 Kalendárium
str. 26 Nemecká húfnica
str. 27 genmjr. v. v. Vladimír Příkrýl
str. 28-29 AH – 1Z Viper

str. 30-31 Systém Carl Gustav
str. 33 Vojenská personalistka
str. 34 Medicína v kanadách
str. 35 Nemenila by som
str. 36-37 Krátko z rezortu
str. 38-39 Vojenské doktríny v OS SR

str. 40-41 Veterán od Dunkerque
str. 42-43 Kráľovná roka
str. 44-46 servis • tipy • rady
str. 47 Ambulancia
pre taliansku armádu

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIX, č. 1/2011
Redakčná uzávierka 17. január 2011
Do výroby zadané 20. január 2011

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
komunikačný odbor

Šéfredaktor:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Mgr. Michaela FARKASOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk
Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonóra BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Bc. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lydia ŠEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
komunikačný odbor MO SR
Kutuzova 8

832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová
Na titulnej strane:
Afganský trhovník v Kandaháre
foto Viktor CICKO

Nevyžadovaný obrazový materiál
a rukopisy nevraciamy.
© Ministerstvo obrany SR
EC 41208, ISSN 1336-1910

Stretnutie s prezidentom

/ red

/ foto Peter DOVINA

Minister obrany Ľubomír Galko v závere minulého roka (14. 12.) slávnostne prijal prezidenta republiky Ivana Gašparoviča na pravidelnom koncoročnom stretnutí. Minister Galko informoval hlavného veliteľa ozbrojených síl o súčasnej situácii v rezorte obrany. „V dôsledku hospodárskej krízy príjmy štátov poklesli a výdavky na rezort obrany v našom regióne sú často prvé, ktoré sa škrtajú, čo z dlhodobého hľadiska nie je dobré. Neustále tu dlhodobo pretrvávajú vnútorný dlh rezortu. Ďalším problémom pri preberaní rezortu od predchádzajúceho vedenia je absencia koncepcného plánu pre rozvoj ozbrojených síl,“ uviedol. Prezident I. Gašparovič ocenil spoľahlivosť ozbrojených síl a pomoc obyvateľom najmä pri povodniach, či naposledy pri zosuvoch pôdy. „Ozbrojené sily reagovali okamžite bez akéhokoľvek zdržania, za čo im patrí vďaka“. Prezident zároveň poslal odkaz vojakom v zahraničných misiách. „Naším vojakom na mierových misiách by som chcel popriať, aby sa šťastne vrátili domov, aby naplnili svoje poslanie a aby sme na nich mohli byť hrdí,“ povedal.

Ľ. Galko zároveň prezidentovi ozrejmil aj priority na najbližšie obdobie. „Budeme pracovať na kľúčových dokumentoch, ako je strategické hodnotenie obrany a v neposlednom rade sa chceme sústrediť na efektívnosť vynaložených peňazí. Ani jedno euro nesmie byť minuté zbytočne,“ povedal Galko. Verejnými súťažami ministerstvo už dosiahlo zníženie cien zákaziek. „Rozpočet je zase nižší, ako bol minulý rok. Som presvedčený, že tento rozpočet bude do roku 2012 určujúcim, do akej miery už nie je možné armádu oberať o potrebné pomôcky, výzbroj, o to, aby bola kompatibilná s armádami Aliancie,“ reagoval prezident.

Minister Galko: Funkčný a otvorený rezort

/ Pavol VITKO

/ foto Peter DOVINA

„Musíme spojiť sily, aby sme splnili požiadavky, ktoré sú kladené na rezort z hľadiska vojensko-politických ambícií Slovenskej republiky,“ zdôraznil minister obrany SR Ľubomír Galko na slávnostnom zhromaždení ministerstva obrany a generálneho štábu pri príležitosti 18. výročia vzniku SR. Súčasťou slávnostného zhromaždenia bolo aj vznamenanie 25 príslušníkov rezortu, ktorým minister obrany Ľ. Galko a náčelník Generálneho štábu OS SR Ľ. Bulík udelili svoje Pamätné medaily a Pamätné odznaky. Prítomným bol tiež prečítaný rozkaz prezidenta SR Ivana Gašparoviča k 18. výročiu vzniku Slovenskej republiky.

Minister obrany Ľ. Galko sa poďakoval príslušníkom rezortu za zodpovedný prístup k práci, za pomoc pri vytváraní a šírení dobrého mena Ministerstva obrany a Ozbrojených síl Slovenskej republiky. „Aj v uplynulom roku stáli naši vojaci blízko svojich spoluobčanov v ťažkých chvíľach a bez váhania pomohli,“ dodal. Ďalej sa Ľ. Galko sústredil na nadchádzajúce obdobie: „V porovnaní s rokom 2010 bude rok 2011 určite náročnejší. Je potrebné znížiť deficit štátneho rozpočtu a celkovo ozdraviť slovenskú ekonomiku. Preto finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu pre rezort obrany na rok 2011 sú podstatne nižšie, ako boli v predchádzajúcom roku.“ Uviedol, že treba riešiť nielen výšku pridelených financií a dlhodobo rastúci vnútorný dlh rezortu, ale aj efektívnosť nakladania s pridelenými prostriedkami. „Už sme prijali niektoré opatrenia a naďalej sa budeme zasadzovať za to, aby každé euro bolo vynaložené účelne a na prospech

tohto rezortu a celej krajiny.“ Minister tiež zdôraznil, že rezortu nateraz chýba dlhodobá koncepcia rozvoja ozbrojených síl. Taká, ktorá by bola postavená na reálnych a stabilných zdrojoch. Avizoval: „Ak chceme, aby mal rezort obrany dlhodobú víziu, je potrebné zladíť stabilné zdroje, ambície a spôsobilosti. Preto za najvýznamnejšiu úlohu nadchádzajúceho roka považujem už prebiehajúce Strategické hodnotenie obrany. Cieľom tohto hodnotenia je komplexné zmapovanie súčasného stavu rezortu, navrhnutie riešení a následná implementácia jeho výsledkov. To je možné iba za predpokladu celospoločenskej podpory. Jeho súčasťou musí byť verejná diskusia a spolupráca s inými ministerstvami, domácou i zahraničnou expertnou komunitou.“

Ľubomír Galko tiež uviedol, že bude podstatné zachovať kontinuitu pri plnení našich záväzkov voči NATO a EÚ. „Sústredili sme sa na menší počet misií, ale s kvalitnejším príspevkom. Rezort posilní príspevok Slovenska v operácii ISAF v Afganistane a od marca bude aj viac slovenských vojakov plniť nové úlohy v misii ALTHEA v Bosne Hercegovine.“ Na záver svojho prejavu v Klube MO SR minister obrany Slovenskej republiky Ľubomír Galko povedal: „Vážení prítomní, tento rok určite nebude jednoduchý. Verím, však, že spolu s vami sa nám podarí vytvoriť z Ministerstva obrany SR rezort plne funkčný, transparentný a otvorený verejnosti.“

Minister vyskúšal Albatros

/ red

/ foto Pavol VITKO

Vzdali hold obetiam v Hejcoch

/ red

/ foto Pavol VITKO

Hold a úctu 42 vojakom - obetiam najväčšieho leteckého nešťastia slovenskej armády vzdali 19. januára pri pamätníku v maďarskej obci Hejce minister obrany Ľubomír Galko a maďarský minister obrany Csaba Hende, desiatky pozostalých a príbuzných, ako aj ďalší účastníci spomienkového pietneho zhromaždenia. Pred piatimi rokmi sa na kopci Borsó tragicky skončil let vojenského dopravného lietadla, ktoré prepravovalo slovenských vojakov KFOR vracajúcich sa z misie v Kosove. Pri havárii zahynulo 42 vojakov, tragédiu prežil len Martin Farkaš, ktorý je v súčasnosti na misii v Afganistane. Ako v smútočnom prihovore k prítomným uviedol minister Galko, až na kopci Borsó si naplnlo uvedomil, aký je ľudský život cenný a ako málo stačí, aby sa ním života nečakane pretrhlo. Pripomenul, že toto nešťastie bolo zhodou nešťastných náhod a jedného okamihu, ktorý nemilosrdne rozhodol za tých, ktorí boli v tom čase v armádnom lietadle An-24. „K úspešnému ukončeniu ich práce v zahraničnej misii KFOR v Kosove chýbalo iba niekoľko minút, iba pár kilometrov. Ale osud bol neúprosný. Rozhodol inak,“ povedal. Zároveň priznal, že návšteva miesta tragédie bola preňho veľmi emotívna. „Urobím všetko, aby sme na týchto hrdinov nikdy nezabudli,“ povedal minister Galko. Občanom obce sa poďakoval za to, čo v osudných chvíľach urobili pri záchranných prácach po havárii a za ich príspevok k udržiavaniu pamiatky našich vojakov.

Vojaci pomáhajú

/ mjr. Milan VANGA

/ kpt. Marcel KROUPCH

Ľudia postihnutí rakovinou potrebujú pomoc a podporu v akejkoľvek forme a podobe, preto príslušníci Čestnej stráže prezidenta SR už po tretíkrát uskutočnili dobrovoľnú finančnú zbierku. Počas predvianočného obdobia od 29. novembra do 20. decembra 2010 sa medzi príslušníkmi útvaru Čestnej stráže vyzbieralo 680 €, ktoré putovali na detskú onkológiu, konkrétne občianskemu združeniu Liga proti rakovine. Vybierané peniaze odovzdal veliteľ Čestnej stráže plukovník Miroslav Ištván prezidentke združenia Liga proti rakovine MUDr. Eve Siráckej, DrSc. Pri tejto príležitosti sa dohodli na užšej spolupráci. Útvar Čestnej stráže prisľúbil vystúpiť špeciálne pre onkologických pacientov s nacvičenými skupinovými cvikmi s ceremoniálnymi puškami.

Po zrušení vojenskej strednej odbornej školy leteckej v Košiciach sa už roky hľadá optimálny spôsob prípravy najmä stredných technických odborností pre vzdušné sily. Po profesionalizácii a úpravách tabuliek ide najmä o prípravu profesionálnych vojakov v hodnosti mužstva a poddôstojníkov. Od prvého júla 2009 sa ich príprava po presťahovaní z Košíc sústredila do Strediska výcviku leteckých odborností v Prešove.

Pokračujú v príprave

Podľa leteckých odborníkov sa vybral ten lepší variant. V prípade presunu školiaceho zariadenia do Mokrada, prípadne Martina, reálne hrozila strata certifikácie, keďže garanti jednotlivých odborností sa regrutujú predovšetkým z radov bývalých učiteľov Vojenskej strednej odbornej školy leteckej z Košíc a Prešova a na stredné Slovensko by sa nepresunuli.

Stredisko pôsobí v dvoch objektoch na okraji kasární v miestnej časti Prešova v Nižnej Šebastovej. Veliteľ prešovského strediska major Štefan Čabra pripomína aj ďalšie výhody umiestnenia školiaceho zariadenia v priestoroch leteckého útvaru.

Dobré riešenie

„Keďže sa nachádzame v priestoroch vrtuľníkového krídla, znížili sa a zefektívnilo vynaložené finančné prostriedky na praktickú časť prípra-

vy kurzov v oblasti pozemnej zabezpečovacej techniky. Je zabezpečená kvalitnejšia príprava zabezpečovacej a leteckej techniky na výučbu. Máme možnosť priamej konzultácie niektorých problémov a technických otázok s odborníkmi z praxe. Počas typového výcviku na lietadlá L-39 a MiG-29, ako aj vrtuľníky Mi-17 máme možnosť využiť trenažérovú techniku vzdušných síl, skvalitnilo sa didaktické vybavenie strediska,“ konštatuje major Čabra a dodáva, že v budúcnosti by chceli pripraviť a využívať multimediálnu učebňu pre potreby AVIS, ADMIS aj na praktický výcvik technického personálu leteckej a pozemnej zabezpečovacej techniky. A postupne skvalitňovať materiálnu základňu aj presunom prebytočných agregátov z leteckej techniky z jednotlivých leteckých krídel. Záujem majú predovšetkým o prúdový motor RD 33 a ďalšie agregáty z lietadla MiG-29. S Vojenským múzeom rokujú o presune lietadla L-29 Delfin.

Stredisko disponuje množstvom názorných pomôcok

Rodák zo Starej Ľubovne po absolvovaní košickej technickej univerzity bol v prešovskej leteckej základni na základnej vojenskej službe. Tam sa upísal vojenčine. Začínal najskôr ako technik na vrtuľníku Mi-24. Postupne sa stal veliteľom technického roja a napokon zástupcom veliteľa technickej letky Mi-24. Prvého júla 2009 prešiel z leteckého útvaru do školiaceho strediska. Vo svojej činnosti sa usiluje čo najlepšie zužitkovať všetky praktické skúsenosti, ktoré získal. Prešovské stredisko v súčasnosti zabezpečuje najmä pre potreby útvarov a zariadení vzdušných síl vstupný odborný výcvik, ďalší odborný výcvik, špecializované kurzy, krátkodobé účelové kurzy a typový výcvik. Zároveň v spolupráci s Akadémiou ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši prešovské stredisko za-

bezpečuje vstupný odborný dôstojnícky kurz pre potreby vzdušných síl.

Stredisko má okrem iného oprávnenie na uskutočňovanie školení, výcviku údržby a skúšok, ako aj vydávanie osvedčenia absolventom kurzu základného výcviku a kurzu typového výcviku na všetky typy lietadiel a vrtuľníkov, používaných v slovenských vzdušných silách (MiG-29, L-29, Mi-17, Mi-2, Mi-24, L-410, An-26, vo všetkých modifikáciách).

Školitelia pripravujú svojich nástupcov

O samotný výcvik sa stará výcviková rota letectva pod vedením kapitána Branislava Nováka. Pozostáva z troch výcvikových čiat zabezpečujúcich prípravu v jednotlivých odbornostiach. Počínajúc inžinierskou leteckou službou (ILS) na prípravu odborníkov pre drak a motor lietadla, špeciálne vybavenie, elektrické vybavenie, leteckú výzbroj, rádiové vybavenie a rádiotechnické vybavenie lietadiel. Ďalej odborníkov pre službu letiskového zabezpečenia, letecké pozemné informačné systémy, leteckú prevádzkovú službu.

Stredisko podľa majora Čabru dodnes stavia na skúsenostiach bývalých učiteľov vojenskej strednej odbornej školy leteckej, ktorí sú odbornými garantmi jednotlivých odborností. Takým je napríklad v odbornosti drak a motor lietadla podplukovník v zálohe Ján Gorej, ktorý má aj praktické skúsenosti z ošetrovania leteckej techniky nielen v leteckých plukoch v Mošnove a v Košiciach, ale aj v africkej Líbyi. Nadobudnuté skúsenosti sa snaží odovzdávať mladším príslušníkom strediska.

„Som rád, že rotný Marian Kopera urobil v poslednom období veľký pokrok a bude z neho dobrý učiteľ. Dobré je, že má potrebné praktické skúsenosti z leteckých útvarov a neustále na sebe pracuje. Postupne sa podieľa aj na príprave učebných textov. Už robil skriptá na L-39,“ chváli svojho nástupcu podplukovník Gorej.

Rodák z Košíc si cení pochvalné slová svojho učiteľa. V bývalej leteckej základni Kuchyňa pracoval na lietadlách MiG-21, Su-22, neskôr v Košiciach na L-39 Albatros a v Prešove na vrtuľníkoch Mi-17. „Bez potrebnej praxe by sa mi len veľmi ťažko učilo. Najzložitejšie kurzy sú na MiG-29. Predsa len je to v súčasnosti najmodernejšia letecká technika a jej zvládnutie je poriadne náročné. Presvedčajú sa o tom všetci frekven-

Príprava na let

Príprava v učebni

tanti tzv. typového výcviku. Najzložitejšie je to pre ľudí bez potrebného technického vzdelania. Práve oni patria medzi tých, ktorí ho nakoniec nezvládnu a musia byť vyradení z kurzov,” poznamenáva rotný Kopera.

Kurzy i typový výcvik

Okrem podplukovníka Goreja patrí medzi najkúsenejších a najlepších učiteľov aj podplukovník v zálohe Miroslav Ferenc, ktorý má na starosti odbornú spôsobilosť v elektrotechnických odbornostiach. Z mladších sa podľa majora Čabru osvedčil rotnajster Róbert Kaľavský, ktorý sa zaoberá rádiovým vybavením lietadiel a pred príchodom do strediska získal potrebné odborné skúsenosti najmä na lietadlách MiG-29 v zmiešanom leteckom krídle na Sliachi. Stredisko pripravuje a uskutočňuje aj typový výcvik pre jednotlivé letecké krídla. Nedávno robili pre potreby prešovského vrtuľníkového krídla typový výcvik a typové skúšky na vrtuľník Mi-17 SAR v úprave pre leteckú pátracu a záchrannú službu. Bol určený predovšetkým pre technikov z technickej letky a letky opráv a predpísaných prác. Teda všetkých, ktorí budú pracovať so strojom v úprave pre leteckú pátracu a záchrannú službu.

Zúčastnil sa na ňom aj starší technik Mi-17 rotnajster Peter Varga. Má za sebou skúsenosti z pôsobenia vo vrtuľníkovej jednotke KFOR v Kosove. „Stroj v úprave SAR má predsa len niektoré odlišnosti. Predovšetkým nový meteorológ a ďalšie rádionavigačné vybavenie. Musím ich zvládnuť, aby som mohol pracovať na spomínanom vrtuľníku,” hovorí rotnajster Varga.

Čatárka Marcela Hudáková z prešovského vrtuľníkového krídla patrí medzi frekventantov mesačného kurzu velenia a riadenia, ktorého

úspešné zvládnutie je predpokladom na jej povýšenie do hodnosti rotná. Pochvaľuje si organizáciu kurzu i prístup učiteľov.

Inštruktori nemôžu rotovať

Major Čabra pripomína, že sa usilujú neustále zvyšovať odbornú úroveň inštruktorov. V uplynulom období väčšina z nich ukončila doplnkové pedagogické štúdium. „Nemajú ho iba novoprijatí inštruktori. Vytvárame potrebné podmienky, aby ho mohli čím skôr absolvovať aj oni. Trápi ma však iný problém. Inštruktorom sa postupne končí výsluha v hodnostiach, respektíve maximálna doba služby. Do ich vzdelania a prípravy sa investovali nemalé finančné prostriedky. Miesto rotácie, ktorá v ich prípade nemá pre ozbrojené sily význam a predstavuje skôr destabilizáciu, by sme, naopak, uvítali ich stabilizovanie vo forme ustanovenia do praprôckych hodností, prípadne výnimiek. Rotácia v ich prípade by narobila viac škody ako úžitku. Koniec koncov by viedla k zníženiu úrovne celého Strediska výcviku leteckých odborností,” približuje jeho veliteľ jeden z problémov, ktorý ho najviac trápi.

Stredisko v roku 2010 pripravilo a zorganizovalo spolu 63 rôznych odborných kurzov a typových preškolení. Zúčastnilo sa na nich 683 profesionálnych vojakov a zamestnancov. Úspešne ich ukončilo 626. V tomto roku 2011 ich čaká dovedna až 78 rôznych kurzov a typových preškolení. Budú zabezpečovať pre Akadémiu ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši dokončenie vstupného odborného dôstojníckeho kurzu a začatie ďalšieho. Najväčšou výzvou pre celý kolektív strediska však bude začatie vôbec prvého vstupného odborného výcviku pre novo regrutovaných vojakov.

kov v závislosti od odborností v trvaní až 18 mesiacov. Podplukovník Gorej i jeho mladší kolega rotný Kopera konštatujú, že veľa bude závisieť od vstupných technických vedomostí frekventantov. „Pre tých, čo nebudú mať stredné technické vzdelanie, bude veľmi ťažké úspešne ho dokončiť. Nemôžeme si dovoliť poľaviť v náročnosti. Veď od nás pôjdu frekventanti k leteckým útvarom a neskôr budú pracovať na leteckej technike. A tam sa žiadne nedostatky neodpúšťajú. Veď od kvality ich práce závisí bezpečnosť osádok lietadiel a vrtuľníkov vo vzduchu,” zdôrazňuje podplukovník v zálohe Ján Gorej.

História

- 1. októbra 2004 vznikla v priestoroch Kukorelliho kasární v Košiciach Odborná výcviková škola letectva, ktorá bola v podriadenosti Veliteľstva výcviku Martin
- 30. septembra 2006 bola Odborná výcviková škola letectva zrušená
- 1. októbra 2006 vzniklo v košických Kukorelliho kasáriách Detašované pracovisko Odbornej výcvikovej školy letectva, PVO, KIS a EPS Mokrď
- 30. júna 2009 bola Odborná výcviková škola letectva, PVO, KIS a EPS Mokrď vrátane Detašovaného pracoviska Košice zrušená
- 1. júla 2009 vniklo v prešovských kasáriach SNP (v priestoroch vrtuľníkového krídla) Stredisko výcviku leteckých odborností v podriadenosti martinského práporu výcviku

/ text a foto Pavol VITKO

Poddôstojník roka

„Do armády som vstúpil predovšetkým preto, lebo ešte v civile som si pár razy skočil v aeroklube padákom a bolo mi jasné, čo chcem v živote robiť,” spomenie najlepší poddôstojník Ozbrojených síl SR za rok 2010 čatár Marek Pietrik.

Vysportovanému poddôstojníkovi z 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline 13. decembra v Sieni cti na ministerstve obrany osobne zablahoželali minister obrany Ľubomír Galko a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík. Nechýbal ani veliteľ jeho žilinského pluku plukovník gšt. Ľubomír Šebo a hlavný poddôstojník OS SR štáby nadrotmajster Richard Fabricius. Čatár Pietrik je v špičkovom žilinskom útvere spojár.

Výsadbár a spojár

V uniforme slúži od roku 2002. Na strednej škole študoval technicko-informačné služby. Nositeľ 1. výsadkovej triedy (65 zoskokov) si už overil svoje schopnosti aj v zahraničnej operácii. „V roku 2006 som bol v Iraku. Bola to veľmi dobrá skúsenosť. Systém práce v medzinárodnom prostredí, istá psychická aj fyzická záťaž, odlúčenie... Nebolo to všetko jednoduché, ale ako sa hovorí, čo vás nezabije, to vás posilní. A mne tých šesť mesiacov dalo veľmi veľa...” Marek Pietrik však zahraničné skúsenosti zbiera aj v rámci medzinárodných cvičení. „Napríklad na každoročnom spojárskom cvičení Combined Endeavor býva aj vyše tisícky vojakov. Prichádzajú približne zo štyroch desiatok krajín. Popri štátoch NATO sú to aj krajiny Partnerstva za mier. Raz bola aj Južná Afrika,” obzrie sa za najväčšími cvičeniami spojárov, ktoré absolvoval v Nemecku či v Bosne a Hercegovine. Napriek mladému veku, no vďaka profesionalite a skúsenostiam, ho vysielajú už aj na plánovacie konferencie tohto významného medzinárodného vojenského projektu.

„Cvičné zoskoky, to je vždy skvelý a zakaždým neopakovateľný zážitok. No a ak k tomu pridám prácu spojára, ktorou denne žijem a usilujem sa držať kontakt s najnovšími technológiami, môžem povedať, že mám šťastie. Robím totiž presne to, čo ma baví,” konštatuje poddôstojník. Ešte dodá: „Byť príslušníkom 5. pluku špeciálneho určenia je pre mňa česť a hrdosť. Nevieť o nikom od nás, kto by to takto nevnímal. A z toho vychádzajú aj dobré ústretové a kamarátske vzťahy. Veľmi si to vážim...”

Chrbtica armády

„Pre mňa sú poddôstojníci v istom zmysle chrbtovou kosťou celých ozbrojených síl. Myslím si, že takéto ocenenie bude nielen pre víťaza, ale aj pre všetkých poddôstoj-

níkov obrovským stimulom, aby na sebe ďalej pracovali a odvádzali kvalitné výsledky,” povedal pri slávnostnom oceňovaní najlepšieho poddôstojníka minister obrany Ľubomír Galko. Zároveň ocenil Pietrikovu profesionalitu, vôľu a chuť niečo v ozbrojených silách dokázať. Generál Ľubomír Bulík ozrejmil, že titul Poddôstojník roka bol udelený už šiesty raz. Kritériá výberová komisia postupne nastavovala a spresňovala, aby boli čo najobjektívnejšie. Potenciálny kandidát musí spĺňať vysoké morálne, fyzické aj psychické kritériá. Okrem iného k nim patrí aj jazyková vybavenosť a skúsenosti zo zahraničnej operácie. Mimochodom, predsedom komisie bol hlavný poddôstojník Ozbrojených síl SR štáby nadrotmajster Richard Fabricius. No a komisia vyberala z tých, ktorých navrhli jednotlivé druhy vojsk a predtým samotné útvary. Nuž – a poddôstojníkov je v slovenských ozbrojených silách takmer 4 100...

Pokračovanie v ISAF

„Pravdaže, som rád, aj keď som bol absolútne prekvapený. Veď len v rámci nášho žilinského pluku je mnoho perfektných poddôstojníkov, ktorí by si toto ocenenie zaslužili minimálne tak ako ja,” skromne porovná čatár Pietrik. „Poddôstojníka roka” však vôbec nevnímam ako dajakú hraničnú metu. Chce ísť vo svojej vojenskej kariére ďalej. Kam? „Verím, že ma vyberú do Afganistanu. Pripravujem sa, je ešte dosť veľa čo robiť, ale v našom pluku máme na to. Takže dúfam, že vycestujem aj ja,” nádeja sa otec 3,5-ročného syna. „Nie, manželka mi nebráni. Vie, akú mám prácu a podporuje ma. Napokon, už roky dochádzam do Žiliny na týždňovky. Rodičia síce nadšení nie sú – veď ktorí by boli? No aj oni vedia, čím a prečo ako vojenský profesionál žijem...” V Afganistane bol už na 10 dní preveriť podmienky výkonu spojárskej práce.

Turistika, snowboarding či diaľkovo riadené letecké modely – aj to všetko patrí k záľubám čatára Mareka Pietrika. Priority Poddôstojníka roka 2010 sú však jasné. Okrem rodiny všetky súvisia s jeho uniformou príslušníka 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline – a možného nasadenia v operácii ISAF.

/ text a foto Pavol VITKO

/plukovník gšt. Jaroslav Bielený:

Logistika pre ISAF a afganských spojencov

Pán plukovník, vaša pozícia zástupcu náčelníka logistiky vo veliteľstve operácie ISAF je v Afganistane v rámci našich ozbrojených síl doteraz druhá najdôležitejšia. Hneď po brigádnom generálovi Pavlovi Mackovi, ktorý tu pôsobil vo funkcii náčelníka štábu koordinácie a riadenia operácií. Čo predchádzalo vášmu nasadeniu?

S rodinou sme si kúpili 30. marca 2010 v Seredi dom. No a 14. apríla prišla správa, že už 31. mája odlietam do ISAF... Nuž – bolo to skutočne veľmi narychlo, ale neprežívali sme to dramaticky. Naopak. Robiť logistiku na takej pozícii v operácii ISAF! Veď to ako keby vás nečakane povolali do špičkového tímu NHL, alebo hráte futbal v Lige majstrov. Skrátka – je to úžasná výzva a more skúseností. No a sprevádzkovanie domu zariadila manželka, na ktorú sa môžem vždy spoľahnúť.

...pôvodne som myslel na vašu doterajšiu kariéru...

Pravdaže. Začnem vojenskou akadémiou Brno, kde som vyštudoval ženíjno-strojní odbor. V Seredi v 1. ženijnom prápore som strávil prvých desať rokov svojej kariéry. Velil som ženijnej čate a roste a následne som sa začal profilovať v oblasti logistiky. V roku 2001 som odchádzal ako zástupca veliteľa pre logistiku ženijnej základne do operácie KFOR. Bola to moja prvá misia, veľmi rád na ňu spomínam.

Okrem iného sme vybudovali spoločný česko-slovenský tábor Šajkovac. Po návrate som bol zástupca riaditeľa Hospodárskej správy ministerstva obrany. Následne ma čakali tri roky na pozícii vo veliteľstve NATO v Bruseli. Pracoval som v agentúre pre štandardizáciu a získal som v tejto oblasti obrovské skúsenosti, ktoré využívam dodnes. Po návrate v roku 2007 som bol zástupca náčelníka logistiky pozemných síl a následne v rokoch 2008 až 2010 som bol náčelníkom logistiky a náčelníkom odboru pre podporu operácií veliteľstva pozemných síl. A školy? Polročný kurz technických dôstojníkov pozemných síl v Bundeswehri spojený s logistickou praxou, ročný kurz veliteľov práporov vo vojenskej akadémii v Rakúsku a kurz generálneho štábu v NATO akadémii obrany v Ríme.

Čo je hlavným obsahom práce vášho štábu?

Strategická logistika veliteľstva ISAF je úplne odlišná od tej operačnej a taktickej, s ktorou som mal skúsenosti doteraz. Rozdelil by som ju do troch línii. Tou prvou je vytváranie podmienok pre plynulý prísun zásob všetkého druhu do Afganistanu. Skrátka – zásobovanie. Na ilustráciu, denne je potrebných dostať do Afganistanu 6 miliónov litrov paliva či 1,5 milióna litrov vody, ktoré spotrebuje 150-tisícová armáda ISAF a 350-tisícové afganské národné bezpečnostné sily. Mesačne do Afganistanu prichádza 15 až 20-tisíc kontajnerov rôzneho materiálu. Potraviny, voda, konštrukčný materiál, zdravotnícky materiál a tak ďalej. Treba si pritom uvedomiť, že Afganistan

nemá prístup k moru, a preto prísun zásob je možný buď letecky, alebo po mori cez prístavy buď v pobaltských krajinách vzdialených vyše 4 000 kilometrov, alebo pakistanský prístav v Karáči. Odtiaľ zásoby ďalej pokračujú kamióňmi severnou trasou cez Rusko, Kazachstan, Uzbekistan a hraničné priechody Hairatan a Towragondi alebo južnou trasou cez Pakistan a hraničné priechody Torkam a Chaman. Po mnohých rokoch úsilia sa podarilo dosiahnuť vyváženosť medzi severnou a južnou trasou, a vďaka diplomatickému úsiliu NATO a USA verím, že postupne bude viac tovaru prichádzať cez severný koridor, ktorý je síce drahší, ale podstatne bezpečnejší.

Druhá a tretia línia?

Zásobovanie a kontrahovanie služieb musíme spojiť s proti povstaleckou stratégiou – COIN. Do konca minulého roka bol tento aspekt veľmi podceňovaný alebo lepšie povedané, ignorovaný. Do Afganistanu plynú ročne miliardy dolárov predovšetkým do rozvojových programov, projektov a na zabezpečenie zásob. Iba časť z nich sa dostane v plnbách za služby domácim kontraktorm. Na druhej strane veľká časť peňazí, ktoré vynakladá medzinárodné spoločenstvo na zaistenie bezpečnosti pri realizácii týchto projektov alebo NATO kontraktormi na ochranu logistických konvojov, často končí v rukách vojnových kráľov „warlordov“, ktorí v mnohých regiónoch Afganistanu majú ešte stále veľký vplyv. Obrovskú rolu hrá aj korupcia a silné rodinné väzby na predstaviteľov národnej a regionálnej vlády. To všetko negatívne vplyva na pohľad afganskej verejnosti na ISAF a legitímnosť afganskej vlády. Ak by sme to naďalej ignorovali, nikdy nezískame širokú podporu afganského ľudu. A predovšetkým o tej je protipovstalecká stratégia. Hlavným cieľom je teda dosiahnuť, aby sa peniaze cez kontrakty neštrácali v neprehľadnej sieti kontraktorov. Postupne, pridelovaním kontraktov cez program „Najprv Afganci“, budovať spôsobilosti a konkurencieschopnosť malých a stredných firiem. Taktiež chceme v spolupráci s afganskou vládou eliminovať korupciu. Verte, že vzhľadom na domáce pomery a väzby to nie je jednoduché. No a tretia oblasť úloh spočíva v budovaní logistiky afganských bezpečnostných síl tak, aby v budúcnosti boli schopné samostatne fungovať. Radíme pri rozmiestnení jednotiek logistickej podpory, pomáhame pri vytváraní systému logistickej podpory a jej štruktúr. Dôraz kladíme na výcvik špecialistov a odborníkov – od poddôstojníckeho zboru až po veliteľov. To je fakt náročné – veď nové Afganské národné bezpečnostné sily existujú len tri roky a v ich radoch je už vyše 300-tisíc vojakov. Každý vie, že NATO sa chce z Afganistanu postupne stiahnuť – a preto Afganská národná armáda musí dovtedy byť pripravená prevziať zodpovednosť a rovnako byť samostatná aj v oblasti logistiky.

Keby ste mohli povedať pár slov o systéme služby...

Ten systém je vyjadrený veľmi jednoducho: 24 / 7. Čo to znamená? Nuž – pracovné nasadenie sa vyžaduje 24 hodín denne a 7 dní v týždni. Samozrejme, treba sa najesť a vyspať. Reálne vchádzam do kancelárie o siedmej ráno a odchádzam z nej hodinu pred polnocou. Porady, hlásenia, analýzy, hodnotenia, rozhodovanie... Stále v pokluse. Ale je to v pohode, lebo čas letí neuveriteľne rýchlo a opakujem – pre mňa je to liga šampiónov logistiky. Veď aj Američania sami hovoria, že doteraz žiadna operácia nebola taká náročná na logistickú podporu, ako je operácia ISAF. Na čo by však popri práci nemal nikto zabudnúť, je aspoň trochu športu. Ako tu s malou dávkou nadsadenia hovoria moji dlhšie slúžiaci kolegovia – inak sa človek zrúti alebo zblázni. V tomto smere obdivujem svojho náčelníka, brigádneho generála Stephena Lyonsa z US Army. Je tu už 15 mesiacov a je úžasný, ako všetko zvláda. Verím, že do júna 2011 budem v takej forme aj ja.

Takže už len podotázka – ako sa udržiavate vo forme?

Po fyzickej stránke je to, ako som už povedal, šport. Najmä fitness, futbal a pozemný hokej. Dostal som sa na váhu, ktorú som mal pred dvadsiatimi rokmi a cítim sa perfektne. A psychická rovnováha? Rád sa učím jazyky. Angličtina, nemčina, francúzština – v nich už som doma. Základ je však rodina. Bez podpory manželky by som iste nemohol byť plukovník už pred štyridsiatkou. A ak nám ešte robia radosť aj naše tri deti, čo by ste si ako dobré pracovné zázemie mohli želať viac?

Vízie generálov 2

/ Pavol VITKO

/ foto Peter DOVINA

Koncom minulého roka sme publikovali vízie generálov, ktorí boli menovaní na nové funkcie. Patrí k nim aj brigádný generál Ondřej Novosad, ktorý bol 1. októbra 2010 ustanovený do funkcie zástupcu veliteľa Pozemných síl OS SR (PS). Aké sú jeho aktuálne ciele?

„Mojím primárnym cieľom je z pozície zástupcu veliteľa pozemných síl podporiť úsilie veliteľa vo velení a riadení pozemných síl a zabezpečení bojaskopnosti pozemných síl ako jednej z hlavných súčastí Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Ďalej sa chcem sústrediť na stabilizáciu a podporu príslušníkov pozemných síl. Odovzdanie mojich skúseností zo služby doma i v zahraničí mojim kolegom. Chcem sa sústrediť na riadenie a koordináciu vzázkov a útvarov, pri plnení úloh komplexnej prípravy jednotiek do operácií medzinárodného krízového manažmentu (predovšetkým operácie ISAF v Afganistane), prípravu jednotiek na pomoc obyvateľstvu v prípade vzniku krízových situácií a splnenie záväzkov SR deklarovaných do jednotiek rýchlej reakcie NATO 2012 a 2013, ktoré pozemné sily plnia. V nie poslednom rade chcem efektívne riadiť a koordinovať u pozemných síl prípravu spôsobilostí deklarovaných do Cieľov síl NATO (CS 0035 mechanizovaná brigáda, mechanizovaná práporná skupina, práporech PS). To čo som uviedol, vidím ako moje hlavné ciele z hľadiska krátkodobého horizontu.

Ako zástupca veliteľa pozemných síl zodpovedám, samozrejme, aj za plnenie množstva iných úloh. Ale ako kľúčové vidím rozpracovanie podkladov do strategického hodnotenia obrany, ktoré, si myslím, je veľmi dôležité ako súčasné východisko pre smerovanie budúcich Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Tento môj cieľ chápem ako aktuálnu úlohu s efektom (verím, že nie dopadmi) predovšetkým v horizonte strednom a dlhodobom.

Je mi jasné, že v roku 2011 pozemné sily budú plniť úlohy v nesmierne zložitých ekonomických podmienkach. A že krátenie finančných prostriedkov pre rezort obrany, a teda aj ozbrojené sily bude mať značný dopad na všetky oblasti života vojsk, teda aj na výcvikové aktivity vzázkov a útvarov, ktoré považujem za kľúčové pre úspešné splnenie poslania pozemných síl. Naplnenie priorit NGŠ Ozbrojených síl Slovenskej republiky a veliteľa pozemných síl pre rok 2011 (ktoré sú smerované predovšetkým do uvedených oblastí) bude v súčasných podmienkach veľmi zložitá. Vykonali sme analýzu všetkých identifikovaných rizík a dospeli sme k záveru, že v roku 2011 prioritne zdrojovo zabezpečíme predovšetkým jednotky pripravujúce sa do operácií MKM a jednotky deklarované pre Ciele síl NATO.

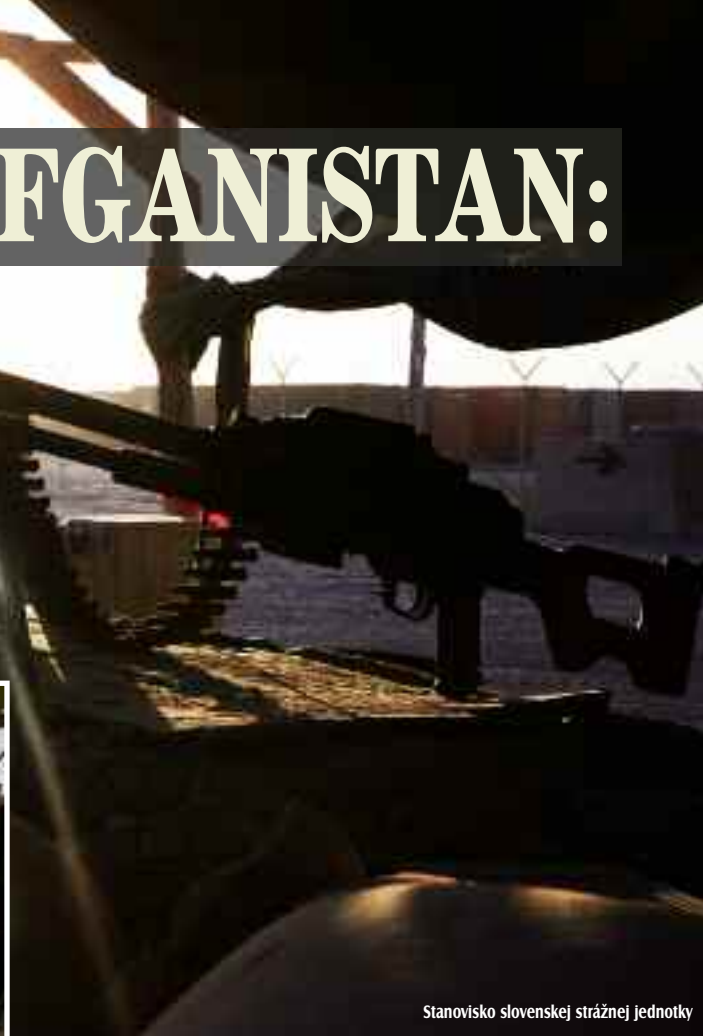
Moje pôsobenie vo funkcii zástupcu veliteľa Pozemných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky je pre mňa novou výzvou. Tak ako je pre mňa aj veľkou výzvou úspešné splnenie rozhodujúcich úloh v roku 2011. Verím, že nové skúsenosti nadobudnuté v tejto funkcii budem môcť v budúcnosti využiť aj v iných pozíciách velenia Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ale aj v zahraničných štruktúrach NATO alebo zahraničných operáciách. Pevne verím, že aj v roku 2011 budú pozemné sily pri naplňaní svojho poslania úspešné a podporia enormné úsilie velenia Ozbrojených síl Slovenskej republiky pri zabezpečení obrany a suverenity Slovenskej republiky.

AFGANISTAN:

november-december 2010

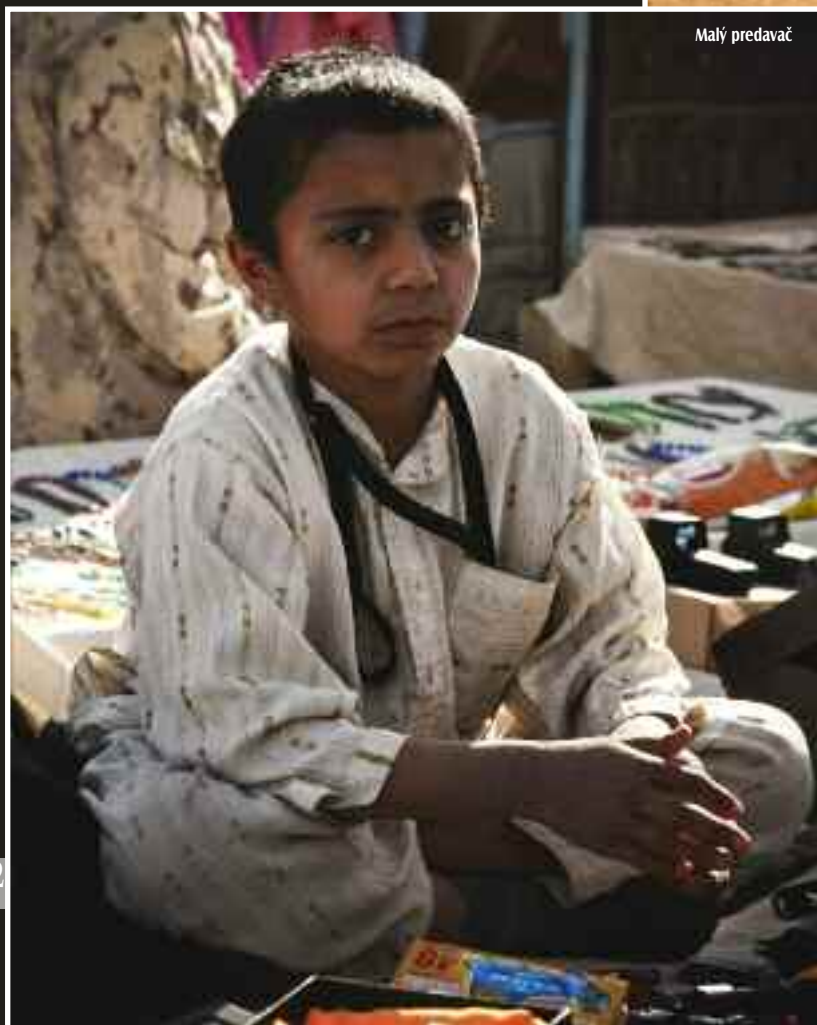
Desaťdňový „luxus“ rotačných stanov na základni KAF

Stanovisko slovenskej strážnej jednotky

Vojenský konvoj prechádza vstupom ECP-3

Malý predavač

Slovenskí vojaci bezprostredne po raketovom útoku na základňu KAF

Pohľad na Afganistan pri ceste na Slovensko

Afgánski vojaci pred odjazdom do hôr

Slovenský vojak blokujúci vstup na základňu KAF

Domáce obyvateľstvo
pred vstupom na základňu KAF
prehliadané našimi vojakmi

Stanovisko slovenskej strážnej jednotky

Deti hrajúce sa v Bazaar School, vybudovanej slovenskými ženistami

Afgánska rodina na obľúbenom dopravnom prostriedku

Baba – afgánsky „starešina“, mudrc

Druhé najvyššie štátne vyznamenanie Francúzskej republiky „Veliteľ národného radu za zásluhy“ (Commandeur de l'Ordre National du Mérite) odovzdal 15. novembra v mene prezidenta Nicolasa Sarkozyho francúzsky veľvyslanec v Bratislave Jean-Marie Bruno brigádnemu generálovi v zálohe Františkovi Bartkovi.

„Národný rad za zásluhy“ zaviedol generál Charles de Gaulle v roku 1963, ako druhé najvyššie francúzske štátne vyznamenanie (po Čestnej légii). Udeľuje ho prezident republiky vojenským aj civilným, francúzskym aj zahraničným osobnostiam. Rad má tri základné hodnosti chevalier – rytier, officier – dôstojník, commandeur – veliteľ (najvyšší stupeň).

/ Michaela FARKAŠOVÁ

Francúzske vyznamenanie pre generála Bartka

Francúzska strana týmto vysokým štátnym vyznamenaním ocenila jeho činnosť pri rozvoji bilaterálnej spolupráce v oblasti obrany medzi oboma krajinami. Francúzi vysoko ohodnotili aj jeho výsledky ako pridelenca obrany SR pri slovenskom veľvyslanectve v Paríži. „Je to pre mňa veľká česť a uznanie mojej práce, ale aj mojich bývalých kolegov,“ hovorí generál v. z. Bartko. „Prekvapenie, hrdosť, dojatie, všetky tieto pocity sa vo mne miešali počas odovzdávania vyznamenania. Vďaka všetkým, s ktorými som v minulosti spolupracoval a ktorí sa svojim dielom tiež podieľali na tomto ocenení.“

Francúzsko si zamiloval

Spolupráca F. Bartka s francúzskou armádou sa začala už v 90. rokoch na Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši. Popri angličtine sa naši profesionálni vojaci začali učiť aj po francúzsky a skúsenosti z krajiny galského kohúta prenikli aj do vysokoškolskej prípravy dôstojníkov. Na generálnom štábe rozvíjal F. Bartko spoluprácu s Francúzmi v oblasti výcviku, vzdelávania (výmeny študentov), ale aj v oblasti vý-

skumu (EOD, EDA) a modernizácie. „Moje prvé stretnutia s Francúzskom boli prostredníctvom kníh a filmov, vďaka ktorým som si zamiloval francúzsku históriu, kultúru, ale aj svojrázny prístup Francúzov k životu,“ prezrádza František Bartko. „Najtypickejšia je hrdosť a zodpovednosť k svojej vlasti a demokracii, ale aj stála rebélia a snaha „dobechnúť“ autority a písané pravidlá štátu, no vždy s typickým francúzskym šarmom a eleganciou. Ide o jednu z najkrajších krajín, ktoré som poznal a ľudia, s ktorými som sa mal možnosť stretnúť a spolupracovať, boli typickí Francúzi – hrdí, korektní, zodpovední, priateľskí a srdeční.“

V roku 2010 sa generál Bartko vrátil z prideleného postu a odišiel do zálohy. Vo výslužbe sa nenuďi, nepustil sa ani do písania pamätí. „Po rokoch praxe som sa znova vrátil do akademického sveta. Od 1. septembra 2010 pôsobím na Fakulte manažmentu Prešovskej univerzity ako docent a učím manažment. Prioritou pre mňa je Krízový manažment v štátnej správe a samospráve. No a, samozrejme, zvykám si na to, že mám viac času na svoju rodinu aj na seba.“

doc. Ing. František Bartko, CSc.

Generál Bartko začínal v armáde štúdiom na Vojenskej vysokej škole pozemného vojska vo Vyškove na Morave. Od roku 1986 začal pôsobiť na Vojenskej vysokej technickej škole v Liptovskom Mikuláši ako vysokoškolský učiteľ. Postupne prešiel funkciami od vedúceho skupiny, cez zástupcu vedúceho katedry až po funkciu vedúceho katedry. V roku 1996 úspešne habilitoval a bol menovaný za docenta v odbore Vojenské umenie. V rokoch 1997 až 1999 zastával akademické funkcie prorektora pre vedeckú činnosť Vojenskej akadémie a dekana Fakulty pozemného vojska. Na sklonku 90. rokov absolvoval viacero vzdelávacích kurzov, jazykových pobytov a štúdium na Akadémii obrany ozbrojených síl (C.I.D.) v Paríži. Od roku 2001 pôsobil na Štábe požiadaviek a dlhodobého plánovania GŠ OS SR. O tri roky neskôr sa stal náčelníkom tohto štábu. Zároveň ho prezident republiky vymenoval do hodnosti brigádného generála. V roku 2007 absolvoval Inštitút vojenskej diplomacie pri MO SR. Od 1. 9. 2007 do roku 2010 pôsobil ako vojenský pridelenec SR pre Francúzsko, Španielsko, Taliansko a Portugalsko v Paríži. Kariéru profesionálneho vojaka skončil v roku 2010.

/ Zdroje: www.france.sk

Publikácia Generáli, slovenská vojenská generalita 1918 – 2009

TECHNIKA

NOVINKY

TRENDY

VÍZIE

Okrúhla dodávka Taurus KEPD 350

Nemecká spoločnosť TAURUS System GmbH a Švédsko Saab Dynamics dodali v decembri 2010 pre nemeckú výrobcu agentúru BWB šesť kusov vysokopresnej protizemnej viacúčelovej riadenej strely ďalekého dosahu Taurus KEPD 350 (KEPD - Kinetic Energy Penetration Destroyer, 350 - dosah v kilometroch), ktorá je určená na odpaľovanie z lietadiel. „S týmto zbraňovým systémom má nemecká Luftwaffe jednu z najmodernejších a najúčinnějších riadených striel na ničenie zodolnených cieľov z bezpečného odstupu,“ uviedol brigádný generál Hermann Muntz, jeden z vysokých dôstojníkov letectva, ktorý má na starosti jeho vývoj.

Na presné úder sa Taurus KEPD 350 hodi najmä vďaka svojmu Tri-Tec navigačnému systému, ktorý pozostáva z GPS podporovanej inerciálnej navigácie, radarového merania výšky a infračervenej vyhľadávacej hlavičky. Na dosiahnutie maximálneho účinku proti nepriateľskému cieľu má riadená strela tandemový bojový hlavici Mefisto. Nemecké letectvo inštaluje riadené strely Taurus KEPD 350 na lietadlá Tornado IDS. Ďalší vývoj tohto systému sa má sústreďovať na oblasť ovládania počas letu, použitia na protilodné ciele, integráciu do prostredia a na stíhačky Eurofighter Typhoon.

Foto MBDA

Krátko

ThalesRaytheonSystems (TRS) v spolupráci s nemeckou zložkou Thalesu bol vybraný za dodávateľa šiestich radarov Ground Master 400 (GM 400) s ďalekým dosahom protivzdušnej obrany pre nemecké ozbrojené sily. Dodávka sa uskutoční v rámci nemeckého programu ARED (Aktives Radar-rundsuchgerät für den Einsatzführungsdienst), ktorého hodnota predstavuje približne 100 mil. eur. Nové plne digitálne 3D radary by mali byť dodané do roku 2015. Spoločnosť TRS a Thales Nemecko budú spolupracovať s lokálnymi nemeckými firmami, vrátane spoločností SERCO z Bonnu a EADS Nemecko. Radary GM 400 majú nahradiť šesť starších systémov na strednej vzdialenosti od Thalesu, ktoré boli zavedené do nemeckej výzbroje v 70-tych rokoch.

Na základni českého dopravného letectva v pražských Kbelloch sa 22. decembra

uskutočnil slávnostný nástup príslušníkov základne. Jeho súčasťou bola nielen ceremónia výmeny veliteľa základne plk. Josefa Bejdáka za plk. gšt. Jiřího Vávru, ale aj uvedenie do prevádzky štyroch nových lietadiel Casa C-295M. Tie nahradia staršie stredné dopravné lietadlá typu An-26. Medzi generáciou nastupujúcich pilotov, ktorí budú na španielskych strojoch Casa lietať, je aj jedna žena, nadporučíčka Pavlína Engelová.

Zástupcovia Ruska a Indie sa v polovici decembra dohodli, že prehliadajú vzájomnú kooperáciu vo vojenskej a jadrovej oblasti. Experti obidvoch krajín budú spolupracovať na vývoji dizajnu stíhačiek piatej generácie v rámci programu PAKFA (Suchoj T-50) a rozvoji indického jadrového programu. Moskva a Dillí by podľa dohody počas nasledujúcich 10-tich rokov mali skonštruovať 200 až 250 stíhačiek Suchoj T-50 vybavených tech-

nológiou stealth. Podľa nepotvrdených informácií ide o obchod v hodnote 35 mld. USD (26,2 mld. eur).

Spoločnosť Rheinmetall si zapísala v decembri dve dôležité objednávky pre kanadské ozbrojené sily v hodnote 87 mil. eur. Jej kanadská zložka bola vybraná na dodávku systémov granátometov a príslušnej munície. V rámci projektu CASW (Zbraň na umlčanie protivníka v blízkej oblasti) Rheinmetall Canada dodá do konca januára 2012 celkovo 304 automatických granátometov označených C16 a 250 000 kusov 40 mm cvičnej i ostrej munície. Spoločnosť nie je len projektový manažér, ale je zodpovedná aj za montáž a integráciu technológií systému palby Vinghog od nórskeho Šimrad Optronics. Rheinmetall bude tiež modernizovať v rámci generálnych opráv aj kanadské stredné tanky Leopard, ktoré boli získané z

Alenia Aeronautica dodala 20. decembra Atrialianskym vzdušným silám Tornado IS86, prvé z série 15-tich lietadiel v rámci strednodobého modernizačného programu RET 7. V rámci programu strednodobej modernizácie už bolo v prvej sérii vylepšených 18 strojov. Kontrakt RET 7 okrem iného zahŕňa pôsobenie v noci a za zhoršených denných podmienok (NVG), núdzový vysielateľ ELT, zvýšenie aktívnej bezpečnosti, viacrežimový prijímač MMR, prístavací systém MLS a systém distribúcie informácií MIDS, ktorý umožní lietadlám pôsobiť na zosieťovanom bojisku 21. storočia.

Multi A4 FSA pre Bundeswehr

Nemecký Bundeswehr prevzal 21. decembra od spoločnosti Rheinmetall MAN Military Vehicles (RMMV) prvé nové nákladné vozidlo na prepravu kontajnerov z radu MAN SX45 s charakteristikou náprav 8x8 a celooceľovou integrovanou pancierovou kabinou Multi A4 FSA. Vozidlo určené najmä na logistické účely sa využíva všade tam, kde je potrebná vysoká ochrana vozidla a posádky pred účinkami strelby ručných zbraní (Level 3) či výbuchom nástražných systémov a mín. Verzia Multi A4 FSA má novú pancierovanú kabinu od Rheinmetallu, kým staršie verzie vyživali produkt spoločnosti Krauss-Maffei

Wegmann (Multi 2 IAC). Nemecké pozemné sily majú celkovo objednaných 157 kusov s dodávkou do konca prvého štvrťroka 2012. Vozidlo je vojenský špeciál s vysokou priechodnosťou v teréne, rámom z uzatvorených profilov a perovaním progresívne vinutými pružinami. Má užitočnú hmotnosť 16 000 kg a pomocou hákového nakladača si nakladá a preváža dvadsaťšestopäť (6,1 m dlhé) kontajnery ISO triedy 1 (šírka 2,4 m). Na model Multi A4 FSA sa môže umiestniť aj pancierovaný kontajner (Mu-ConPers) na prepravu 18 osôb.

Foto RMMV

Evolúcia moderných zložitých zbraňových systémov je podobne ako evolúcia živých organizmov v prírode pomerne rozsiahlym plytvaním nápadov a hľadáním optimálnych riešení.

/ text a foto Miroslav GYŮRŐSI

Srbská riadená strela ALAS

Na jeden úspešný typ riadenej strely vyrábanej v početnejšej sérii a zavedenej do výzbroje ozbrojených síl pripadajú desiatky projektov a mnohé technologické demonštratory a prototypy.

Dôvodov, pre ktoré tá alebo iná myšlienka posluží len pri vývoji alebo skúškach nových technológií, prípadne je zahrnutá a skončí na smetisku dejín, býva ohromné množstvo. Od nedostatku finančných zdrojov cez neschopnosť úspešne zaviesť skonštruované nejakého výrobku z dôvodov napríklad aktuálnej technologickkej nespôsobilosti až po nereálne kladené požiadavky zadania, ktoré zabránia realizácii myšlienky. Veľmi dôležitým faktorom pre vznik akéhokoľvek výrobku kategórie riadená strela sú neustále vzrastajúce technologické a materiálové požiadavky na takéto komplexné výrobky. Schopnosť samostatného vývoja a ešte viac spôsobilosť realizovať sériovú výrobu modernej riadenej strely je veľmi dôležitým ukazovateľom úrovne priemyslu tej alebo onej krajiny. Pravdu povediac,

ak nerátame vojenské mocnosti typu USA, Ruska a Číny a niekoľko technologicky vyspelých štátov, krajín schopných vlastnými silami zvládnuť programy takého typu je na svete čoraz menej. Medzi tie krajiny v Európe, ktoré ešte stále majú čo povedať vo vývoji riadených striel, patrí aj Srbsko. Napriek svojmu radikálne zmenšenému teritóriu, nevelkému počtu obyvateľov a všetkým problémom posledných desaťročí (alebo možno aj preto), disponuje aj naďalej pomerne výkonnými vývojovými kapacitami a z titulu určitej izolácie aj vysokou motiváciou. Vývojové a výrobné kapacity Srbska a jeho technologické možnosti sú vo veľkej miere pozostatkom skutočne veľkých ambícií bývalej Socialistickej Federatívnej republiky Juhoslávie; samozrejme, množstvo organizácií a spoločností vzniklo alebo sa pretransformovalo v období zániku spoločného štátu a formovania nových štátnych útvarov na území tejto bývalej balkánskej krajiny. Z pohľadu úspešnosti a efektívnosti pri vývoji nových raketových

Malý turboreaktívny motor TMM-25

technologíí a technológií riadených striel v súčasnom Srbsku je nepochybne jednou z najúspešnejších organizácií spoločnosť EDePro (Engine Development and Production) so sídlom v hlavnom meste Srbska, v Belehrade. Spoločnosť EDePro, ktorá je činná už viac než štyrdesť rokov, je veľmi aktívna v oblasti samostatného vývoja nových kompozitových raketových palív a v poslednom čase sa púšťa aj do komplexnejších programov vývoja nových obranných technológií.

Začiatky programu

Do kategórie prelomových projektov spoločnosti patrí konštrukcia malého turboreaktívneho motora TMM-25, ktorý predstavuje základ projektu viacúčelovej riadenej strely pomenovanej ALAS (Advanced Light Attack System) vyvíjanej v spolupráci vývojovej kancelárie EDePro a obchodnej

spoločnosti Jugoimport SDPR J.P., ktorá je aj hlavným zdrojom financovania programu. Ide o veľmi zaujímavý a ambiciózny projekt presnej zbrane relatívne malých rozmerov s pomerne veľkým diaľkovým dosahom, ktorého určením je presné ničenie stacionárnych aj mobilných pozemných a hladinových cieľov.

Celá myšlienka tohto programu sa odvíja od hmotnostne, výkonovo a cenovo zvládnutej technológie malého prúdového motora spoločnosti EDePro, ktorý je označený TMM-25 (v niektorých zdrojoch je označovaný TMM-040 alebo aj TMM-40) a taktiež zvládnutia technológie optickej navádzacej hlavice vojenským výskumným ústavom VTI (Vojnotehnickí inštitut).

Po základnom zvládnutí konštrukcie motora už nebolo ďaleko k myšlienke jeho použitia na pohon protitankovej a viacúčelovej riadenej strely pre presné ničenie dôležitých bodových cieľov z diaľky, ktorá zaručovala

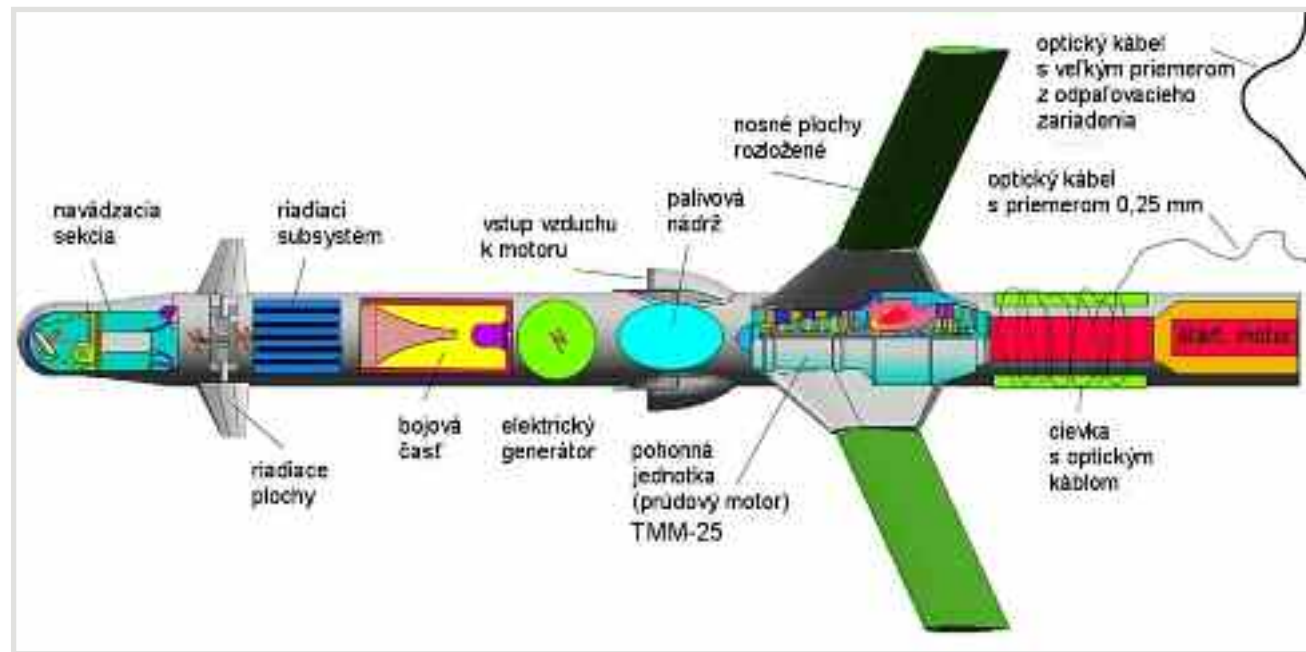
skrytosť a bezpečnosť obsluhy zbraňového systému. Napriek dôležitosti moderných elektronických zariadení v každom súčasnom lietajúcom aparáte, či už je to lietadlo, vrtuľník alebo riadená strela, aj naďalej zostáva v platnosti skutočnosť, že pohonná jednotka je srdcom celého aparátu a výrazne ovplyvňuje jeho výkony a celkové charakteristiky. Technické požiadavky kladené na novú riadenú strelu definovali systém s riadenou strelou umožňujúci bojovú činnosť mimo zámernej osi a vizuálneho kontaktu s cieľom. Hlavnými úlohami novej riadenej strely mal byť boj proti hladinovým plavidlám protivníka, izolované útoky na cieľ typu tank a celú škálu vozidiel a taktiež ničenie pozemných cieľov (s rozmermi najmenej 5 m x 5 m) z mora, pričom v tomto prípade by bola riadená strela odpaľovaná z malých hladinových plavidiel. Požiadavka na sekciu pre užitočný náklad predstavovala jej modulárnu konštrukciu, dĺžku sekcie limitovanú rozmerom 470 mm a kaliber sekcie 165 mm. Maximálna hmotnosť užitočného nákladu je limitovaná hodnotou do 15 kg. Prevádzkové požiadavky v tejto etape projektovania zneli na teplotách okolia umožňujúcich použitie zbrane od -20°C do +70°C, podmienky optickej viditeľnosti a prostredie použitia protivníkom reálneho elektronického rušenia. Štart riadenej strely sa mal uskutočniť v uhle najmenej 60°, počiatočná letová hladina riadenej strely po štarte mala byť najmenej 200 – 300 m podľa typu štartovacieho zariadenia. V rovnakej výške sa mal realizovať prechod zo štartovacej trajektórie do štandardnej cestovnej letovej trajektórie. Samotná letová hladina štandardnej cestovnej letovej trajektórie bola plánovaná v rozsahu 150 – 500 m podľa typu odpaľovacieho zariadenia. V rámci zadania bola definovaná možnosť ručného ovládania riadenej strely a požadovaná manévrovateľnosť v etape cestovnej letovej trajektórie. Konečná

Riadená strela ALAS je aktívnym prvkom výkonného viacúčelového zbraňového systému kategórie „vystreľ a zabudni“ (Fire & Forget) s možnosťou činnosti v režime „vystreľ, pozoruj a aktualizuj“ (Fire, Observe and Update), ktorého hlavným určením je ostreľovanie pancierovaných vozidiel a ničenie pozemných cieľov. Tieto dva hlavné druhy primárnej činnosti systému sú izolované útoky na ciele z ľahkých vozidiel a pre boj proti plavidlám protivníka a útoky na pozemné ciele z mora, pričom riadené strely štartujú z paluby malých hladinových plavidiel, alebo sú vypustené z paluby vrtuľníka.

Tieto vlastnosti nového systému umožnia obranu zvereného úseku malými silami a realizovať presné útoky voči prostriedkom protivníka, než sú k dispozícii masívnejšie sily. Použitie systému umožňuje rozťahnuť zónu ničenia pri boji zblízka na 5 – 15 km a zatlačiť líniu kontaktu frontov až na 25 km od vlastných postavení, alebo umožňuje presné útoky v hlbšom území protivníka.

Vysoké výkony

Riadená strela ALAS má koncové navedenie, ktoré používa dátové spojenie prostredníctvom optického vlákna na vysielanie a príjem povelov a údajov zo senzoru na vyhľadávanie cieľov na hladine morí a vodných plôch a na pevnine. V konštrukcii riadenej strely je použitá TV (alebo IČ) videokamera umiestnená v nose riadenej strely, ktorá dodáva strelcovi nerušený obraz okolitého terénu vidенý z perspektívy riadenej strely. Keďže riadená strela ALAS letí po nebalistickej trajektórii okolo alebo nad terénymi prekážkami k predvolenému cieľovému priestoru, strelec môže

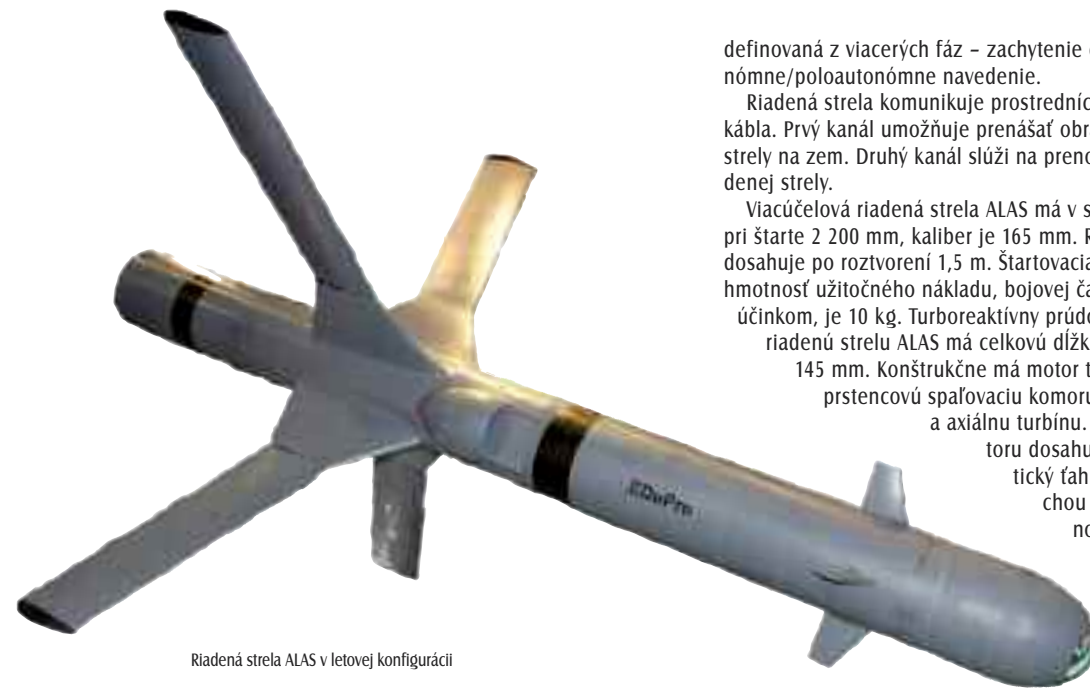
fáza letu sa dá rozdeliť do troch fáz – zachytenie a rozpoznanie cieľa, výber cieľa a jeho sledovanie, autonómne alebo poloautonómne navedenie na cieľ.

Prvotné analýzy projektu viedli k snahám o celkové zníženie štartovacej hmotnosti riadenej strely a taktiež zmenšenie rozmerov riadenej strely pri preprave a štarte. Projekt ALAS má dva vstupy vzduchu k pohonnej jednotke symetricky umiestnené po bokoch trupu. Takéto riešenie vďaka svojej symetrii zjednodušuje aerodynamiku riadenej strely počas letu. Nosné plochy majú pevnú len koreňovú časť. V tejto pevnej koreňovej časti sú otočne uchytené štíhle vonkajšie časti krídel, ktoré sa roztvárajú až po štarte. Riadená strela bude štartovať z prepravno-štartovacieho kontajnera, ktorý ju zároveň do okamihu použitia ochráni pred vplyvmi počasia a možným mechanickým poškodením. Samozrejme, tým, že sú vonkajšie časti nosných plôch sklopené a pritisnuté k telu riadenej strely, sa jej prierez významne zmenšil, čo umožní skonštruovať priemerom menší kontajner. To ovplyvnilo jeho celkovú hmotnosť a taktiež možnosť umiestniť na jedno vozidlo, vrtuľník alebo plavidlo väčší počet riadených striel. Štartovací motor je axiálne uchytený za výtokovú dýzu prúdovej pohonnej jednotky. V štartovacom motore je použitá moderná kompozitová tuhá pohonná hmota.

podľa požiadavky smerovať navádzaciu hlavicu na vyhľadávanie možných cieľov. Po vypustení riadená strela používa inerciálnu navádzaciu aparaturu a je automaticky navigovaná podľa predprogramovanej letovej trasy v dĺžke až 15 km. Úlohou strelca je byť tým rozhodujúcim činiteľom spätnej väzby senzoru pri identifikovaní a označení cieľa a zároveň asistuje pri presnejšom určení zameriavacieho bodu v najchúlostivejšom mieste cieľa.

Kombinácia optronickej navádzacej hlavice (CCD alebo dvojpásmová CCD/IČ) a prenos údajov pomocou optického vlákna umožňuje napríklad zmeniť cieľ po vypustení, útočiť na schované ciele, dosiahnuť presnosť potrebnú pre mestské bojisko, uskutočňovať prieskum v reálnom čase a vyhodnocovať bojové poškodenia, dosiahnuť veľký diaľkový dosah a súčasne vysokú presnosť v cieli, minimalizovať vedľajšie poškodenia alebo prípadne prerušiť útok po vypustení. Optronická hlavica umožňuje v normálnych svetelných a klimatických podmienkach zachytiť pozemný cieľ na vzdialenosť 8 km, v prípade slabšej viditeľnosti je vzdialenosť zachytenia pozemného cieľa 3 km. Srbská strana deklaruje presnosť zásahu pozemného cieľa s presnosťou 1 m.

Riadená strela ALAS štartuje horúcim spôsobom z prepravno-štartovacieho kontajnera s pomocou štartovacieho raketového motora spaľujúceho tuhé

Riadená strela ALAS v letovej konfigurácii

pohonné hmoty. Štartovací raketový motor a hnací prúdový motor umožňujú riadenej strelke dosiahnuť dolet až do 15 km. Riadená strela, ktorej cestovná rýchlosť je v rozsahu od 120 m/s do 150 m/s, odvíja za sebou optický kábel, ktorý spája riadenú strelu s pozemnou riadiacou stanicou počas celej misie. Korekcie letovej trajektórie sú realizované prostriedkami navigačnej aparatury, ktoré zahŕňajú inerciálnu meraciu jednotku.

V konštrukcii navádzacieho systému riadenej strely ALAS je použité televízne a infračervené zobrazovanie umožňujúce presné zamierenie pohyblivých alebo stacionárnych cieľov vo dne aj v noci. Obraz z televíznej a infračervenej kamery v nose riadenej strely je prenášaný prostredníctvom optického kábla na stanicu riadenia strelby, kde je obraz automaticky analyzovaný, spracovaný a zobrazovaný operátorovi zbraňového systému. Operátor môže vyslať na palubu riadenej strely riadiace povelý cez optický kábel. Priradenie riadenej strely k určenému cieľu prebieha automaticky.

Systém s riadenou strelou ALAS je taktiež schopný úplne automatickej činnosti, keď operátor potvrdzuje automatický výber a v prípade potreby nastavuje konečný bod, kam zaútočí riadená strela. Úroveň automatizácie znižuje pracovné zaťaženie operátora a taktiež je výrazne nižšia požiadavka na úroveň jeho vycvičenosti. Podsystem spracovania obrazu je potrebný vo fáze zachytenia cieľa, prieskumu, určovania a predvýberu.

Samotná zbraň je programovaná pred vypustením na let od jedného bodu k druhému na predurčenej trati, kým navádzacia hlavica uskutočňuje priebežné vyhľadávanie naprieč dráhy letu riadenej strely s cieľom zachytiť cieľ. Alternatívne operátor dokáže ručne natočiť navádzaciu hlavicu s pomocou krížového ovládača (joystick) s cieľom pozorovať záujmové objekty na trati – tie môže označiť kurzorom na neskoršie preskúmanie – a zaradiť ich ako cieľ.

Taktickou úlohou systému s viacúčelovou riadenou strelou ALAS je presné ničenie vzdialených pozemných cieľov, akými je široká škála stacionárnych pozemných cieľov – tanky a bojové vozidlá, zodolnené ciele s minimálnymi rozmermi 5 m x 5 m, malé plavidlá, člny a iné pobrežné ciele. Strela je použiteľná v podmienkach optickej viditeľnosti a v prostredí použitia (protivníkom) reálneho elektronického rušenia a vedenia elektronického boja. Príprava na misiu zahŕňa tri základné etapy – zaujatie pozície pre štart a predštartovú prípravu, predštartová kontrola a verifikovanie systému, vloženie parametrov misie do palubného počítača riadenej strely pre požadovaný cieľ a možnosti strelby. Štart riadenej strely sa uskutočňuje v uhle najmenej 60°, štartovací motor zaručuje dosiahnutie letovej hladiny najmenej 300 m podľa typu štartovacieho zariadenia. V letovej hladine 200 – 300 m sa uskutočňuje prechod zo štartovacej trajektórie do štandardnej cestovnej letovej trajektórie. Samotná letová hladina štandardnej cestovnej letovej trajektórie je naplánovaná v rozsahu 150 – 500 m podľa typu odpaľovacieho zariadenia. Počas cestovnej časti letu systém disponuje možnosťou manévrovania v preddefinovanom letovom rozsahu pre operátora a druh naprogramovania. Konečná fáza letu je

definovaná z viacerých fáz – zachytenie cieľa, sledovanie cieľa a autonómne/poloautonómne navedenie.

Riadená strela komunikuje prostredníctvom dvojkanálového optického kábla. Prvý kanál umožňuje prenášať obraz a údaje z paluby riadenej strely na zem. Druhý kanál slúži na prenos údajov zo zeme na palubu riadenej strely.

Viacúčelová riadená strela ALAS má v súčasnej podobe celkovú dĺžku pri štarte 2 200 mm, kaliber je 165 mm. Rozpätie štíhlych nosných plôch dosahuje po roztvorení 1,5 m. Štartovacia hmotnosť je 50 kg, pričom hmotnosť užitočného nákladu, bojovej časti s kumulatívnym a črepinovým účinkom, je 10 kg. Turboreaktívny prúdový motor TMM-25 poháňajúci riadenú strelu ALAS má celkovú dĺžku 552 mm a najväčší priemer 145 mm. Konštrukčne má motor trojstupňový axiálny kompresor, prstencovú spaľovaciu komoru so šiestimi dýzami vstrekovania a axiálnu turbínu. Maximálna rýchlosť otáčania rotoru dosahuje 90 000 ot/min. Maximálny statický ťah motora TMM-25 s vlastnou suchou hmotnosťou 5,6 kg je do 400 N, nominálny ťah motora dosahuje 270 N. Motor má špecifickú spotrebu paliva 115 – 120 g / N / h (podľa iného údaju je to 142 g / N / h). Prietok vzduchu motorom dosahuje 0,8 kg / s (iný zdroj hovorí o 0,65 kg / s). Životnosť motora je najmenej 10 h. Motor je konštruovaný

pre lety v hladinách od 0 m do 5 000 m s rýchlosťou do M 0,8 a spaľuje letecké palivo, ktoré zodpovedá norme MIL-T-5624. Použité mazadlá vyhovujú norme MIL-L-7808. Motor štartuje náporom vzduchu alebo pyrotechnickým zariadením. Deklarovaná kalkulovala letová rýchlosť riadenej strely ALAS je M 0,44.

Jednotlivé podsystémy

Navádzací podsystém zahŕňa hlavicu s gyroskopicky stabilizovanou kamerou a s kompatibilnou elektronikou a príslušným programovým vybavením. Zobrazovacia jednotka riadenej strely ALAS je namontovaná v gyroskopicky stabilizovanej platforme pohyblivej v dvoch osiach, ktorá dodáva dostatočne kvalitnú obrazovú informáciu pre systém spracovania a pre zobrazenie operátorovi. Optický prenosový systém simultánne uskutočňuje optický prenos videoinformácie z paluby riadenej strely na pozemnú riadiacu stanicu a povelové údaje z pozemnej riadiacej stanice na palubu riadenej strely. Navádzacia televízna hlavica obsahuje platformu a počítač televíznej hlavice. Hlavica je stabilizovaná signálmi zo smerového gyroskopu a autopilota výšky. Keď počítač navádzacej hlavice dostane povel od autopilota, začne vyhľadávať cieľ. Servosystém platformy pohybuje kamerou. Maximálna radiálna rýchlosť pohybu, ktorú zabezpečuje servosystém, je 32°/s v horizontálnej rovine a 10°/s vo vertikálnej rovine. Zorné pole kamier je 10°. Rozsah skenovania v horizontálnej rovine je ± 35° a rozsah skenovania vo vertikálnej rovine dosahuje ± 10°. Maximálna radiálna rýchlosť sledovania v obidvoch rovinách je 5°/s. Mikropočítač si zapamätá koordináty zachytených cieľov a po dokončení skenovacieho cyklu sa kamera vráti do priestoru cieľa, ktorý bol vybratý na základe viacerých kritérií (rozmary, tvar atď.).

Systém ovládania riadenej strely ALAS počas letu zahŕňa systém riadenia letu s mikropočítačom s jednotkou vstupu/výstupu, záložný systém riadenia letu (v princípe veľmi podobný tomu hlavnému), hlavnú procesorovú jednotku na báze mikropočítača a záložnú procesorovú jednotku.

Predštartová príprava systému s riadenou strelou ALAS pred misiou je realizovaná prostredníctvom jednotky riadenia strelby z riadenou strelou a zahŕňa v čiastočnom rozsahu ručne nastavované hodnoty pre údaje o cieli a atmosférické hodnoty na výpočet údajov prípravy, mód navádzacej hlavice voči cieľu a výber cieľa (samostatný alebo skupinový cieľ). Riadená strela ALAS je navrhovaná ako viacúčelová s možným použitím primárne proti tankom, vrtuľníkom, ľahkým hladinovým plavidlám, radarom, veliteľským stanovištiam, logistickým sklantom a mostom. Z toho vyplývajú rozličné typy bojových častí. Srbská strana deklaruje vývoj alebo aspoň plány na tri základné typy bojových častí pre riadenú strelu ALAS – kumulatívnu, tandemovú kumulatívnu a trhavo-prieraznú. Pre protitankovú bojovú časť deklaruje vývojová organizácia priereznosť viac ako 700 mm panciera.

Riadená strela, ako sme už spomenuli, je prepojená počas celého trvania misie až do okamihu zásahu cieľa optickým káblom. Výhodou tohto

Pohľad na motor TMM-25 zozadu

dátového prepojenia je vysoké tempo a objem prenášaných dát, čo umožňuje pracovať aj s obrazom. Doplnkovo optický kábel predstavuje riešenie, ktoré je imúnne voči aktívnemu elektronickému rušeniu a elektromagnetickým interferenciám. Optický kábel použitý na navádzanie riadenej strely umožňuje prenášať obraz cieľa snímaný riadenou strelou počas letu na vzdialené pracovisko operátora.

Ďalšou z funkcií riadiacej stanice je plánovanie misie pred samotným použitím. Na plánovanie misie je v riadiacej stanici uložená digitalizovaná mapa. Počas letu riadenej strely k cieľu je mapa zobrazovaná. Pre viaceré varianty misií sa používa systém s dvoma monitormi. Riadiacu stanicu je možné použiť aj ako výcvikové zariadenie a simulátor bez ďalšieho vybavenia.

Jednotka pozemnej riadiacej stanice GCSU (Ground Control Station Unit) je prevádzkovou a operačnou stanicou presného zbraňového systému ALAS. Stanicu obsluhuje dvojčlenná posádka – veliteľ tímu a operátor systému ALAS, ktorý zodpovedá za samotný let riadenej strely ALAS a vyhodnocovanie letových informácií. Hlavné úlohy riešené riadiacou stanicou GCSU sú riadenie a velenie systému ALAS, príjem a zobrazenie videoúdajov z riadenej strely ALAS, príjem, spracovanie a zobrazenie prijatých a odoslaných signálov, kalkuluovanie a zlepšovanie predprogramovanej trajektórie pre riadenú strelu ALAS a zobrazovanie polohy riadenej strely ALAS v priestore.

Podľa konkrétnych požiadaviek môže byť jednotka pozemnej riadiacej stanice GCSU namontovaná vo vozidle alebo v štandardnom kontajneri, ktorý musí byť definovaný samostatne.

Systém spätnej väzby a kontroly všetkých procesov umožňuje operátorovi zadať povel na riadenie procesu streľby v hociakom okamihu, ponúka mu možnosť rozhodnutia o bode zamierenia, keď sa riadená strela približuje k cieľu a umožňuje okamžité poznanie o zničení cieľa. Operátor dokáže presne identifikovať cieľ a rozhodnúť o jeho zničení. Vysoká presnosť zasiahnutia zvoleného cieľa je zaručená bez ohľadu na vzdialenosť streľby, presnosť sa ešte zvyšuje približovaním sa riadenej strely k zvolenému cieľu, čo umožňuje realizovať mimoriadne presné úder s minimálnymi vedľajšími poškodeniami. Možnosť streľby zo zakrytých a vzdialených pozícií zvyšuje bezpečnosť systému aj jeho obsluhy. Získavanie obrazovej informácie počas letu k cieľu je možné použiť na identifikovanie a označenie ďalších cieľov a túto obrazovú informáciu je možno zaznamenať na ďalšie analyzovanie.

Riadiaca stanica systému ALAS zahŕňa výkonný kompaktný počítač určený na navádzanie riadenej strely, riadiaci panel operátora a plochý displej na báze tekutých kryštálov s vysokým rozlíšením. Systém používa moderné algoritmy navedenia a spracovania obrazu, elektrooptické

konvertory a rádiové prepojenie. Riadiaca stanica môže byť opčne vybavená prijímacou aparátúrou družicového navigačného systému Navstar/GPS a zariadením na určenie severu.

Derivát s kratším dosahom

Ďalším krokom spoločnosti Juhoimport SDPR J. P. je iniciovanie vývoja derivátu riadenej strely ALAS s menším dosahom. Táto nová protizemná raketová riadená strela na útoky proti cieľom nachádzajúcim sa mimo oblasti vizuálnej dohľadnosti je pomenovaná LORANA. Toto slovo predstavuje skratku anglojazyčného pomenovania pro-

Počítačové grafické znázornenie samohybného odpaľovacieho zariadenia systému ALAS

gramu – Long Range Advanced Non-Line of Sight Attack System.

Nová riadená strela má modulovú konštrukciu a mnohé kľúčové komponenty (optronický senzor, bojová časť, komunikačný podsystém) sú použité z projektu ALAS, čo výrazne zjednodušuje a zrýchľuje samotný vývoj. Riadené strely ALAS a LORANA možno navádzať s použitím rovnakého integrovaného veliteľsko-informačného centra KIS (komandno-informacionna sistema). Úspešné skúšky letových makiet obidvoch spomenutých riadených striel sa uskutočnili v lete 2010.

Koncepcia riadenej strely LORANA zodpovedá kategórii riadených striel na ničenie cieľov mimo vizuálnej dohľadnosti, ktorá je v anglojazyčnej terminológii označovaná NLOS (Non-Line of Sight). Koncepcia systému s riadenou strelou LORANA spája prieskumné a útočné komponenty do jednej riadenej strely použiteľnej proti cieľom na vzdialenostiach od 1 000 m do 9 000 m. Koncepcia navedenia riadenej strely LORANA sta-

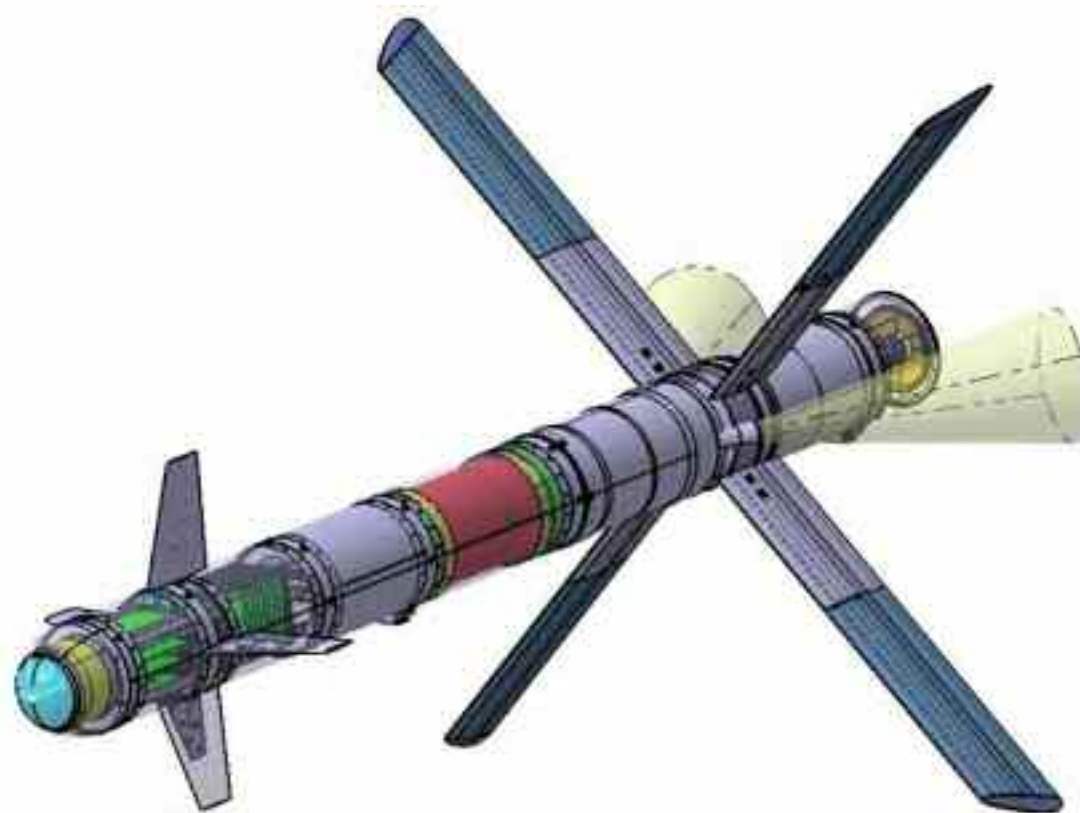
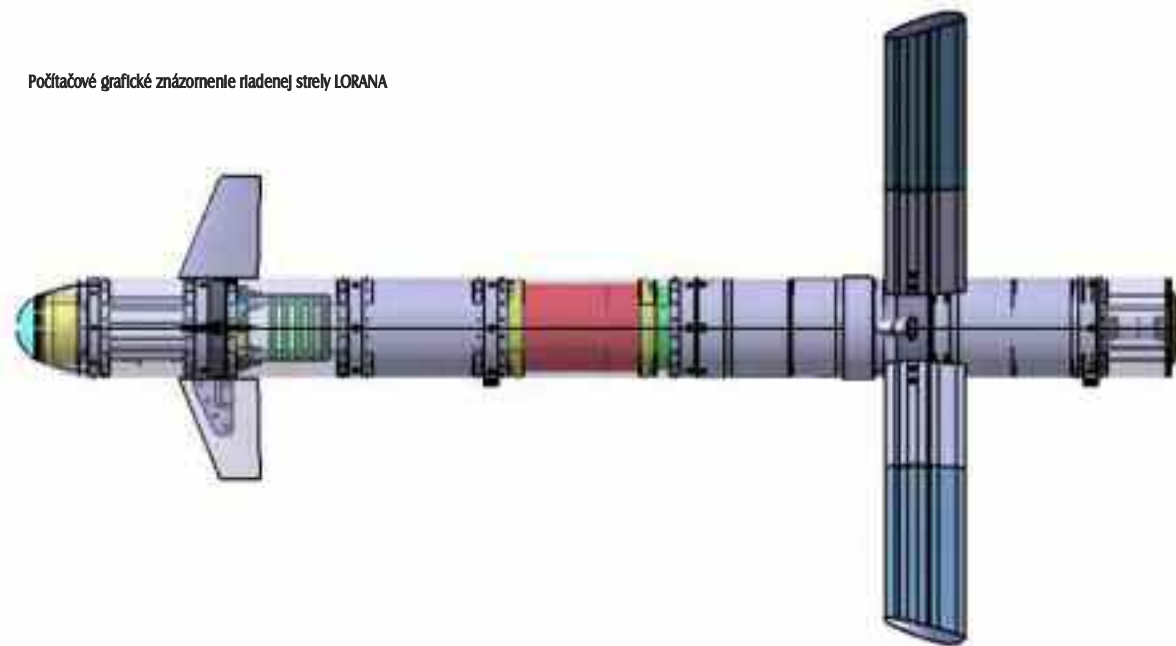
via na TV navedení s neustálou kontrolou operátora počas celého letu strely k cieľu v reálnom čase, čo umožňuje komunikácia s palubou strely prostredníctvom obojsmerného optického kábla alebo komunikácia na báze laserového signálu s digitálnym laserovým prijímačom.

Základným určením novej riadenej strely je boj s tankami protivníka a širokou škálou stacionárnych a mobilných pozemných cieľov a taktiež s ľahkými hladinovými plavidlami. Systém s raketovou riadenou strelou LORANA možno inštalovať na rozličné nosiče, ako sú najrozličnejšie bojové vozidlá, ľahké hladinové plavidlá alebo bojové vrtníky.

Riadená strela systému LORANA pozostáva z nasledujúcich funkčných celkov – podsystémov:

- navádzacia hlavica s gyroskopicky stabilizovanou TV kamerou;
- podsystém riadenia a ovládania;
- bojová časť (tandemová protitanková s prieraznosťou až 1 000 mm valcovanej homogénnej pancierovej ocele, črepínovo-výbušná alebo so zvýšeným účinkom výbuchu);
- pohonná skupina spájajúca tuhú pohonnú hmotu tvorenú štartovacím raketovým motorom a letovým raketovým motorom (obidva motory vyvíja spoločnosť EDePro);
- komunikačný podsystém na báze spojenia optickým káblom s prenosom informácie v reálnom čase (časťami komunikačného podsystému sú cievka s optickým káblom s dĺžkou 9 km, elektronická aparátúra prenosu videosignálu laserovým signálom s digitálnym signálovým prijímačom).

Počítačové grafické znázornenie riadenej strely LORANA

Riadená strela LORANA je dlhá 1,8 m, priemer valcového tela je 175 mm, rozpätie nosných plôch dosahuje 1,2 m. Nosné plochy s orientáciou X sú vnútri prepravno-štartovacieho kontajnera sklopené a roztvárajú sa dozadu až po štarte. Riadiace plochy uchytené v nosovej časti riadenej strely majú orientáciu +. Štartovacia hmotnosť riadenej strely je 60 kg. Hmotnosť bojovej časti dosahuje 10 kg. Štartovací raketový motor spaľujúci tuhú pohonnú hmotu je umiestnený v zadnej časti trupu strely s dýzou v jej pozdĺžnej ose. Ťah štartovacieho raketového motora je 4 500 N a čas jeho práce dosahuje 3,5 sekundy. Maximálny špecifický impulz štartovacieho raketového motora je 9 500 Ns. Maximálny uhol štartu riadenej strely LORANA je 60°. Letový raketový motor, ktorý taktiež spaľuje tuhú pohonnú hmotu, je umiestnený v strede trupu riadenej strely. Motor je vybavený dvojicou nabok odklonených dýz, jeho ťah je 300 N a maximálny špecifický impulz dosahuje 14 000 Ns. Pohonná skupina zabezpečuje let riadenej strely rýchlosťou 120 – 200 m/s v letovej hladine do 500 m nad terénom.

Systém navedenia pracuje s proporcionálnou navigáciou a používa TV a sklené optické vlákna. V nose riadenej strely je inštalovaná TV zobrazovacia jednotka, ktorá umožňuje detekciu cieľa rozmeru tanku na vzdiale-

nostiach do 3 km. Zorné pole kamery použitej v TV zobrazovacej jednotke je 7° x 5°. Inerciálna navigačná jednotka použitá v konštrukcii riadenej strely LORANA disponuje tromi gyroskopmi a tromi akcelerometrami. Súčasťou systému navedenia je aj prijímacia jednotka diferenciálneho GPS, ktorá je taktiež súčasťou pozemnej riadiacej súpravy.

Cievka s optickým káblom dlhým 9 km je umiestnená okolo dýzy štartovacieho raketového motora. Optický kábel zvládne ťažnú silu 52 N. Strata signálu v optickom kábli je 0,2 dB/km. Optický kábel zabezpečuje smerom z pozemnej riadiacej súpravy na palubu riadenej strely prenos údajov rýchlosťou 128 kbit/s a smerom z paluby riadenej strely na pozemnú riadiacu stanicu prenos údajov rýchlosťou 240 Mbit/s – týmto smerom je k dispozícii jeden videokanal a dva dátové kanály.

Riadená strela štartuje z prepravno-štartovacieho kontajnera. Riadenú strelu LORANA možno skladovať v kontajneri viac ako 10 rokov bez nevyhnutnosti preventívnej údržby. Po inštalovaní na nosič je pripravená na okamžité použitie. Podľa dostupných údajov by LORANA mala dosahovať presnosť zásahu zvoleného cieľa s maximálnou odchýlkou 1 m.

JANUÁR	FEBRUÁR	MAREC	APRÍL	MÁJ	JÚN	JÚL	AUGUST	SEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER
1 Nový rok, Deň vzniku SR	1 Tatiana	1 Albín	1 Hugo	1 Sviatok práce	1 Žaneta	1 Diana	1 Božidara	1 Deň Ústavy SR Drahoslava	1 Arnold	1 Sviatok všetkých svätých	1 Edmund
2 Alexandra, Karina	2 Erik, Erika	2 Anežka	2 Zita	2 Žigmund	2 Xénia, Oxana	2 Berta	2 Gustáv	2 Leoslav	2 Bibiana	2 Bibiana	2 Bibiana
3 Daniela	3 Blažej	3 Bohumil, Bohumila	3 Richard	3 Galina	3 Karolina	3 Miloslav	3 Jeruš	3 Stela	3 František	3 Oldrich	3 Oldrich
4 Drahoslav	4 Veronika	4 Kazimír	4 Izidor	4 Florián	4 Lenka	4 Prokop	4 Dominik, Dominika	4 Belo	4 Barbor, Barbara	4 Barbor, Barbara	4 Barbor, Barbara
5 Andrea	5 Agáta	5 Fridrich	5 Miroslava	5 Lesana, Lesia	5 Laura	5 Sviatok sv. Cyrila a sv. Metoda	5 Hortenzia	5 Rozália	5 Viera	5 Oto	5 Oto
6 Zjavenie Pána, Traja králi	6 Dorota	6 Radoslav, Radoslava	6 Irena	6 Hermína	6 Norbert	6 Cyril a Metod	6 Jozefína	6 Regína	6 Natália	6 Mikuláš	6 Mikuláš
Antónia	7 Vanda	7 Tomáš	7 Zoltán	7 Monika	7 Medard	7 Patrik, Patrícia	7 Oskár	7 Marianna	7 Imrich	7 Ambróz	7 Ambróz
7 Bohuslava	8 Zoja	8 Alan, Alana	8 Albert	8 Deň víťazstva nad fašizmom	8 Stanislava	8 Oliver	8 Oskár	8 Miriama	8 Brigita	8 Marina	8 Marina
8 Severín	9 Zdenko	9 Františka	9 Milena	Ingrida	9 Margaréta	9 Ivan	9 Vavrinec	9 Martina	9 Dionýz	9 René	9 Izabela
9 Alexej	10 Gabriela	10 Branislav, Bruno	10 Igor	9 Roland	10 Dobroslava	10 Amália	10 Oleg	10 Oleg	10 Slavomíra	10 Radúz	10 Radúz
10 Dáša	11 Dezider	11 Angela, Angelika	11 Július	10 Viktória	11 Zlatko	11 Milota	11 Bystrik	11 Tibor	11 Valentína	11 Valentína	11 Valentína
11 Malvína	12 Perla	12 Gregor	12 Estera	11 Blažena	12 Anton	12 Nina	12 Darina	12 Mária	12 Maximilián	12 Otilia	12 Otilia
12 Ernest	13 Arpád	13 Vlastimil	13 Aleš	12 Pankrác	13 Vasil	13 Margita	13 Lubomír	13 Ctibor	13 Koloman	13 Lucia	13 Lucia
13 Rastislav	14 Valentín	14 Matilda	14 Justína	13 Servác	14 Vít	14 Kamil	14 Mojmir	14 Stanislav	14 Boris	14 Branislava, Bronislava	14 Branislava, Bronislava
14 Radovan	15 Pravoslav	15 Svetlana	15 Fedor	14 Bonifác	16 Blanka, Bianka	15 Henrich	15 Marcela	15 Sedembolestná Panna Mária	15 Terézia	15 Ivica	15 Ivica
15 Dobroslav	16 Ida, Líana	16 Boleslav	16 Dana, Danica	15 Zofia	17 Adolf	16 Drahomír	16 Leonard	16 Vladimíra	16 Vladimír	16 Albína	16 Albína
16 Kristína	17 Miloslava	17 Lubica	17 Rudolf	16 Svetozár	18 Vratislav, Vratislava	17 Bohuslav	17 Milica	17 Hedviga	17 Lukáš	17 Kornélia	17 Kornélia
17 Nataša	18 Jaromír	18 Eduard	18 Valér	17 Gizela	19 Alfréd	18 Kamila	18 Elena, Helena	18 Jolana	18 Kristián	18 Sláva, Slávka	18 Sláva, Slávka
18 Bohdana	19 Vlasta	19 Jozef	19 Marcel	18 Viola	20 Jela	19 Dušana	19 Lúdia	19 Ludmila	19 Vendelín	19 Judita	19 Judita
19 Mário, Drahomíra	20 Lívia	20 Víťazoslav, Klaudius	20 Ervín	19 Gertrúda	21 Alojz	20 Ilja, Eliáš	20 Anabela	20 Olympia	20 Uršula	20 Dagmara	20 Dagmara
20 Dalibor	21 Eleonóra	21 Beňadik	21 Slavomír	20 Bernard	22 Paulína	21 Daniel	21 Jana	21 Eugénia	21 Konštantín	21 Bohdan	21 Bohdan
21 Vincent	22 Etela	22 Adrián	23 Vojtech	21 Zina	23 Sidónia	22 Magdaléna	22 Tichomír	22 Alojzia	22 Sergej	22 Adela	22 Adela
22 Zora	23 Roman, Romana	23 Gabriel	24 Velký piatok	22 Júlia, Juliána	24 Ján	23 Olga	23 Filip	23 Luboslav, Luboslava	23 Alžbeta	23 Nadežda	23 Nadežda
23 Miloš	24 Matej	24 Marián	24 Velkonočná nedeľa	23 Želmíra	25 Tadeáš, Oľvía	24 Vladimír	24 Bartolomej	24 Kvetoslava	24 Félis	24 Štedrý deň	24 Štedrý deň
24 Timotej, Timea	25 Frederik, Frederika	25 Emanuel	25 Velkonočný pondelok	24 Ela	26 Adriána	25 Jakub	25 Ludovít	25 Móríc	25 Aurel	25 Adam a Eva	25 Adam a Eva
25 Gejza	26 Viktor	26 Alena	26 Marek	25 Urban	27 Ladislav, Ladislava	26 Anna, Hana	26 Samuel	26 Deň OS SR	26 Demeter	26 Cecília	26 Cecília
26 Tamara	27 Alexander	27 Soňa	27 Jaroslava	26 Dušan	28 Beáta	27 Božena	27 Silvia	27 Zdenka	27 Sabína	27 Klement	27 Klement
27 Bohuš	28 Zlatica	28 Miroslav	28 Jaroslav	27 Iveta	29 Peter a Pavol, Petra	28 Krištof	28 Augustín	28 Luboš, Lubor	28 Dobromila	28 Emília	28 Emília
28 Alfonz		30 Vieroslav, Vieroslava	29 Jarmila	28 Vilma	30 Melánia	29 Marta	29 Výročie SNP	29 Vladislav	29 Klára	29 Katarína	29 Katarína
29 Gašpar		31 Benjamín	30 Anastázia	29 Ferdinand		30 Libuša	30 Nikola, Nikolaj	29 Edit	30 Simon, Simona	26 Kornel	26 Kornel
30 Ema				31 Petronela, Petrona		31 Ignác	31 Ružena	27 Cyprián	31 Aurélia	27 Milan	27 Milan
31 Emil								28 Václav		28 Henrieta	28 Henrieta
								29 Michal, Michaela		29 Vratko	29 Vratko
								30 Jarolim		30 Ondrej, Andrej	30 Ondrej, Andrej

/ Drahomír HORNÁČEK
VHÚ-VHM Piešťany

/ foto Miroslav MIHÁLIK

152 mm húfnica vzor 18/47 tvorí súčasť zbierkového fondu Vojenského historického múzea v Piešťanoch. Pri jej výrobe boli v širokej miere využité komponenty, ktoré závod Škoda Plzeň vyrobil ešte počas druhej svetovej vojny. V roku 1950 prebral húfnicu do svojej výzbroje VÚ 7350 Hlboké. Začiatkom roka 1956 bola húfnica vyradená z výzbroje a uskladnená. Po generálnej oprave v roku 1964 prevzal húfnicu VÚ 8189 Mikulovice pri Jeseníku a po revízii v roku 1970 bola pridelená delostreleckému pluku v Brezne. Vojenské historické múzeum ju získalo do svojich zbierok v roku 1998 z Múzea SNP v Banskej Bystrici.

Nemecká húfnica

Pôvodná nemecká 150 mm húfnica s označením 150 mm sFH 18 (15 cm schwere Feldhaubitze 18), prezývaná Immergrün, vznikla ako výsledok súťaže medzi spoločnosťou Rheinmetall – Düsseldorf a spoločnosťou Krupp – Essen v rokoch 1926 až 1930.

Kompromis: Rheinmetall – Krupp

Vzhľadom na počiatočné neuspokojivé výsledky pri konštruovaní húfnice na jednej, ale i na druhej strane, sa nemecká armáda rozhodla, že riešením by bolo spojiť najlepšie konštrukčné prvky z návrhov oboch konštrukčných tímov. To sa podarilo do roku 1933, keď sa vyrobili prvé vyhovujúce kusy s použitím kanóna firmy Rheinmetall a podvozku Krupp. Zbraň bola oficiálne zavedená do výzbroje nemeckého Wehrmachtu 23. mája v roku 1935 ako základná divízia ťažká húfnica.

Húfnica bola pôvodne navrhnutá na ťahanie koňmi. Na to bolo potrebných šesť koní. Preto boli použité neodpružené nápravy a kolesá s plnými gumovými obrubami. Ako vhodný motorizovaný ťahač sa použil Sd. Kfz. 7, alebo ťažký ťahač Sd. Kfz. 8.

Krátko pred vypuknutím druhej svetovej vojny mal Wehrmacht k dispozícii 1 353 kusov húfníc. Výroba pokračovala počas celej vojny. Od začiatku vojny do roku 1944 ich bolo vyrobených 2 295 kusov. Celkovo bolo vyprodukovaných 5 403 kusov.

Od jej zavedenia do výzbroje až po skončenie 2. svetovej vojny pre rôzne technické a konštrukčné problémy súvisiace s jej používaním vzniklo niekoľko ďalších upravených verzií. Základným problémom tejto zbrane bola jej hmotnosť a relatívne malý dostrel. Proti sovietskej 152 mm kanónovej húfnici vzor 37 to bolo približne o 7 kilometrov menej. Najzaujímavejším riešením na dosiahnutie väčšieho dostrelu bolo prvý raz v histórii použité strelivo s pomocným raketovým pohonom. Vďaka tomuto riešeniu sa dostrel aspoň čiastočne vyrovnal Sovietom, ale nepodarilo sa dosiahnuť zhodného alebo lepšieho v porovnaní so zbraňami sovietskej konštrukcie. V rokoch 1942 – 1943 vznikla aj verzia 150 mm samohybnéj húfnice na podvozku GW III / IV.

Vo výzbroji československej armády

Po skončení vojny v roku 1945 požiadal veliteľ delostrelectva vtedajšej Čs. armády Škodove závody Plzeň o rekonštrukciu asi 200 kusov trofejných nemeckých 150 mm húfníc sFH 18 na kaliber 152,4 mm.

V roku 1946 bola komisii veliteľa delostrelectva predvedená rekonštruovaná 152 mm húfnica s vymeniteľnou dušou a ústovou brzdou. O rok neskôr sa tento typ húfnice po vojskových skúškach zaviedol do výzbroje Čs. armády pod označením 152 mm H 18/47.

V rokoch 1948 až 1955 tvorili základ výzbroje delostreleckých plukov, peších, rýchlych a mechanizovaných divízií. V rokoch 1955 až 1966 boli uložené v skladoch mobilizačných záloh. Do výzbroje motostreleckých a tankových divízií boli opäť zavedené v roku 1967 po generálnych opravách. Uvádza sa, že vo výzbroji ČSĽA boli ešte v osemdesiatych rokoch minulého storočia, keď ich nahrádzali samohybné húfnice typu DANA.

Húfnica má sklznú drážkovanú hlavňu s vodorovným klinovým záverom. Lafeta je dvojramenná, roztváracia. Táto húfnica bola určená na ničenie nepriateľského delostrelectva, borení opevnení a odolných úkrytov a na ostreľovanie tylových objektov nepriateľa. Ako strelivo pre 152 mm húfnicu vz. 18/47 sa používali delené náboje s nárazovým trieštivom trhavým granátom. 152 mm húfnica vz. 18/47 je v skutočnosti nemecká 150 mm ťažká húfnica vz. 18 adaptovaná na sovietske strelivo kalibru 152,4 mm tak, že sa dalo používať rovnaké strelivo ako pre sovietsku 152 mm húfnicu vz. 37. Vzhľadom na odlišnú konštrukciu hlavne a lafety, boli preto nevyhnutné niektoré obmedzenia v používaní náplní.

Takticko-technické údaje:

- hmotnosť lafety s hlavňou (bez príslušenstva a rydiel) 5 353 kg
- hmotnosť húfnice v palebnom postavení 5 587 kg
- celková dĺžka po odkolesnení 7 415 mm
- celková šírka 2 282 mm
- výška dela s lafetovým štítom 2 000 mm
- odmer 60°
- námer 0° až 45°
- maximálny dostrel 15 180 metrov
- počiatočná rýchlosť strely 578 m/s
- kadencia 3 – 4 výstrely za minútu
- ťahaná za T-111 alebo iným vhodným ťahačom
- maximálna rýchlosť na ceste 25 km.h⁻¹
- maximálna rýchlosť v teréne 10 km.h⁻¹

: vojenské osobnosti

genmjr. v. v. Vladimír Přikryl

/ pplk. v zál. PhDr. Peter ŠUMICHRAS, PhD.

Vojenský historický ústav

/ foto Jiří RAJLICH, VHÚ Praha

Narodil sa 3. 8. 1895 v Horních Studynkách, v rodine Josefa Přikryla a jeho manželky Josefy. Tak ako to bývalo zvykom, po otcovi dostal meno Josef, ktoré však používal len do svojich 33 rokov, keď v rámci prestupu na pravoslávie prijal meno Vladimír.

Po skončení obecnej a meštianskej školy študoval na štvorročnej Zemskej strednej hospodárskej škole v Olomouci, ktorú 30. 6. 1914 ukončil maturitou. Potom pokračoval v štúdiu na Kráľovskej českej akadémii hospodárskej v Tábore, kde však absolvoval len dva semestre. Dôvodom prerušenia štúdia bola už prebiehajúca prvá svetová vojna.

Druhý aprílový deň 1915 bol odvedený do c. k. rakúsko-uhorskej armády a následne zaradený ako jednoročný dobrovoľník c. k. vlastibranckého pluku č. 13 v Olomouci. V rámci pluku absolvoval základný výcvik a následne aj školu pre výchovu dôstojníkov pechoty v zálohe v Opave. S materským plukom odišiel 25. 8. 1915 na ruský front. Tu už v hodnosti kadeta aspiranta prešiel 20. 7. 1916 do ruského zajatia. Postupne dôverne „spoznal“ zajatecké tábory v Tomsu, Omsku a Novonikolajevsku, kde sa 1. 12. 1916 prihlásil do čs. légii. Službu v čs. légiiach však nastúpil až 28. 7. 1917, keď bol zaradený k 1. čs. záložnému práporu v Bobrujsku a následne poslaný do dôstojníckej školy. Po jej absolvovaní v hodnosti práporčíka bol premiestnený k 1. čs. záložnému pluku v Žitomire. Tu najskôr vykonával funkciu veliteľa čaty 2. roty, neskôr velil plukovnej poddôstojníckej škole. S plukom aj organizovane ustúpil z Ukrajiny. Po ústupe postupne vykonával funkciu veliteľa plukovného štábného vlaku, veliteľa telefónneho a telegrafického oddielu, dočasného plukovného hospodára, veliteľa Omského polpráporu a plukovného evidenčného dôstojníka. Aktívne sa zúčastnil na bojoch s boľševikmi a podieľal sa na ochrane sibírskej magistrály.

20. 9. 1918 bol povýšený na podkapitána a 27. 10. 1918 premenovaním pôvodnej hodnosti dosiahol hodnosť kapitána ruských légii. Do ČSR sa vrátil 5. 8. 1920.

Návrat domov

Po návrate do vlasti sa rozhodol ďalej pokračovať vo vojenskej službe, a to v rámci pešieho pluku 9, v ktorom pôsobil až do apríla 1933, keď postupne zastával funkcie veliteľa štábanej roty, dočasného posádkového veliteľa v Jáchymove, veliteľa plukovnej technickej roty, veliteľa poddôstojníckej školy, I. pobočníka veliteľa pluku. Počas výkonu vojenskej služby v rámci pešieho pluku 9 bol najskôr povýšený do hodnosti škpt. (30. 12. 1922), neskôr do hodnosti mjr. (29. 12. 1928). Svoje pôsobenie v rámci pluku 9 završil vo funkcii dočasného veliteľa III./9. pešieho práporu. V tomto období služby v čs. brannej moci si zvyšoval teoretické vedomosti a praktické poznatky v rôznych odborných kurzoch. Dňom 15. 5. 1933 nastúpil službu na 5. odd. MNO – HŠ v Prahe, kde

pôsobil až do rozpadu ČSR. Najskôr ako referent školskej skupiny, od 1. 5. 1938 už v hodnosti pplk. pech. (1. 7. 1936) ako jej dočasný prednosta. Na jeseň 1938, za brannej pohotovosti štátu, pôsobil vo vojenskom oddelení Prezidiálneho odboru MNO vo funkčnom zaradení referenta pre telegrafický a telefonický styk v tuzemsku a zahraničí. MNO v likvidácii opustil 4. 7. 1939 a prešiel ako civilný zamestnanec do Najvyššieho úradu cenového ako riaditeľ 3. odd. VII. odboru.

V Přikryl sa od začiatku okupácie aktívne zapojil do domáceho odboja. Vzhľadom na skutočnosť, že jeho odbojová činnosť bola prezradená, bol 29. 3. 1940 prinútený ilegálne opustiť okupovanú vlasť. Cez Slovensko a Maďarsko sa 3. 4. 1940 dostal do Juhooslávie. V Belehrade bol určený za veliteľa XIX. transportu dobrovoľníkov. S nimi prešiel cez Grécko a Turecko do Francúzska, kde bol 27. 4. 1940 prezentovaný v čs. tábore v Agde. 10. 5. 1940 bol ustanovený za dočasného veliteľa I./2. pešieho práporu, s ktorým sa zúčastnil ústupových bojov. Napriek nedostatočnému vyzbrojeniu a vystrojeniu čs. jednotiek a nepriaznivej situácii, ktorá v tomto období vo Francúzsku panovala, čs. vojaci splnili svoju povinnosť. 28. 6. 1940 na lodi Rod el Farag opustil porazené Francúzsko. Po 15 dňoch strávených na palube sa šťastne dostal k brehom Veľkej Británie a vylodil sa v liverpoolskom prístave.

Veliteľ práporu

Po reorganizácii čs. peších jednotiek vo Veľkej Británii sa dňom 27. 9. 1940 stal zástupcom veliteľa pešieho práporu 2 a od 11. 7. 1941 aj jeho veliteľom. Funkciu veliteľa práporu vykonával do 31. 5. 1942. Od 1. 6. 1942 do 1. 7. 1943 vykonával funkciu predsedu disciplinárneho výboru 1. čs. samostatnej brigády. V jarných mesiacoch 1943 rozhodlo čs. MNO v Londýne o jeho premiestnení k čs. voj. jednotke v ZSSR, a to z dôvodu nedostatku dôstojníkov v tejto jednotke. Presun z Veľkej Británie do ZSSR sa udial za dramatických okolností. 2. 7. 1943 sa s ďalšími čs. dôstojníkmi nalodil v škótskom Glasgowe. Už 8 dní po vyplávaní z prístavu ich loď potopilo nemecké letectvo. V Přikryla z morských vln zachránila ďalšia britská loď. Po dlhej ceste cez Casablanku, okolo pobrežia západnej Afriky, naprieč africkým kontinentom, Damask, Teherán, Baku, Astrachán a Saratov dorazil 9. 9. 1943 do Moskvy. Odtiaľ odcestoval do Novochooperska, kde bol 11. 9. 1943 ustanovený za zástupcu veliteľa 1. čs. samostatnej brigády v ZSSR, s ktorou sa zúčastnil na bojoch o Kyjev. Ako zastupujúci veliteľ stál na čele brigády v bojoch o Bielu Cerkev, Fastov a Rudu. 5. 1. 1944 sa stal najskôr dočasným veliteľom 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády v ZSSR, od 22. 1. 1944 bol ustanovený za veliteľa tejto brigády. V septembri 1944 sa s brigádou zúčastnil na bojoch v Karpatoch, a to v priestore Sanoku. Po presune brigády na Slovensko sa s jednotkou zúčastnil ťažkých bojov v Slovenskom národnom povstaní (od 23. 9. – 27. 10. 1944). Po ústupe do hôr prešiel s členmi brigády na partizánsky spôsob boja, v ktorom zotrval až do 19. 2. 1945, keď sa spojil so sovietskou Červenou armádou. Následne prešiel k 1. čs. armádnemu zboru v ZSSR a v Kežmarku reorganizoval svoju brigádu.

Nešťastným okamihom vo vojenskej kariére je jeho vyšetrovanie pre stratu bojovej zástavy brigády, čo sa stalo za doposiaľ celkom nevyjasnených okolností počas ústupu do hôr. Do Prahy prišiel v polovici mája 1945. Krátko pôsobil na MNO, ale už 23. 7. 1945 ho premiestnili do vojenskej služby vo vojenskom výcvikovom tábore v Miloviciach, kde vo funkcii veliteľa zotrval od 25. 7. 1945 až do polovice februára 1949. V období výkonu vojenskej služby v Miloviciach bol povýšený na brig. gen. (s účinnosťou od 1. 5. 1944). Zároveň v čase od 1. 3. – 31. 5. 1948 absolvoval Kurz pre vyšších veliteľov v Prahe. Dňa 15. 2. 1949 bol ustanovený za veliteľa posádkového vojenského veliteľstva v Brne. Lenže už 16. 5. 1949 ho zatkli a väznili. Na základe vykonávaných obvinení bol 30. 7. 1949 odsúdený na 4 roky ťažkého väzenia, degradáciu na vojaka a stratu všetkých čestných odznakov a vyznamenaní. 2. 12. 1949 bol v následnom súdnom procese odsúdený na ďalších 5 rokov väzenia. V novembri 1950 mu k trestom pridali ešte ďalších 5 mesiacov. Z výkonu trestu sa vrátil 5. 8. 1953 na základe amnestie prezidenta ČSR. Po návrate z väzenia pracoval v robotníckych profesiách. Rehabilitovaný bol 20. 10. 1964 a 1. 11. 1964 bol menovaný do hodnosti genmjr. v. v. Zomrel 13. 4. 1968 v Plzni.

Za výkon vojenskej služby bol vyznamenaný mnohými československými, ale aj zahraničnými vojenskými vyznamenaniami.

/ Roman KMENT

/ foto Bell Helicopter Tectron

Americké ministerstvo obrany sa na konci novembra minulého roka rozhodlo, že program H-1, v rámci ktorého by námorná pechota mala dostať modernizované bojové vrtuľníky AH-1Z a transportné UH-1Y, má definitívne zelenú.

AH-1Z Viper

Tolko stručná správa, za ktorou stojí prakticky po dvoch rokoch detailných testov odštartovanie sériovej výroby bojových vrtuľníkov AH-1Z Viper. Transportný UH-1Y bol schválený do sériovej výroby už v roku 2008 a podpisom nákupu Viperov zo strany ministerstva sa program H-1 začína realizovať v celej šírke. Očakáva sa, že počítačnú operačnú schopnosť dosiahnu sériové AH-1Z ešte v tomto roku vrátane ich prvého bojového nasadenia.

Program H-1

Cieľom modernizačného programu H-1 pre US Marine Corps je efektívna náhrada starších bojových strojov AH-1W novými a prestavanými AH-1Z, pričom tie majú 84 % zhodných častí s transportnými UH-1Y, čím sa dosiahnu nižšie prevádzkové a servisné náklady na oba typy strojov. Celkovo sa plánuje výroba 189 vrtuľníkov AH-1Z, z ktorých posledný by mal byť dodaný najneskôr do konca roka 2021.

AH-1Z Viper vychádza z osvedčenej konštrukcie vrtuľníka AH-1W Super Cobra, ktorý je v službách americkej námornej pechoty od roku 1985. Vyrába ho spoločnosť Bell Helicopter Textron. Viper má byť bojovo efektívny, flexibilný a viacúčelový stroj, ktorý ponúka najmodernejšie technické vybavenie a zvyšuje schopnosť prežitia na modernom bojisku. Štandardne je vybavený dvoma motormi General Electric T700-GE-401, ktoré

dokážu udržať 2,5 minúty výkon 1 285 kW, pričom kontinuálny výkon predstavuje 1 072 kW, a štvorlistovým hlavným rotorom z kompozitných materiálov. Zmena počtu hlavných rotorových listov a systému ich uchytenia zlepšila stroju letové charakteristiky, zvýšila možnosti letovej obálky, maximálnu rýchlosť, zlepšila kolmé stúpanie, zvýšila užitočnú hmotnosť a znížila úroveň vibrácií rotora. Listy hlavného rotora sa dajú navyše „zložiť“ tak, aby pri preprave na plavidlách nezaberali zbytočne miesto.

Prvý let absolvoval AH-1Z v decembri 2000. V rámci počítačovej výroby spoločnosť Bell od roku 2003 prerobila päť strojov AH-1W na Z-verziu a stroje sa podrobili letovým vývojovým testom na základni amerického námorníctva Patuxent River v Marylande. Letové skúšky nad morom Viperi absolvovali v máji 2005 vrátane zosadenia na obojživelnom výsadkovom plavidle USS Bataan (trieda Wasp). Vývojové skúšky boli úspešne ukončené vo februári 2006 a od mája boli dva stroje AH-1Z zaradené do prvej fázy operačných testov. Druhá a záverečná fáza procesu sa začala vo februári 2008 a bola ukončená v júli 2010.

Kabína a avionika

V oblasti vybavenia je model Viper ďalší skok v rade vrtuľníkov AH-1. Okrem rotora prešli zlepšeniami, samozrejme, aj ďalšie systémy, ako avio-

nika, zbraňové systémy či senzory stroja. Zvýšila sa tiež odolnosť hlavných častí stroja, čím vzrástli šance posádok na prežitie pri páde vrtuľníka. Pilot i operátor majú napríklad nové sedačky absorbujúce nárazy, stroj lepšie znáša prístátie, nové je utesnenie palivového systému a nádrží.

Pracoviská oboch členov posádky – pilota i operátora, sú identické, čo poskytuje rovnocennú možnosť riadenia letu a streľby, odpadá tiež rôzny výcvik a postupy pre prvého a za ním sediaceho člena posádky, kabíny majú plne integrované zbraňové, avionické a komunikačné systémy AH-1Z. Vrtuľník využíva architektúru HOCAS (Hands on Collective and Stick), čo umožňuje pilotovi využívať viaceré funkcie bez toho, aby dal ruky dole z ovládania riadenia stroja.

Integrovaný systém avioniky (IAS) pochádza z dielne Northrop Grumman a zahŕňa dva počítačové systémy misí a automatické ovládanie kontroly letu so stabilizáciou v štyroch osiach. Každý člen posádky má v kokpite k dispozícii dva farebné multifunkčné LCD displeje (6 x 4 palca) s kombináciou pohybujúceho sa mapového zobrazenia a jeden dvojfunkčný LCD displej (4,2 x 4,2 palca). Komunikačný balík zahŕňa integrovanú rádiostanicu Rockwell Collins ARC-210(V) RT-1824 v jednom systéme s UHF/VHF, COMSEC a modemom. Navigačný balík pozostáva zo zabudovaného inerciálneho GPS systému (EGI), dátového podsystému, ktorý umožňuje prácu zbraňových

systémov aj pri vznášaní stroja a digitálnej mapy. Ovládanie zbraní a prenos údajov v systéme je z dielne Smiths Aerospace. Posádka stroja má k dispozícii na prilbu montovaný zameriavací a zobrazovací systém (HMS/D) Top Owl od spoločnosti Thales Avionics, ktorý značne uľahčuje posádke činnosť v kokpite (rovnako k dispozícii má Tiger, Rooivalk, NH90). Posádka má lepší prehľad o letových parametroch či zjednodušené použitie zbraňových systémov, čo ponúka lepšiu reakciu na kroky protivníka.

Senzory a výstraha

Identifikácia nepriateľa je na súčasnom komplexnom bojisku veľmi dôležitá. Vrtuľník Viper má moderný zameriavací prístroj cieľov (TTS) AN/AAQ-30 z dielne Lockheed Martin, ktorý využíva už tretiu generáciu systémov FLIR pracujúcich v infračervenom spektre a ponúka dlhší dosah ako pôvodný systém NTS v AH-1W. AN/AAQ-30 s laserovým diaľkomerom / značkovačom; farebným CCD zobrazením a automatickým sledovaním cieľov prehľadáva bojisko pasívnym spôsobom bez aktivácie nepriateľských radarových systémov.

Radarový systém Cobra pracujúci v milimetrovom pásme pre AH-1Z vyrába Longbow International (spoločný podnik Lockheed Martin a Northrop Grumman) a je odvodený od radaru vrtuľníka AH-64D Apache. Cobra je určený ako podvesný systém, môže automaticky vyhľadávať, detekovať, klasifikovať a dávať prioritu viacnásobnému počtu pohybujúcich sa alebo stacionárnych cieľov. Má dosah 8 km proti pohybujúcim sa cieľom a 4 km proti statickým cieľom. Guľová vežička pre systémy je z dielne L-3 Communications Wescam.

Viper sa oproti iným bojovým vrtuľníkom môže pochváliť systémom výstrahy pred ožiením laserom Goodrich AVR-2A, systémom výstrahy zachytenia radarom protivníka Lockheed Martin APR-39A(V)2, inteligentným systémom vlastnej ochrany s výmetnicami klamných cieľov BAE Systems ALE-47 či prístrojom na varovanie pred odpálením rakiet ATK AAR-47.

Technicko-taktické údaje AH-1Z	
Všeobecné	
Posádka	2 osoby
Celková dĺžka / Výška / Šírka s krídlami	17,73 m / 2,13 m / 4,39 m
Priemer hlav. rotora / počet listov	14,63 m / 4
Max. vzletová hmotnosť	8 391 kg
Užitočná hmotnosť	2 812 kg
Vnútorné pal. nádrže	1 565 l
Výkon	
Výškový dostup	6 100 m
Max. rýchlosť	296 km/h
Cestovná rýchlosť	265 km/h
Pohon (max. výkon)	GE T700-GE-401C (2 x 1 285 kW)
Výdrž vo vzduchu	3 h 18 min.
Rádus misie	234 km s užit. zaťaž. 1 134 kg
Max. dosah	705 km (priama letecká podpora)
Výzbroj (plnenie úlohy priamej leteckej podpory CAS)	(8 riad. striel Hellfire, 14 ner. 70 mm rakiet, 650 ks munície do 20 mm kanónu na 990 m)

Výzbroj

Medzi hlavné zbraňové systémy AH-1Z patrí rodina riadených rakiet typu AGM-114A, B a C Hellfire (dosah 7 km), protitankových Raytheon BGM-71 TOW (dosah viac ako 3 km), protilodných AGM-114F Hellfire. Celkovo môže stroj niesť maximálne až 16 týchto riadených striel. AH-1Z bol prvý bojový vrtuľník, ktorý niesol riadenú strelu typu vzduch-vzduch AIM-9 Sidewinder s infračerveným navádzaním alebo Sidearm (protiradiolokačná strela). Z neriadenej výzbroje môže Viper používať rodinu 70 mm rakiet Hydra (raketnice po 7 striel alebo po 19 striel, s maximom 76 kusov rakiet) alebo väčšiu 127 mm muníciu Zuni. Hlavnou výzbroj tvorí v prednej časti trupu umiestnený trojhlavňový 20 mm kanón systému Gatling so zásobníkom na 750 nábojov série M50, ktoré sú určené špeciálne na vzdušný boj. Na vonkajšie závesníky krídla stroja AH-1Z sa dajú tiež podvesiť externé palivové nádrže s objemom 291 l alebo 378 l. Na cvičné účely stroj využíva muníciu Mk 76, BDU-33D/B či Mk 106.

Menom Carl Gustav sa označuje jeden z najpoužívanějších ručných prenosných bezzáklzových zbraňových systémov. Vyrába ho švédská spoločnosť Saab Dynamics, v súčasnosti vo verzii M3.

/ Roman KMENT

/ autor a Miroslav GYÜRÖSI

84 mm systém Carl Gustav

Pre svoju jedinečnosť v danej kategórii zbraní ho dodnes využíva viac ako 30 ozbrojených síl štátov vrátane špeciálnych jednotiek. V britskom slangu vojaci zbraň označujú aj ako Charlie G. V amerických silách sa označuje ako MAAWS (protipancierový systém na strednú vzdialenosť) alebo RAWs (protitankový systém rangerov), familiárne the Goose alebo Carl Johnson. Austrálski vojaci ho nazývajú Gusto alebo Charlie Gutsache (žalúdočný problém). V krajine pôvodu má aj označenie Grg m/48 (Granatgevär model 48) alebo mu hovoria podľa typického tvaru Stuprör (odkvapová rúra). My sme sa so zbraňou stretli v decembri 2010 počas vojenských škôk a zaškolení obsluh z 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny.

Historický exkurz

Zbraň vznikla ako reakcia na použitie tankov na bojisku s cieľom ich účinného zničenia. Dnes však je v rukách vojakov aj vďaka širokej palete munície viacúčelovým zbraňovým systémom. Bezzáklzovú zbraň Carl Gustav (M1) vyvinuli Hugo Abramson a Harald Jentzen v roku 1946 a ju vyrábala zo začiatku spoločnosť Carl Gustav Stads Gevärsfaktori. Do služby švédskej armády bola zavedená v roku 1948 a k jej americkému ekvivalentu patrila Bazooka či nemecký Panzerschreck.

Zbraň Carl Gustav používa na stabilizáciu striel drážkovaný vývrt oceľovej hlavne, pričom dostatočný prierny účinok kumulatívnych striel zabezpečuje objímka strely na ložiskách, ktorá sa otáča nezávisle od výbušnej náplne strely. To ju odlišuje od systémov, kde sú strely po odpálení stabilizované krídelkami.

Pre svoj dosah a účinok sa Carl Gustav stal počas studenej vojny základnou zbraňou protitankových družstiev západných armád. Od roku 1964 sa začala vyrábať verzia M2, ktorá rýchlo vytlačila pôvodnú konštrukciu. Verzia M2 vážila približne 14 kg a mala účinný dosiel napríklad na stacionárne ciele do 700 m, na tanky 200 m. Od roku 1986 sa vyrába zatiaľ posledná verzia M3, ktorá má oproti predchodkyňi nižšiu hmotnosť pri použití vysokokvalitnej ocele a kompozitových prvkov (približne 9,5 kg,

v závislosti od doplnkového vybavenia), dlhší dosah a vďaka novým typom munície aj širšie použitie. Verziou M3 sa život úspešnej zbrane Carl Gustav pravdepodobne nekončí, podľa zástupcov spoločnosti Saab Dynamics je ich víziou v budúcnosti verzia M4 s nižšou hmotnosťou na úrovni 7 kg a dĺžkou maximálne jeden meter, ktorá by sa mohla produkovať od roku 2015.

Viacúčelový systém

Carl Gustav sa môže použiť nielen ako zbraň proti tankom, obrnenej technike alebo pristávajúcim vzdušným prostriedkom, ale aj ako účinný ničiteľ zástavby, objektov, prekážok, podporná zbraň (zadymovanie či osvetlenie záujmového cieľa alebo priestoru) alebo zbraň proti živej sile protivníka. Používaná munícia zbrane umožňuje dvojčlennej obsluhu rýchlu reakciu na rôzne situácie. V zložkách špeciálnych síl sa využíva na účinnú palebnú podporu. Organická alebo účelová skupina vybavená zbraňou Carl Gustav dokáže vytvoriť zodpovedajúci ochranný periméter, plniť úlohy zabezpečenia ochrany konvoja či vykonať efektívny palebný prepad nepriateľa. Obsluha má tak v rukách napríklad účinný nástroj na 100 m (živá sila), 700 m (tanky), 1 300 m (nepancierované objekty) až 2 100 m (osvetľovacia munícia).

Obsluhu zbrane tvoria strelec a nabíjač (veliteľ a operátor), vypáľiť náboj môže strelec s opretím o plece alebo o zasúvateľnú dvojnožku postojáčky, v pokľaku alebo v ľahu. Pri streľbe treba dbať o dodržanie odstupu v priestore za zbraňou, kde unikajú plyny a spaliny z dýzy. Zbraň má sklápatelné mechanické mieridlá so svietiacou bodkou na použitie v noci, okrem toho sa v základnej verzii používa denný optický teleskopický zameriavač s trojnásobným zväčšením (klik-systém) typ 557B. Montuje sa na „Picatinny“ lišty, rovnako ako nočný zameriavač v opcii systému. Pre slovenské potreby sa bude používať prístroj na nočné videnie Photonic NS-ZF 3,3 x 80. Má zorné pole 10,5°, napájanie dvomi batériami typu AA a znesie aj ponor v hĺbke 1 m na dve hodiny.

Zbraň je viacúčelová

Carl Gustav M3 má dĺžku 1 130 mm a váži približne 9,5 kg. Z obsluhy veliteľ nesie zvyčajne zbraň (mieri a strieľa) a operátor muníciu (nabíja a vybíja). Základnou časťou zbrane je oceľová hlaveň s drážkovaným vývrtom a dýzou v zadnej časti. Pri nabíjaní operátor dýzu odklápa okolo jej čapu a vkladá muníciu. Rovnako operátor po výstrele odstraňuje plášť nábojnice strely. Bici a spúšťací mechanizmus zbrane je umiestnený na vonkajšej strane hlavne. Obsluha bezzáklzového systému dokáže vystreliť šesť kusov munície za minútu, ktorá dosahuje ústovú rýchlosť podľa typu nábojov 190 – 255 m/s.

Munícia pre systém

Carl Gustav využíva širokú škálu 84 mm munície i cvičnej podkalibrovej 7,62 a 20 mm munície. Na boj s tankami a proti pancierovým cieľom sa používa 84 mm náboj HEAT 751 s tandemovou bojovou hlavou, ktorý umožňuje efektívnu streľbu na vzdialenosť 600 m proti 500 mm oceľovému pancieru vrátane systémov s prídavným reaktívnym pancierom ERA. Ak nepriateľský cieľ nemá systém reaktívnej ochrany, stačí použiť náboj HEAT 551s účinnou streľbou do 700 m proti 350 mm homogénnemu pancieru alebo HEAT 551C RS s dvojitém účinkom po prieniku pancierom (nielen trištíty efekt, ale aj vysoká teplota). Medzi viacúčelovú muníciu proti pohybujúcim sa ľahko pancierovaným cieľom i rôznej zástavbe a bunkrom sa používa náboj HEDP 502 s odloženým účinkom výbuchu, efektívny dosiel je na objekty 500 m (napr. 100 mm múr) a na pohybujúce sa ciele 300 m. V zastavanom priestore sa dá použiť aj munícia MT 756 s dvoma náložami, prvá prerazí napr. múr a druhá vybuchne vnútri a ničí živú silu. Náboj s efektívnym účinkom do 500 m prerazí 200 mm zosilnený betón alebo 300 mm trojvrstvovú

Denný teleskopický zameriavač má zorné pole 17°

84 mm munícia (zľava doprava): ADM401, HEDP 502, ASM 509, HEAT 551C RS, MT 756

Plastové obaly na prepravu munície

stenu. V mestskom prostredí proti objektom sa dá použiť tiež náboj ASM 509 s termobarickou náložou a možným oneskorením explózie s účinným pôsobením do 300 m.

Proti živej sile a nepancierovaným vozidlám je určený náboj HE 441D, ktorý ničí účinnosť šrapnelov dosahuje pri explózii po náraze i vo vzduchu do vzdialenosti 1 300 m. Špecifická je munícia ADM 401 pre blízky boj. Na vzdialenosť 100 až 150 m proti živej sile rozptyľuje až 1 100 oceľových šípok, pričom pokryje priestor so šírkou 12 m a výškou 2 m. S efektívnym dosahom 1 300 m na označenie cieľa sa využíva zadymovací náboj SMOKE 469C. Osvetľovací náboj ILLUM 545C s dosielom 300 až 2 100 m dosahuje svetivosť 650 000 candela počas 30 sekúnd a osvetlí plochu s priemerom 400 – 500 m. Cvičnú 84 mm muníciu zastupujú typy TP (Target Practice) 552 a TPT (Target Practice Tracer) 141. Podkalibrovú muníciu zasa reprezentujú 7,62 mm 553B a 20 mm náboje.

Sériové vozidlá Puma

Spoločnosti Rheinmetall a Krauss-Maffei Wegmann odovzdali 6. decembra 2010 nemeckému Spolkovému úradu pre obranné technológie a obstarávanie (BWB) v Kasseli prvé dve sériové bojové vozidlá pechoty Puma, ktoré sa podrobia overovacím testom, vrátane skúšok v extrémnych zimných a letných podmienkach v zahraničí. Ide o začiatok zmluvou zaručenej dodávky 405 vozidiel pre nemecké ozbrojené sily, ktorej finančný objem sa pohybuje

na úrovni 3,1 mld. eur. Kontrakt bol podpísaný minulý rok v júli a dodávka bojových vozidiel Puma sa tak stáva výrazným milníkom a jedným z najväčších programov výzbrojovania nemeckého Bundesheeru.

Nové moderné bojové vozidlá Puma nahradia v nemeckej armáde po viac ako 30-tich rokoch staršie stroje typu Marder. Bojové vozidlo Puma je projektované na celkovú maximálnu hmotnosť 43 t. Podľa úrovne pancierovania

môže mať 31,45 t (Level A) alebo 40,7 t (Level C). Posádku tvorí deväť osôb, z toho výsledok šesť vojakov. Na ceste dosahuje maximálnu rýchlosť 70 km/h a pomer výkonu k hmotnosti výrobca uvádza 20 kW/t. Dĺžka vozidla je 7 330 mm, šírka 3 430 mm a celková výška 3 050 mm. Hlavnú základnú výzbroj tvorí 30 mm automatický kanón.

foto Rheinmetall a KMW

Stroj Airbus A330, ktorý si britské Skráľové letectvo vybralo v rámci programu budúceho strategického tankovacieho lietadla (FSTA), vybavený novou tankovacou jednotkou FRU 805E od spoločnosti Cobham, úspešne vykonal 16. decembra spojenie so španielskym stíhacím lietadlom F-18. Stabilita spojenia vysúvanej hadice zo zadnej časti trupu Airbusu s nástavcom na dopĺňanie paliva za letu stíhačky sa vykonala v rôznych výškach a pri rôznej rýchlosti. Nový systém od Cobhamu využíva digitálnoelektrický princíp a umožňuje prenos až 2 271,25 l paliva za minútu.

Iveco Defence Vehicles sa dohodlo s ruskou stranou, že v tejto krajine sa vyrobí v kooperácii 2 500 ľahkých viacúčelových vozidiel LMV 4x4 (M65E). LMV patrí k úspešným produktom talianskej spoločnosti Iveco DV, okrem domácej armády ho používajú napríklad ozbrojené sily Belgicka,

Česka, Nórska, Rakúska, Slovenska, Španielska či Veľkej Británie.

Fínsko si v závere decembra objednalo ďalších 18 veží so zdokonaleným dvojhlavňovým minometným systémom AMOS (Advanced Mortar System) kalibru 120 mm, ktoré by mali byť integrované na kolesové obrnené vozidlá Patria AMV 8x8. AMOS je určený na priamu podporu pozemných jednotiek. Pri nepriamej streľbe je jeho maximálny dosah až 10 000 m, umožňuje viacnásobnú streľbu 14 granátov, ktoré dopadnú do cieľového priestoru v rovnakom čase. Maximálna rýchlosť palby je 26 výstrelů za minútu. Môže používať aj navádzanú muníciu pomocou systému GPS.

Na letisku vo Wroclawi pristálo 29. decembra 2010 dopravné lietadlo An-124 s novými ruskými vrtuľníkmi Mi-17 na palube. Išlo o tri z piatich strojů, ktoré

poľské ozbrojené sily nakúpili špeciálne na použitie v misii v Afganistane. Poľské jednotky už v tejto misii využívajú štyri stroje Mi-17 a osem bojových Mi-24.

Firma ITT Corporation získala kontrakt na výrobu 425 rušiacich systémů v C-páse v hodnote 16,7 mil. USD. Celkový počet objednaných systémů sa tak vyšplhal od apríla 2010 na 1 121 jednotiek. Systémy by mali byť namontované na vozidlá a chrániť ich pred výbuchmi na diaľku odpaľovanými nástražnými výbušnými systémami v širšom frekvenčnom spektre ako doteraz.

Spoločnosť Helibras, brazílska pobočka Eurocoptera, dodala 20. decembra prvé tri stroje EC-725 pre ozbrojené sily Brazílie v rámci programu, ktorého výsledkom bude výroba 50-tich týchto stredných viacúčelových dopravných vrtuľníkov. Prvé

tri stroje boli v štandardnej konfigurácii, vyrobené vo Francúzsku s finalizáciou v Brazílii. Montáž EC-725 v novom výrobnom závode Helibras v Itajubá by mala začať v budúcom roku, pričom podiel brazílskych dodávateľů do roku 2016, kedy by mal byť dodaný posledný kus vrtuľníka pre brazílske letectvo, by mal dosahovať minimálne 50 %.

Velenie TACOM amerických pozemných síl si objednalo v spoločnosti General Dynamics Land Systems Kanada pre program zahraničného predaja vojenského materiálu 82 obrnených vozidiel LAV s charakteristikou náprav 8x8. Vozidlá by mali byť vo verzii LAV II vybavené motorom s výkonom 221 kW (300 k) a celkovou hmotnosťou 14 500 kg. Obrnené kolesové vozidlá by mali byť pritom dodané v štyroch rôznych verziách.

foto Alenia Aermacchi

Prvé cvičné T-346A

Alenia Aermacchi, spoločnosť skupiny Finmeccanica, predstavila 21. decembra 2010 prvé dve pokročilé cvičné lietadlá typu M-346 z prvej série šiestich strojů pre talianske vzdušné sily. Ide o novú fázu v procese zavádzania M-346. Nová automatizovaná výrobná linka spoločnosti už pracuje na ďalších štyroch cvičných lietadlách pre talianske letectvo a tiež sa začala výroba 12-tich strojů pre singapurské vzdušné sily.

V priebehu niekoľkých mesiaců by prvé dva stroje, predstavené v decembri, ktoré talianske letectvo označuje ako T-346A, mali byť pridelené experimentálnej jednotke na leteckej základni Pratica di Mare pri hlavnom meste Rím. Tu sa cvičné lietadlá podrobia operačným hodnotiacim testom. Počas tohto roka by talianske vzdušné sily mali získať aj zvyšné štyri lietadlá, čím sa stanú prvou zložkou, ktorá bude používať nové pokročilé lietadlo na báze stroja M-346 Master, ktoré patrí k najmodernejším platformám na trhu, ktoré slúžia na vojenský výcvik pilotův pre stíhačky 4. a 5. generácie.

Vojenská personalistka

Mama vojenskej rodiny. Svojich troch chlapcov - manžela a synův nechala doma a na pol roka odišla dýchať prach cyperských ciest. Držia jej palce a tešia sa na mamin návrat. Kapitánka Monika Vaľová, personalistka.

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ foto archív kpt. Monika VAĽOVÁ

„Vidina vyskúšať si svoje vedomosti a schopnosti personalistky aj na medzinárodnom poli ma lákala už dlhší čas. Až teraz som dostala príležitosť, ktorú som v plnej miere a aj so súhlasom svojej rodiny využila,“ hovorí kapitánka Vaľová o svojom súčasnom poste. V jednotke mierových síl OSN UNFICYP pôsobí od 22. septembra 2010 na pozícii staršej dôstojníčky oddelenia personálneho manažmentu sektorového veliteľstva.

Monika nastúpila v roku 1987 na Vojenskú odbornú školu pre ženy v Novom Meste nad Váhom. Počas štúdia absolvovala aj vojenskú základnú službu. „Dnes sa to môže zdať nepravdepodobné, ale vtedy nás študovalo v rote 120 žien z celého Československa. Od tých čias sa veľa zmenilo a vojenské povolanie je pre ženy oveľa dostupnejšie.“ Zrátala si, kde najlepšie využije nadobudnuté vedomosti zo strednej ekonomickej školy a ako sa čo najskôr osamostatní. Mladá odvážna žena si to namierila priamo k vojakom, do oblasti spisovej a archívnej služby vtedajšej československej armády. Armáda v tom čase disponovala služobnými bytmi a ponúkala veľmi slušný plat pre mladú slobodnú ženu. Odvaha jej nechýbala. S úsmevom a športovo brala aj možnosť, že ju po vojenskom štúdiu môžu preveliť niekam na druhý koniec republiky.

Zo šifrantky personalistka

Po škole jej do ruky vtisli určovací lístok na veliteľstvo tankovej divízie v Topoľčanoch. Tým sa zaradila medzi niekoľko málo Sloveniek, ktoré zostali po absolvovaní vojenskej školy slúžiť na Slovensku. Tu až do roku 2000 pracovala v oblasti zabezpečovania ochrany utajovaných skutočností ako takzvaná šifrantka (špecialistka na utajované skutočnosti). „Táto práca ma prestala naplňať a povedala som si, že je čas rozšíriť si obzory. Na rovinu, pre kariérny postup som tiež potrebovala vysokoškolské vzdelanie.“ Prihlásila sa teda na päťročné kvalifikačné štúdium pri výkone služby na Vojenskej akadémii v Lipovskom Mikuláši. „Rozhodnutie, že počas externého vysokoškolského štúdia zvládnem pracovať, študovať a aj absolvovať druhú polročnú materskú dovolenku, bolo naozaj odvážne,“ hovorí Monika. „Nebolo to jednoduché obdobie, našťastie som ho predovšetkým za pomoci manžela, mojich rodičov, ale aj nadriadených, kolegov a spolužiakov v ročníku zvládla.“ V roku 2002 úspešne promovala ako vyštudovaná andragogička.

Už počas externého štúdia (od roku 2000) začala jej kariéra smerovať k oblasti, kde mohla vo väčšej miere využiť teoretické vedomosti zo štúdia andragogiky. Zmenila ČVO (číslo vojenskej odbornosti) na 490 a vstúpila do radův vojenských personalistův. V roku 2002 zrušili v rezorte veliteľstvo domobrany v Topoľčanoch. Poručičku Moniku Vaľovú premiestnili do Trenčína na veliteľstvo Pozemných síl OS SR na personálne oddelenie, kde v realite spoznala manažment ľudských zdrojův v ozbrojených silách z vyššieho stupňa velenia. Monika vysvetľuje, že s potrebným odborným vzdelaním sa v personalistike našla. Pripojila sa k ľuďom, ktorí odborne a metodicky pracujú na optimálnom riešení dennodenných problémův spojených s plánovaním, rozmiestňovaním, vzdelávaním vojenského personálu, ako aj odchodom profesio-

V súčasnosti pôsobí v OS SR 1 258 žien, čo je 8,88 percent celkového počtu vojenského personálu. Dovedna 15 žien je v súčasnosti v zahraničných misiách a štyri pôsobia v štruktúrach NATO a EÚ.

nálnych vojakův do zálohy. Iniciatívne sa zapojila aj do organizácie prvých odborných kurzův pre personalistův v OS SR v roku 2009. „Momentálne mám funkciu vedúcej staršej dôstojníčky oddelenia personálneho manažmentu na Veliteľstve Pozemných síl v Trenčíne. Na misiu som odišla s prísľubom nadriadených, že mi túto funkciu podržia až do môjho návratu, takže verím, že sa na ňu v marci budúceho roka vrátim a budem pokračovať v práci s novými skúsenosťami.“

Personalisti v misii

Personálna práca s profesionálnymi vojakmi má na každom stupni velenia veľa spoločného, ale čo útvár, brigáda, veliteľstvo, medzinárodný prvok – každá má svoje špecifiká. Doma v Trenčianskych Tepliciach ju čakajú jej traja chlapi – manžel Dalibor a dvaja synovia Jakub (18) a Michal (12). „Sme typická vojenská rodina. Manžel je tiež profesionálny vojak a v mojom rozhodnutí odísť na šesť mesiacův do mierovej pozorovateľskej misie na Cypre ma podporil. Naše deti sú na občasné odlúčenia od rodičov zvyknutí – sme vojaci a toto povolanie so sebou odlúčenia nevyhnutne prináša. Vďaka internetovému a telefónnemu spojeniu sme v kontakte. Morálka je teda na vysokej úrovni, zázemie funguje, chlapi sa majú dobre. Teším sa, kedy ich uvidím,“ usmieva sa Monika pri spomienke na svoju rodinu. Jej myšlienky budú týmto chlapcom patriť aj počas Vianoc a novoročných sviatkov, ktoré strávi s kolegami v kempe M. R. Štefánika vo Famağuste.

Pred odchodom na misiu sa s Monikou okrem rodiny rozlúčili aj genmjr. J. Vývek a genmjr. J. Salaganič

/ šbnrtm. Ing. Viliam MACHARA
veliaci poddôstojník – hlavný zdravotník OS SR

Skutočné vojenské zdravotníctvo predstavujú príslušníci zdravotníckej služby OS SR, ktorej viac ako dve tretiny tvoria profesionálni vojaci z hodnostného zboru mužstva a poddôstojníci. Pracovne pokojne môžeme hovoriť o medicíne v kanadách. Práve vybalansovanie pomyselného vahadla medzi medicínou a kanadami predstavuje jeden z najväčších aktuálnych problémov vojenského zdravotníctva. Problém riešia stáže vojenských zdravotníckych pracovníkov v zdravotníckych zariadeniach. Dodnes však chýba vykonávací predpis.

Medicína v kanadách

Treba dotvoriť materiálnu podstatu zdravotníctva (sieť rezortných zdravotníckych zariadení, napojenie obväzísk na poskytovanie zdravotnej starostlivosti) v pôsobnosti rezortu obrany a následná úprava organizácie poskytovania zdravotnej starostlivosti. Na každom stupni riadenia OS SR, vrátane samotných veliteľstiev sil, jestvuje aj riadiaci prvok pre vojenské zdravotníctvo, a tieto manažérske elementy by sa dali vďaka viacerým reorganizačným zmenám charakterizovať mottom: „Viac práce pre menej ľudí a za menej peňazí“.

Poddôstojníci – chrbtica obväziska

Na taktickej úrovni, ktorú predstavuje vojenský útvar, má jeho veliteľ pre bojové zabezpečenie samostatnú zdravotnícku jednotku – obväzisko. Obväziská v súlade s jednotnými postupmi zavedenými v NATO plnia úlohu tzv. ROLE 1 t. j. prvú odbornú lekársku starostlivosť, stabilizáciu pacienta a prípravu na odsun na vyššiu etapu, prípadne krátkodobú hospitalizáciu a návrat k jednotke. Napríklad obväzisko mechanizovaného práporu má plánovaný počet 15 osôb (2 lekári, 6 zdravotníckych špecialistov, 7 špecialistov zdravotníckej prepravy). Variabilnosť a rôznorodosť je väčšia na obväziskách v podriadenosti Veliteľstva vzdušných síl, ale najmä v podriadenosti Veliteľstva síl výcviku a podpory. Tieto obväziská majú aj vyššie zastúpenie zamestnancov pri výkone prác vo verejnom záujme.

Náčelnikom obväziska je dôstojník vojenského zdravotníctva – lekár v hodnosti kapitána a obväzisko je spravidla samostatná jednotka priamo podriadená veliteľovi. Náčelník obväziska je zodpovedný za zdravotnícke zabezpečenie práporu (pluku, letky, oddielu, školy atď.) Je zdravotníckym poradcom veliteľa práporu a jeho štábu. Je služobným lekárom pre príslušníkov svojho útvaru. Chrbticou a hybnou silou obväziska sú však zdravotníci – poddôstojníci a v kategórii mužstva – zdravotníckí špecialisti: zberači ranených a vodiči, ktorí nielen realizujú úlohy obväziska, ale sú zároveň manažermi jeho činnosti a odbornými autoritami.

Integrácia zdravotníckeho zabezpečenia

Úrad hlavného lekára, ktorý vznikol reorganizáciou Veliteľstva vojenského zdravotníctva, je v priamej veliteľskej právomoci náčelníka Generálneho štábu OS SR, dáva velenie OS SR nástroj na riadenie zdravotníckej služby. Jeho úlohou je najmä velenie vlastným organizačným zložkám úradu, a to najmä Vojenskej nemocnici Ružomberok

(nejde o Ústrednú vojenskú nemocnicu SNP Ružomberok, ktorá je všeobecnou nemocnicou), pracovisku identifikačnej databázy profesionálnych vojakov, centru materiálového manažmentu zdravotníckeho materiálu a poľným hygienicko-epidemiologickým laboratóriám. Ďalej ratifikácia a implementácia spojeneckých doktrín a štandardov NATO v oblasti vojenského zdravotníctva, spracovanie podkladov pre normalizáciu, kodifikáciu a štandardizáciu zdravotníckeho materiálu a techniky, ako aj odborné a metodické riadenie zložiek zdravotníckej služby OS SR a mnohé ďalšie úlohy.

Do jeho štruktúry patrí Centrum materiálového manažmentu, ktoré zabezpečuje materiálový manažment zdravotníckeho a veterinárskeho materiálu v OS SR, a to od procesov jeho plánovania, uskladnenia a distribúcie užívateľom, lenže bez právomoci obstarávania, čo vidím ako veľký nedostatok. V praxi to mnoho ráz vyvoláva komplikácie pri zabezpečovaní vojsk materiálom, a tým i predmetných činností OS SR. Veľmi dôležitým je Odbor špecializovaných zdravotníckych a veterinárnych činností (Vojenská nemocnica Ružomberok). Podstatnú časť tohto odboru tvoria poddôstojníci a mužstvo. Bol vytvorený s cieľom integrácie prvkov vyššieho stupňa zdravotníckeho zabezpečenia OS SR, sústredenia odborníkov v oblastiach, ktoré dostatočne nepokrýva civilné zdravotníctvo (napr. vojenská infektológia, rádiológia), zabezpečenia krvného manažmentu OS SR ako dôležitej súčasť operácií OS SR a zastrešenia odbornej prípravy zdravotníckeho personálu OS SR.

Expedičné musí byť aj zdravotníctvo

Úlohou poľnej mobilnej zdravotníckej jednotky ROLE 2E je poskytovanie prvej lekárskej pomoci stredne a ťažko raneným, život a končatiny zachraňujúce výkony, stabilizácia zdravotného stavu, neodkladná zdravotná starostlivosť, náhrada krvi a odsun do zdravotníckych zariadení vyššieho typu v systéme poľného zdravotníckeho zabezpečenia.

Treba si uvedomiť, že keď budujeme naše ozbrojené sily ako expedičné, nasaditeľné do širokého spektra operácií aj mimo euroatlantického priestoru, musia byť mierové počty vojenského zdravotníctva zhodné s vojnovými a musia byť dostatočné na vykonávanie účinného bojového zabezpečenia. Za optimálnu sa dnes v NATO považuje úroveň 10 percent zdravotníckeho personálu z celkových počtov ozbrojených síl. Z toho dôvodu dnešné počty vojenského zdravotníctva OS SR, ktoré predstavujú cca 5 percent z celkových počtov OS SR, nie celkom zodpovedajú súčasným požiadavkám.

Nemenila by som

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Rodáčka z Partizánskeho Elena Adamíková chcela ísť po maturite na strednej zdravotnej škole v Topoľčanoch študovať medicínu. Neprijali ju, preto premýšľala, čo ďalej. Jeden známy z rodiny jej vtedy poradil, aby to skúsila v armáde. Tak sa v roku 1991 ocitla v Žiline, v ročnej príprave na školu. Po skončení zdravotníckej špecializácie nastúpila k svojmu prvému útvaru, k vtedajšej stíhacej letke na Sliach. Potom nasledoval delostrelecký pluk v Brezne a napokon mechanizovaný útvar v Leviciach, kde pôsobí už 16 rokov.

Rotná Adamíková s úsmevom spomína, že mala svojím spôsobom šťastie na dobré školy. Civilná zdravotná škola jej dala dobré odborné základy zo zdravotníctva a príprave na školu v Žiline zasa z vojenskej odbornosti. Okrem toho ju priviedla k väčšej samostatnosti a zodpovednosti.

Vtedy sme boli biele vrany

„Keď som pred takmer dvadsiatimi rokmi začínala v ozbrojených silách, nebolo tam toľko žien ako teraz. Preto sme boli pod oveľa väčším drobnohľadom. Naši mužskí kolegovia a nadriadení nás pozorovali a hodnotili, čo robíme dobre a čo zle. Na prvý pohľad to bolo vtedy dosť nepríjemné, ale možno práve tá veľká pozornosť nás nútila robiť všetky veci na sto percent. Nechceli sme dať príčinu, aby sa v útvere hovorilo: Zasa tie ženy! V súčasnosti sú už v ozbrojených silách, a to platí aj pre náš prápor, ženy na takých pozíciách, o ktorých sa nám ani nesnívalo. Nikto sa už nad tým nepozastavuje,“ konštatuje zdravotníčka práporného obväziska levického mechanizovaného práporu rotná Elena Adamíková.

Postupom rokov si urobila v Ústrednej vojenskej nemocnici v Ružomberku niektoré odborné kurzy. Venuje sa aj rehabilitácii, absolvovala masérsky kurz. V mnohých základných a stredných školách v Leviciach sa so svojimi kolegami venuje kurzom prvej pomoci, aby žiaci a študenti vedeli, ako v rôznych situáciách reagovať.

Príbližiť výcvik realite

Často zabezpečuje po zdravotníckej stránke poľný výcvik. Či už na posádkovom cvičisku, alebo vo výcvikovom priestore Lešť. Nechýbala tam ani na nedávnom najväčšom cvičení našich ozbrojených síl v ére samostatnosti Spoločný cieľ 2010. Plnila úlohy k plnej spokojnosti svojich nadriadených v príprave obväziska. Cvičenie sa jej napriek množstvu práce páčilo. Aj preto, že mnohé situácie boli tak verne simulované, ako keby boli skutočné. A to je aj jedna zo zásad zdravotníckej rotnej Adamíkovej: Čo najviac priblížiť zdravotnícku prípravu realite.

Jej nadriadený, starší zdravotník a z poverenia náčelník práporného obväziska nadrotmajster Mikuláš Molnár si jej prácu pochvaľuje. „Po odbornej i ľudskej stránke je oporou nášho kolektívu. Je veľmi dobre odborne pripravená. No na rozdiel od mnohých iných vie tieto poznatky zrozumiteľným spôsobom odovzdať aj ďalším. Nie každý má taký dar, aby jeho školenia boli nielen vysoko odborné, ale aj živé a zaujímavé.“

Dokazuje to pri školeniach zo zdravotníckej prípravy pre nových profesionálnych vojakov útvaru. Snaží sa, aby kurzy prvej pomoci vojakov presvedčili svojou realitou. Napríklad následky dopravnej nehody dokáže verne imitovať, aby vodiči riešili úlohy pod stresom. Lebo v prípade skutočnej dopravnej nehody ho celkom určite zažijú. Počas výstupu na Sliach imitovala zranenie jedného vojaka a ďalší štyria ho museli niesť v ťažkom horskom teréne. A takýchto prípadov je viac. Veľa úsilia venovala v príprave našim vojakom, ktorí boli v operácii KFOR v Kosove a teraz sa chystajú do Afganistanu, aby vedeli správne a rýchlo poskytnúť prvú pomoc.

Ešte vymeniť starý UAZ

Elena spomína, že za uplynulých 20 rokov sa podstatne zmenili aj naše výcvikové priestory a ich vybavenie. „Keď porovnáme svoj prvý výjazd na strelnicu Kamenná Poruba neďaleko Žiliny a súčasnosť, vidieť veľký pokrok. Rovnako aj v našom zdravotníckom vybavení. Azda s výnimkou automobilovej techniky. Niekedy sa doslova modlíme, aby náš obstarožný zdravotnícky UAZ nás nenechal po ceste do VWP v „šticu“. Ale hádam sa dočkáme aj v tomto smere čoskoro zlepšenia,“ poznamenáva zdravotníčka.

Na druhej strane je hrdá na moderný objekt posádkovej ošetrovne. Priestorové a svetlé priestory sú vybavené zodpovedajúcou technikou. Nechýba ani rehabilitácia či sauna. Aby si vojenský profesionál mal kde po náročnom výcviku odpočinúť a regenerovať sa. Rotná Adamíková má možnosť porovnávať.

„Keď som prišla do Levíc, mali sme nevyhovujúci objekt, so zastaraným vybavením. Dnes máme k dispozícii aj moderne zariadenú učebňu prvej pomoci. A vôbec, neľutujem svoje rozhodnutie ísť do armády. Napriek všetkým problémom je to zaujímavá práca, ktorá nie je stereotypná. V tomto presvedčení ma utvrdzujú aj stretnutia s mojimi bývalými spolužiakmi zo zdravotnej školy, ktoré pracujú v civilnom zdravotníctve. A radosť mi robia aj moji dvaja synovia, ktorí sa úspešne venujú hokeju,“ hodnotí rotná Adamíková svoje doterajšie pôsobenie vo vojenskej rovnováhe.

Veliaci poddôstojník – hlavný zdravotník OS SR štábný nadrotmajster Ing. Viliam Machara pripomína, že právom bola ohodnotená za svoju doterajšiu prácu Pamätnou medailou Vojenského zdravotníctva OS SR za jeho výbornú prezentáciu a pracovné výsledky.

Cech delostrelcov rozšíril svoje rady

Na základe zvláštného rozkazu najvyššieho hajtmana delostrelectva v regióne Liptova pplk. Ivana Majchúta, PhD. v Akadémii ozbrojených síl prijali do cechu delostreleckého sedem učňov. Po zložení sľubu vernosti delostreleckým tradíciám ich povýšili za delostrelcov. Podmienkou bolo ovládanie fortieľa, piesní bojových, zaobchádzanie s cingšnrou, spomínanie na slávne časy minulé a pranie slávnej budúcnosti.

Novými delostrelcami sa stali: por. Bc. Kristína Kapustová (VÚ Levice), por. Bc. Júlia Pivovarníková (VÚ Levice), por. Bc. Pater Kalna (VÚ Rožňava), por. Bc. Veronika Džurínová (VÚ Rožňava) por. Bc. Marián Lesičko (VÚ Michalovce), por. Bc. Štefan Hencel (VÚ Michalovce), por. Bc. Lenka Zvalová (VÚ Nitra). Obrad prijímania sa konal pri príležitosti sviatku Svätej Barbory, patrónky delostrelcov. Noví delostrelci cechu dostali od hajtmana pamätný glejt, blahoželeli im obrsti, hajtmani, rotmajstri, zbrojnoši, puškári, strelci a ostatní, ktorí sa pripojili k duševnému holdovaniu nových členov cechu.

text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Vedecké ocenenie NATO

/ text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Organizácia pre obranný výskum a technológie – RTO (Research and Technology Organization) NATO udelila vedecké ocenenie za rok 2010 prof. Ing. Vladimírovi Bellovi, CSc. a doc. Ing. Petrovi Lisému, CSc. z Katedry strojárstva Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši. Štyri roky pracovali v skupine RTO NATO SCI-178 na problematike interoperability, nového dizajnu a prvkov integrácie pre zbraňové systémy vojaka budúcnosti. Skupina skúmala a testovala rôzne konštrukcie, stanovila optimálnu metodológiu pre pripojenie prístrojov na pechotné zbrane a pripravila štandardizačný dokument STANAG 4694 NATO Accessory Rail. Ten bol v minulom roku prijatý ako Aliančný interoperabilitný štandard. Skupina sa ďalej zaoberala problematikou ľudského faktora z pohľadu výzbroje a výstroja vojaka, napr. manévrovateľnosťou pri použití ochranných viest a celkovej ochrany hlavy vojaka vrátane komunikačných prvkov, zabezpečením napájacích zdrojov pre elektrické a optoelektronické prístroje. V time pracovali zástupcovia 10 členských krajín NATO. K členom patrili aj zástupcovia zbrojného priemyslu niektorých zúčastnených krajín. Tento fakt už výrazne ovplyvnil výrobu a ponuku zbraní a prístrojov v zmysle požiadaviek STANAG 4694.

Vyznamenali generála Bulíka

/ mjr. Milan VANGA

/ foto Peter DOVINA

Minister obrany Nemeckej spolkovej republiky ocenil náčelníka GŠ Ozbrojených síl SR generála Ľubomíra Bulíka zlatým záslužným krížom Bundeswehru. Odovzdal mu ho 14. januára veľvyslanec SRN v SR Axel Hartmann. „Máte veľkú zásluhu na rozvoji nemecko-slovenských projektov v rámci bilaterálnej spolupráce, na zlepšovaní našich vzťahov. Veľmi si vážime úzku spoluprácu pri príprave spoločnej Bojovej skupiny EÚ v minulom roku a celkovú spoluprácu v rámci NATO a EÚ,“ povedal. Zároveň ocenil výraznú podporu Bundeswehru v oblasti starostlivosti o vojnové hroby, ku ktorej generál Bulík prispel významnou mierou. „Je to pre mňa veľká česť a teším sa z výbornej spolupráce medzi našimi krajinami“, uviedol spolu s podakovaním generál Bulík. Záslužný kríž Bundeswehru zaviedol v roku 1980 vtedajší nemecký minister obrany Hans Apel. Minister obrany ho prepošičiava za vernosť službe vlasti, významné zásluhy a viditeľné činy v oblasti spolupráce v rámci ozbrojených síl.

Priestranstvo pred prešovským divadlom Jonáša Záborského bolo 17. decembra 2010 svedkom privítania 185 príslušníkov ISAF, ktorí sa v decembri vrátili z Afganistanu ako aj 141 vojakov posledného kontingentu našich ozbrojených síl v operácii KFOR v Kosove. Náčelník GŠ OS SR generál Ľubomír Bulík ich spoločne s veliteľom pozemných síl generálmajorom Jánom Salaganičom, náčelníkom Štábu pre operácie brigádnym generálom Pavlom Mackom, zástupcom veliteľa pozemných síl brigádnym generálom Ondřejom Novosadom a oboma veliteľmi brigád ocenil Pamätnými medailami ministra obrany SR za účasť vo vojenských operáciách. Na slávnostnom nástupe boli štyria príslušníci Armády Českej republiky ocenení za výbornú spoluprácu v Kosove vojenskou medailou náčelníka GŠ za službu v mierových pozorovateľských misiách I. stupňa. Slávnostného aktu sa zúčastnil aj zástupca veliteľa Spojených síl a veliteľ Pozemných síl Armády Českej republiky plukovník gšt. Štefan Kaleta. „Som presvedčený o tom, že medzinárodné aliančné operácie - ISAF v Afganistane a KFOR v Kosove - boli pre vás nielen službou svojej vlasti, službou pre ozbrojené sily, ale znamenali pre vás z osobného hľadiska posun vo vašej profesionálnej kariére. Svoju vlasť ste zviditeľnili tým najlepším spôsobom,“ zdôraznil generál Bulík. Riaditeľ VHU pplk. Miloslav Čaplovič slávnostne potom prevzal do zbierkového fondu Vojenského historického múzea bojovú zástavu operácie KFOR, v ktorej OS SR ukončili pôsobenie vlni v novembri.

/ Jozef ŽIAK, foto Peter DOVINA

Neľahké úvahy o ľahkej téme

/ MUDr. Ján POPOVIČ

/ ilustračné foto Peter DOVINA

Keď som nedávno hľadal tému pre môj dnešný príspevok, narazil som na staršiu, ale veľmi zaujímavú a poučnú štúdiu dr. Davida Gratzer z Toronto, v ktorej analyzoval kanadský systém zdravotnej starostlivosti.

Dovoľte, aby som vám z nej citoval niekoľko vybraných viet:

Pacienti čakajú na chodbách, jeden vedľa druhého. K dispozícii je tak málo sedadiel, že niektorí musia stáť. Systém je taký preťažený, že sa odkladajú i naliehavé operácie. 63 % röntgenových prístrojov je beznádejne zastaralých, tretina z nich je staršia ako 20 rokov. Jedna nemocnica chcela predať sonografický prístroj miestnemu veterinnárovi, ktorý však ponuku odmietol s poukázaním, že má prístroj lepší a modernejší. I keď sa výdavky na zdravotníctvo zvýšili za posledné 3 roky o 22 %, 8 z 10 opýtaných občanov si myslí, že systém je v kríze a 67 % špecialistov sa domnieva, že kvalita zdravotnej starostlivosti sa i napriek zvýšeniu zdrojov za uvedené obdobie skôr zhoršila.

I keď ide o štúdiu vypracovanú pre Kanadu a o Kanadu, jej závery viac ako jasne naznačujú, že problém zdravotníctva nie je otázkou špeciálne slovenskou, že ide o celosvetový problém, ktorého platnosť sa neobmedzuje na strednú a východnú Európu a že vyriešiť ho nie je vôbec jednoduché. Ale odkiaľ začať?

Dr. Gratzler vyslovuje hypotézu, že existujú dve školy reformátorov. Zástupcovia jednej sa domnievajú, že zlepšenie môže priniesť efektívnejší manažment, riadenie, zatiaľ čo tí druhí sa nazdávajú, že všetko vyrieši viac peňazí. Obidve tieto skupiny vychádzajú pritom z predpokladu, že problémy v zdravotníctve vyrieši viac angažovanosti štátu.

Autor si však spolu so mnou myslí, že „reformy“ tohto druhu nevyriešia nič. Je potrebné urobiť oveľa viac. A síce odstrániť zo systému chybu spočívajúcu v absencii reálnych cien a ich reálneho vplyvu na všetkých jeho účastníkoch. Ak zdravotníctvo funguje bez reálnych cien a bez toho, aby tieto ceny zasahovali všetkých zúčastnených vrátane

pacienta, bude dopyt (a ponuka) po zdravotnej starostlivosti nekonečný. Nedopodľame sa nikdy. Neustále budeme čeliť rastúcim požiadavkám jednotlivých poskytovateľov zdravotnej starostlivosti po nových a nových peniazoch (mimo zdravotného poistenia) a donekonečna im budeme musieť vysvetľovať, že peniaze navyše nemáme, pretože ich mať nemôžeme.

V Kanade to riešia rôznymi štátnymi príspevkami a dotáciami. Výsledkom sú podľa zmienenej analýzy preplnené čakárne, nekonečné čakacie listiny na efektívne operácie a celkový pokles kvality zdravotnej starostlivosti.

Veľmi by som si želal, aby sme začali so skutočnou reformou zdravotníctva. Aby sme opustili anonymný systém zdravotného poistenia a postupne prešli na model zdravotného sporenia – individuálnych osobných účtov (Medical Savings Accounts), v ktorom by bolo jasné, čo presne si má ten či onen poistenec z účtu platiť, aká je súvislosť tohto účtu so zdravotným sporením, ako sa má tento účet úročiť atď. Čím skôr sa k takémuto kroku odhodláme tým lepšie. Pre poskytovateľov, zdravotné poisťovne, štát i pacientov. Pre tých predovšetkým. Práve o ich peniaze totiž ide a je preto v ich záujme vedieť, kto z nich platí viac, kto menej a prečo je to tak.

Informovanosť vojakov o rezorte

/ Karol ČUKAN

Jedným z cieľov výskumu, ktorý sa uskutočnil v OS SR v októbri a novembri 2010, na výberovej vzorke 585 respondentov - profesionálnych vojakov, bolo preskúmať ako prebieha komunikácia vo vnútri ozbrojených síl, či sú vojaci informovaní (či sa cítia byť informovaní) alebo nie o tom, čo sa mení (deje) v ozbrojených silách a v celom rezorte. Výskum ukázal, že vojakom chýbajú relevantné, overené a dôveryhodné informácie.

Najviac informácií o tom, čo sa deje v rezorte získavajú vojaci z rozhovorov so spolupracovníkmi (z ústneho podania) a z nevojenských médií (spolu 44%). Informácie získané od spolupracovníkov tvoria 22,2 percentný podiel zo všetkých zdrojov. Podiel nevojenských médií je 21,6%. Vojenské médiá tvoria celkovo 25 percentný podiel medzi informačnými zdrojmi, ktoré vojaci využívajú na informovanie sa o dianí v rezorte. Z týchto médií dominuje časopis Obrana – má až 14% podiel medzi zdrojmi informácií. Internetové zdroje z produkcie rezortu tvoria 8%.

Rozkazy, oficiálne spisy a nariadenia tvoria 15% zdrojov informácií. Informácie o nadriadených, ako zdroj informácií, tvoria len 13% podiel zo všetkých zdrojov.

Pomoc bývalému kolegovi

/ text a foto Jozef ŽIAK

Čatár v zálohe Pavol Vančo pôsobil od marca 1993 vyše dva roky ako vodič strojníka mostnej čaty v slovenskom ženijnom prápore mierových síl OSN UNPROFOR na území bývalej Jugoslávie. Bol súčasťou kontingentu, ktorý na Balkáne v rokoch 1993 - 1998 postavil 37 mostov, upravil 631 kilometrov ciest, zničil vyše 30 ton munície, z hľadiska minovej bezpečnosti preveril 363 kilometrov ciest a dva milióny metrov štvorcových plôch.

Osud bol k Pavlovi krutý. Pred časom mu diagnostikovali nevyliečiteľnú chorobu sklerózu multiplex. Dnes je na invalidnom vozíku. Po odchode z ozbrojených síl pracoval v rôznych firmách doma, no najmä v zahraničí. Z vlastnej neznalosti však opomenul platiť príspevky do sociálnej poisťovne, preto nemal nárok na dôchodok. „Keď sme sa dopočuli o jeho nepriaznivej zdravotnej a sociálnej situácii, rozhodli sme sa urobiť medzi sebou zbierku a v predvianočnom období mu aspoň trochu urobiť radosť. Som rád, že výzva našla odozvu medzi bývalými príslušníkmi zahraničných misií a operácií,“ hovorí iniciátor zbierky nadrotmajster Vladimír Baran z prešovského práporu logistickej podpory. Vybieralo sa 1 700 eur. Plukovník v zálohe Daniel Kostra mu odovzdal preukaz vojnového veterána. Ten ho okrem iného oprávňuje ku kúpeľnej liečbe. V tomto roku bude konečne dostávať aj invalidný dôchodok a má nárok na elektrický invalidný vozík.

Vojenské doktríny v OS SR

RNDr. Bohumil KOSTREC

RSDr. Jaroslav NIŽŇANSKÝ, PhD.

oddelenie analýz a doktrín OdVCD (J-7) ŠbO GŠ OS SR

/ ilustračné foto npor. Mário PAŽICKÝ

Vojenská doktrína má svoj základ v histórii, v analýzach a skúsenostiach z vojenských ťažení, bojových stretov, reflektujúc pritom poznatky jednotlivých odborov vojenskej vedy. Vyvíja sa ako reakcia na zmeny v politickej a strategickej situácii, ako výsledok konkrétnych skúseností, nových technológií a ovplyvňuje spôsob zdokonaľovania a vývoja konkrétnych plánov a politiky.

Vojenská doktrína je nástroj, ktorý pomáha veliteľovi a jeho štábu kvalifikovane plánovať a riadiť konkrétnu činnosť, ale nebráni slobode jeho rozhodovania a konania v rámci zásad stanovených vojenskou doktrínou. Predurčuje organizáciu a výcvik ozbrojených síl a rovnako aj druhy obstarávannej výzbroje.

Doktrína Ozbrojených síl SR

Vojenská doktrína je definovaná ako súbor základných zásad, ktorými sa riadi činnosť ozbrojených síl pri plnení stanovených cieľov. V praxi sa pri ich výbere vyžaduje uvážlivé konanie, ale ich dodržanie je záväzné. Z tejto premisy sa vychádzalo aj pri implementácii Doktríny Ozbrojených síl Slovenskej republiky (C) do podmienok života v OS SR. Hneď po schválení vrcholovej doktríny našich ozbrojených síl v máji 2009 bol spracovaný a rozoslaný Úlohový list náčelníka GŠ OS SR Implementácia Doktríny OS SR (C) do činnosti Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Ním boli stanovené konkrétne úlohy pre jednotlivé zložky GŠ OS SR a OS SR na štúdium a používanie tohto vrcholového doktrínálneho dokumentu. Ako vyplynulo z požiadavky náčelníka GŠ OS SR, úvodné zoznamovacie zamestnania mali viesť najvyššie postavení náčelníci a velitelia na jednotlivých stupňoch riadenia a velenia. Dôvodom bola skutočnosť, že práve oni majú byť nositeľmi myšlienok obsiahnutých v dokumente a hybnou silou pri jeho zavádzaní do života ozbrojených síl. Na overenie stupňa znalostí Doktríny Ozbrojených síl SR (C) bol pripravený prierezový test so súborom 25 otázok. Test bol sprístupnený bez obmedzenia na intranete odboru výcviku, cvičení a doktrín ŠbO GŠ OS SR j7.mil.sk v rubrike Doktríny. Na základe hlásení z jednotlivých úrovní GŠ OS SR a veliteľstiev jednotlivých síl bolo možné konštatovať, že prvá – zoznamovacia – fáza s vrcholovým doktrínálnym dokumentom prebehla uspokojivo. V ďalšom období bola a naďalej aj je pozornosť sústredená na úlohu trvalo platnú – premietnuť jej ustanovenia do praktického života ozbrojených síl.

Doktrína Ozbrojených síl SR sa napríklad premieta aj do platnej Výcvikovej smernice 2010 – 2011 najmä:

- v hodnotení bezpečnostného prostredia SR a z neho vyplývajúcich hrozieb a rizík,
- v zameraní výcviku, prioritách, cieľoch a požiadavkách naň pri príprave veliteľov a štábov, jednotiek vysielaných do operácií medzinárodného krízového manažmentu,
- vo výcviku jednotiek plniacich úlohy vyplývajúce z prijatých Cieľov síl 2008 a jednotiek zaradených do jednotlivých rotácií NRF/NATO a BG/EU vrátane jednotiek určených na zabezpečenie ochrany vzdušného priestoru SR a NATO v rámci integrovaného systému PVO NATO – NATINADS, pozemných síl, vzdušných síl, vo výcviku útvarov, zariadení a jednotiek síl výcviku a podpory, vojenského zdravotníctva, 5. pluku špeciálneho určenia, Vojenského SIGINT Centra, EOD a vo výcviku logistických jednotiek OS SR.

Výcvik príslušníkov GŠ OS SR

Vykonávaný je kanceláriou NGŠ, štábmí a odborom vnútorného riadenia GŠ OS SR formou veliteľských príprav s obsahovým zameraním, ktoré je v plnej kompetencii náčelníkov týchto zložiek. Ide v ňom o systematické rozvíjanie odborných poznatkov, informovanie o aktuálnych odborných témach, zvyšovanie všeobecnej informovanosti o vybraných aktuálnych spoločenských témach u všetkých profesionálnych vojakov GŠ OS SR formou prednášok, ukážok s vysvetlením, samostatného štúdia, audiovizuálnej projekcie, špeciálnych softvérov a pod.

Veliteľskú prípravu organizujú náčelníci štábov podľa vlastného programu s dôrazom na v danom roku odporúčané odborné témy vo výcvikovom bloku rozvrhnutom spravidla do jedného alebo dvoch výcvikových dní v súčinnosti s veliteľmi síl a priamo podriadených útvarov a zariadení GŠ OS SR väčšinou v posádkových zariadeniach.

Pri veliteľskej príprave sa využívajú odborné vedomosti najskúsenejších vojakov, ktorí boli nasadení v štruktúrach NATO a EÚ, veteránov z operácií medzinárodného krízového manažmentu a absolventov špeciálnych kurzov organizovaných v SR alebo v zahraničí, z vlastných štruktúr štábu alebo formou externých lektorov. Je tu zaradená i doktrínálna problematika.

Vysokoškolská príprava a kariérne kurzy

S problematikou vojenských doktrín OS SR v študijných programoch vysokoškolskej prípravy a programoch kariérnych kurzov AOS sa stretávajú ich študenti takto:

– vo vysokoškolskej príprave absolventov AOS je vyučovanie týkajúce sa doktrínálnej oblasti zaradené do osobitného predmetu Doktrínálny systém OS SR a NATO, a to v rozsahu 30 vyučovacích hodín v 2. semestri bakalárskeho štúdia.

Cieľom predmetu je zoznámiť študentov s poslaním OS SR, ich organizačnou štruktúrou a úlohou zložiek OS SR, zorientovať ich v štruktúre doktrínálneho systému OS SR, priblížiť im jeho filozofiu, zásady, postupy a procedúry, poskytnúť im možnosť zorientovať sa v problematike obrannej štandardizácie, zásadách tvorby vojenských doktrín, hierarchii spoločných doktrín NATO a spôsobe ich uplatňovania pri vedení spoločných operácií.

Popri tom sa s oblasťou vojenských doktrín študenti okrajovo stretnú aj v predmetoch Bezpečnosť a obrana, Systémy velenia a riadenia a Medzinárodné politické vzťahy.

– problematika vojenských doktrín je zaradená aj do programov všetkých kariérnych kurzov.

Súčasťou prípravy je aj zimný výcvik

Vojenský výcvik a vzdelávanie

Využitie vojenských doktrín v systéme vojenského výcviku a vzdelávania sa prejavilo predovšetkým v tom, že Doktrína OS SR sa stala hlavným referenčným dokumentom pri spracovaní Vojenskej doktríny Síl výcviku a podpory Ozbrojených síl Slovenskej republiky (C) (vojenská doktrína SvAP). A to predovšetkým tie jej časti, ktoré sa priamo alebo nepriamo premietajú do sfér činnosti síl výcviku a podpory, t. j. do bojového zabezpečenia, výcviku a komunikačných a informačných systémov, ale aj do plánovania použitia síl. V rámci schvaľovacieho procesu vojenskej doktríny SvAP vydal veliteľ Síl výcviku a podpory OS SR pokyny členom vlastnej vojenskej rady na jej priame premietnutie do praxe. To sa konkrétne prejavujú pri organizácii a vykonávaní štábných nácvikov a cvičení alebo veliteľských zhromaždení.

Doktrína OS SR sa používa tiež ako jeden z hlavných študijných materiálov pri niektorých vyšších výcvikových kurzoch vykonávaných práporom výcviku (napríklad kurz špecialistov riadenia a velenia jednotiek leteckta, ale aj ďalších kurzov), v ktorých sa ich účastníci školia a oboznamujú s problematikou budovania a činnosti OS SR. Schválené programy výcviku majú svoju predpísanú štruktúru a do tých, ktoré sa v súčasnosti novelizujú, je potrebné zaradiť viac výučbových hodín zameraných na štúdium príslušných vojenských doktrín.

V závere treba spomenúť, že v nadväznosti na končiaci sa proces ratifikácie a očakávanú promulgáciu (vyhlásenie) aliančnej spojeneckej publikácie AJP-01 Allied Joint Doctrine (D) bola ustanovená a svoju činnosť začala aj pracovná skupina na vypracovanie Doktríny OS SR (D). V nej by už mali rezonovať postuláty novej stratégie NATO, inovovanej Obrannej stratégie SR a Bezpečnostnej stratégie SR, ako aj ďalších vrcholových aliančných a národných dokumentov.

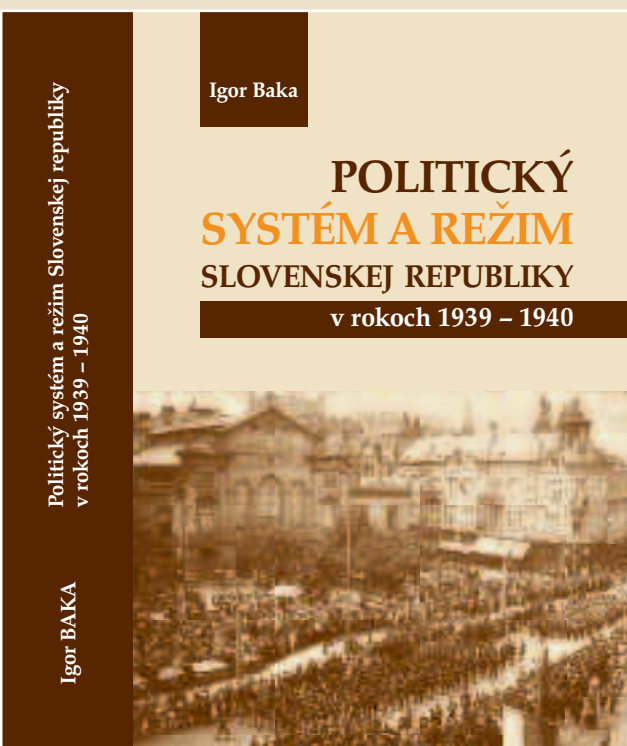
VHÚ-d'alsia publikácia

/ Pavol VITKO

„Po skončení vojny proti Poľsku si SR upevnila postavenie v očiach nacistického Nemecka... Zároveň sa tiež prehlbovala závislosť slovenskej armády, ktorá sa reorganizovala podľa nemeckého vzoru,“ píše o začiatku roka 1940 PhDr. Igor Baka, PhD., vo svojej novej publikácii Politický systém a režim Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1940. Knihu koncom roka 2010 vydal Vojenský historický ústav Bratislava. Igor Baka (nar. 1976) v ňom pôsobí od roku 1999. V období dejín 2. svetovej vojny je profesionálne doma. Svedčia o tom napríklad jeho publikácie Židovský tábor v Novákoch (2001) alebo Slovenská republika a nacistická agresia proti Poľsku (2006).

V obsiahlej knihe Politický systém a režim Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1940 na 322 stranách podrobne rozoberá obdobie rozkladu demokracie a vzťahy s hitlerovským Nemeckom. Analyzuje postavenie židovskej komunity, Čechov a ďalších národnostných menšín či cirkvi. V centre jeho pozornosti sú aj armáda, Hlinkova garda, Deutsche Partei, Úrad propagandy a ďalšie inštitúcie. Zaoberá sa aj pokusom zavedenia všeobecnej brannej výchovy či pôsobením mocensko-represívneho aparátu. Súčasťou knihy je tiež fotografická príloha.

Igor Baka sa aj vydaním svojej najnovšej publikácie zaradil k renomovaným slovenským historikom, ktorí sa venujú citlivému a protirečivému obdobiu vojnového Slovenského štátu. O vážnosti jeho diela svedčia aj známe mená recenzentov. Sú nimi Valerián Bystrický, Ivan Kamenec a Róbert Letz.

Politický systém a režim Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1940

Igor BAKA

Igor Baka

POLITICKÝ SYSTÉM A REŽIM SLOVENSKEJ REPUBLIKY v rokoch 1939 – 1940

Veliteľ žilinského 5. pluku špeciálneho určenia vyhlásil výber nových príslušníkov. Výber sa uskutoční v termíne od 28. marca do 8. apríla 2011. Bližšie informácie sú zverejnené na web stránke pluku www.5psu.mil.sk

/ Pavol VITKO

/ foto autor, archív O. W.

„Na fronte sme v zákope ležali pri sebe vždy traja či štyria. Pred nami guľomet. A keď sme oddychovali v bunkri, chlapci, Česi aj Slováci, ma prosili, aby som pre nich písal listy. Tak som pre nich písal osobné listy anglickým frajerkám alebo už aj manželkám. Do Londýna, aj do iných častí Británie. Tí chalani vedeli len slabo po anglicky. Po vojne sa niektorí s tými ženami oženili. No a to je moja najväčšia vojnová zásluha,“ so značnou dávkou nadhľadu sa pousmeje poručík v zálohe Otto Wasserberg, rodák z Košíc, veterán z bojov 1. československej obrnenej brigády o pevnosť Dunkerque.

Poručík Wasserberg, veterán od Dunkerque

Stretli sme sa v roku 2006 v Londýne. Bol už nevidiaci a vážne chorý. A ja som bol skôr vojaka a podnikateľa. Hovoril peknu východniarskou slovenčinou. Veľmi krátko po našej rozlúčke zomrel. Bolo to smutné. Náš rozhovor a jeho príbeh oživa dnes.

Pachuť okrádať

Zápis v matrike mesta Košice z 2. októbra 1924 číslo 1330. Hovorí o tom, že 24. septembra uvedeného roka sa v Košiciach narodil Markusovi Wasserbergovi a Blanke rodenej Mannsdorf syn Otto. V kolónke náboženstvo je u všetkých uvedených izraelské. To ešte nikto nevedel, čo pre nich práve pôvod môže znamenať. „Otec pochádzal z Poľska. Ako mladý podnikavý muž sa usadil v Košiciach. Bol kožušník, tak ako jeho otec.“ Ich kožušníctvo sídlilo na Hlavnej 107. Bývali na Továrnskej ulici, hneď vedľa vojenských barakov.

Šťastie Wasserbergovcov však netrvalo dlho. V novembri 1938 bolo vtedajšie Československo prinútené po tzv. 1. viedenskej arbitráži prepustiť Maďarsku južné územia vrátane Košíc: „Maďarskí spolužiaci sa mi smiali, že som jediný židáčik, ktorý sa učí v slovenskej triede. V škole sa totiž vyučovalo po maďarsky, ale otvorili aj jednu slovenskú triedu. Všetky ostatné židovské deti išli do maďarských tried. No naša rodina – my sme boli srdcom, dušou aj telom presvedčení Čechoslováci a demokrati. Veľmi ťažko sme sa zmierovali s tým, že naše milované Československo sa rozpadlo...“

Otto Wasserberg priznáva, že vtedy nebol najlepším žiakom. Ťažko sa mu sústreďovalo na školu. Vnimal, ako sa na ich rodinu valia dovtedy nepoznané problémy: „Otec mal nepriateľa od konkurencie. Bol to maďarský kožušník, ktorý vstúpil k militantným polovojenským oddielom niylašovcov. S ich príchodom prišla aj chuť

okrádať Židov. Onedlho po obsadení Košíc sa vrátil do nášho obchodu v tej ich uniforme. Veľkopanský komandoval: „Pán Wasserberg, ako vidíte, doba sa zmenila! Žiadam, aby ste mi dali kľúče od vášho obchodu.“ Otec, aj keď nebol bojovnej povahy, povedal: „To nikdy neurobím! To by ste ma museli na mieste zabíť.“ Bolo to niekedy začiatkom roka 1939, mal som vtedy štrnásť a videl som, ako si po jeho odchode otec s mamou pozreli do očí. Otec povedal: Okamžite musíme preč.“ Mama nechcela odísť ďaleko. Dohodli sa na kompromise, že sa usadia v Prahe. Tam si otvorila obchod.“

Wasserbergovcom pomohlo aj to, že otec rodiny sa priatelil s veliteľom košickej polície. Ten večer neskoro po deviatej si ho veliteľ pozval k sebe. Vrávi mu: „Markus, mám dokumenty, na základe ktorých ťa mám uväzniť. Ide to zhora, nedá sa to zastaviť. Sme však priatelja. Dám ti zopár týždňov na to, aby si sa zbalil a zmizol. Policajtov po teba pošlem, až keď budem vedieť, že si preč.“ Dali si kávu a otec hneď odišiel domov pripravovať náš odchod.

Mamka ako hrdina

„Vy ste Židia! Nemáte tu čo hľadať! Von!“ reval na Blanku Wasserbergovú a jej troch malých synov nemecký konzul v Košiciach, keď prišla požiadať o nemecké tranzitné vízum. „Ešte predtým ako nás vyhodil z kancelárie, napísal mame na pas veľké J – teda Jude. Židi!“ Otto Wasserberg spomína, že jeho mamka okamžite konala. Odcestovali do Budapešti. Verila, že na tamojšom nemeckom veľvyslanectve im vízum dajú. A už vedela, že im ide o život! „Ste Židia, nedostanete nič! Von!“, rozkričal sa na nich podráždený nacistický úradník. Bola sobota, pol jedenástej dopoludnia. Vystrašená matka s tromi chvejúcimi sa deťmi nevedela, čo ďalej. „V čakárni

za nami podišiel jeden muž. Vrávi, aby sme nešli do Británie vlakom, ale skúsili lietadlo. Tak by sme tranzitné víza cez Nemecko nepotrebovali...“

Šlo o minúty. Taxík ich odviezol pred kanceláriu holandskej leteckej spoločnosti KLM. „Bolo dvanásť a referent už zatváral. Skvelá mama opäť urobila cirkus. Isté, na najmladšieho trojročného brata jej naliehavé prosby nemali dobrý vplyv. Plakal. No svojím plačom nám pomohol. Referent nám nakoniec vystavil letenku do Londýna na nedeľu predpoludním.“

Ešte nemali vyhraté. Pred odletom do cudziny mali mať podľa vtedajších predpisov aj dokumenty s povolením od polície v Košiciach. Tiež potvrdenie od daňového úradu. Bolo toho viac. Nemali nič. „Pokračovalo ďalšie dejstvo maminho geniálneho divadla. Hrala pre jediného diváka. Pre úradníka na medzinárodných odletoch letiska Budapešť. Na blízku nebol totiž už nikto. Úradníkovi tvrdila, že potvrdenia má zapatrošené niekde v batožine. Hľadala, hrabala sa v kufroch. Hrala to tvrdojšie a naliehavo. Hrala o život. Pre seba, a najmä pre nás.“

Otto Wasserberg hovorí, že práve okolo tejto zúfalej ženy, jeho matky prechádzal kapitán lietadla. Chvilu sledoval situáciu. „Vôbec nič nehovoril, len podišiel k mame. Zobral od nej do náručia najmladšieho brata. Ani sa neobzrel a odniesol ho do lietadla. Pochopil celú maminu hru. Len možno ešte sám nevedel, ako z nej vykorčuľovať. Vzápätí sa vrátil. Zobral stredného brata. Rovnako s ním odišiel do lietadla. S tým, že mama akože stále hľadala v kufroch papiere. Sebavedomý kapitán sa znova vrátil. Tváril, že je všetko v poriadku a zobral ma za ruku. Aj úradník už pochopil, že mama žiadne dokumenty nemá. Bránil jej aj mne, aby sme išli k lietadlu. Ona ešte viac a už s posledných síl kričala: Mám to! Mám! Mám to tu v bagáži!“ Vtedy kapitán prišiel k tomu úradníkovi a úplne pokojne vraví: „Toto sú moji ľudia. Majú letenku od mojej spoločnosti. Ručím za nich. Ale už 10 minút meškáme, takže ich okamžite pustite, pretože ich beriem na palubu. Úradník sa vzpríčil. Bolo pre neho treba vymyslieť alibistickú lož. Kapitán to dokázal: „Vami žiadané papiere sú aj tak zbytočné, pretože pani Wasserbergová ide s deťmi len na dovolenku. A ak ich naozaj potrebuje, tak vám ich po návrate z Londýna dodá.“ Bolo to absurdné – ale zabralo to...“

Okamžite vzlietli. Wasserbergovci boli jediní pasažieri. „Čakalo nás medzipristátie vo Viedni. Mali sme vystúpiť. To neprípadovalo do úvahy. Prišiel k nám kapitán vraví: „Ľudia, počúvajte, zatvorím všetky okná a poviem, že v aeropláne nemám nikoho. Len musíte byť absolútne ticho.“ Zaliezli sme na podlahu. Len raz som sa odvážil pri pristávaní vykuknúť cez okienko. Na budove som uvidel namaľovaný obrovský hákový kríž. Neviete si predstaviť ten strach... Mama bratovi držala ruku na ústach. Keď k otvoreným dverám prišla letisková kontrola, kapitán vystupoval veľmi žovialne a sebavedomo. Uveril mu, že na palube nemá nikoho. Dnu nevošli. Och, to bola úľava! Následne nastúpilo zo desať rodín. Skoro všetky židovské. Veľkými peniazmi podplatili úrady, aby ich pustili z Hitlerovej ríše. A počas letu všetci plakali, aký veľký majetok im zostal vo Viedni. Ešte nevedeli, že si zachránili život.“

Večera v Londýne

V Londýne na letisku Croydon aeroport kapitán zamkol svoje lietadlo a odprevadil Wasserbergovcov do kancelárie Červeného kríža. Už im len zažela, aby ich nikdy neopustilo šťastie... „Bol to zázrak! Aké úžasné, že sme natrafili na takého statočného Holanďana...“, aj po rokoch sa vzrušene nadchýna Otto Wasserberg. „Ale najväčším šťastím bola pre nás naša mama. Predstavte si, že tá ešte predtým, ako sme odišli z Košíc, poslala do Londýna pomaly za vagón našich vecí. Pravdaže, bolo treba podplatiť úrady. Veci, samozrejme, poslala na cudziu adresu. Ale dokázala aj to!..“

Blanka Wasserbergová nedala o pokuse odletieť do Londýna manželovi vedieť. Nechcela. Aby sa neprezradili. Vedela však adresu manželovho prenajatého bytu vo West End. So synmi Ottom, Róbertom a Villamom postavili svoje kufre pred otcov byt. Bolo už desať hodín večer – a oni celý deň nič nejedli. Nemali britské peniaze a po anglicky nerozumeli. „Oproti bola reštaurácia. Pamätám si jej meno. Volala sa Bloom. Postavil som sa z kufra s tým, že nemám čo stratiť – a išiel som poprosiť o jedlo. Pravdaže, vedel som len po slovensky, nemecky a jidiš. No krmár hneď pochopil, akí sme hladní. Nie, nedal nám sendvič iba tak do ruky. Všetkých nás pozval dnu. Prestrel na tú najlepšiu večeru na svete. Tam nás našiel otec. Večer bol vonku s priateľmi. Rozradostený od šťastia takmer zabudol zaplatiť. No keď chcel, krmár odmietol. „To je môj malý darček za to, že ste prišli do Londýna,“ povedal. Ani nevedel, že my sme do daru dostali naše životy...“

V československej uniforme

Markus Wasserberg pracoval vo firme, ktorá vyrábala týždenne zo 400 kožušinových búnd pre vojenských pilotov. „Keď sme prišli do Londýna, o niečo neskôr som nastúpil na letecký kurz kadetov. Vyfasoval som dokonca uniformu letca.“

My sme naozaj boli československí patrioti. Do československej armády ma však povolali až 2. augusta 1944. Okamžite som sa hlásil do služby. Na vojenskom oddelení československého konzulátu v Londýne som sa pritom dobrovoľne hlásil už o rok skôr. Vtedy ma však nechceli. Prečo, to som doteraz nepochopil...“

Výcvik nebol dlhý. Československá obrnená brigáda sa už spolu so spojeneckými vojskami pripravovala na vylodenie v Normandii. „Vycvičili ma za tankistu a prideliť k 1. rote 1. práporu našej brigády. Keď spojenci dobyli severné pobrežie Francúzska a Belgicka, poslali nás držať úsek pri nemeckej pevnosti v Dunkerque,“ začne opisovať významnú kapitolu oslobodzovacích bojov českých a slovenských vojakov na západnom fronte. „Častejšie ako tankisti sme boli pešiaci. Ubytovali nás v Bourbourgh. Tam ostala aj časť tankov. Na patrole sme chodili po svojich. Nemci boli obkľúčení v Dunkerqueskom kotle, páliť po nás. My sme zase robili proti nim výpady.“

A tak to bolo skoro každý deň. Pri bližšie deväť mesiacov.“

Otto Wasserberg hovorí, ako sa striedali dva týždne na fronte a týždeň v Bourbourgh. „V tie niektorí oddychovali a iní hneď načierno vyrazili za ženami,“ povie otvorene. „Za tých deväť mesiacov sa veľa z nás v tomto mestečku zoznámilo s tamojšími rodinami. Ja s kamarátom z roty Jirím Levinom z Čiech sme boli v „našej“ rodine ako doma. Tá milá francúzska rodina mala ešte dve deti, no starali sa o nás ako o svojich. Keď sme boli v tyle, občas sme u nich počas vychádzky trávili večery a počúvali rádio. Na fronte bola zima, ľadový dážď, blato – a u nich úplný raj. Dokonca sme u nich vítalí nový rok. Pravdaže, stále sa bojovalo. Padli aj moji traja dobrí priatelia. A zomreli aj ďalší naši. No nála-

da už bola dobrá. Vedeli sme, že vojnu vyhráme!“

Otto Wasserberg však otvorene dodáva, že keď po kapitulácii v Dunkerque videl kráčať nacistov s bielou zástavou, mal chuť strieľať. „Priznám sa, bol som veľmi rád, keď som ich videl, tých pyšných „nadľudi“, kráčať vystrašene so sklopenými hlavami. Viete, ja som bol na vojne veľmi krátko a je tomu už vyše 60 rokov. No aj keď o chvíľu zomriem, nikdy sa nad to nepovzniesim. Moje deti už tým poznačené nie sú. No zo mňa to nikdy nevypchá. Asi preto, že som žid. Veď len z Košíc poslali do Osvienčimu tisíce ľudí. A aj nám tam zomrelo vyše 20 blízkych príbuzných...“

Pleň, Košice a opäť Londýn

„Balíme! Vyrážame do Československa,“ dostali rozkaz na presun. 1. čs. obrnená brigáda sa presunula do západných Čiech, ktoré oslobodila americká armáda. „Došli sme do Plzne aj s tankami, víťalo nás celé mesto. Boli slávnostné večery a zábavy. No a ja som na tri týždne vyfasoval krásnu uniformu a prideliť ma ako primadonu k čestnej strážii na letisko...“ Ešte ako vojak sa dostal aj do Košíc. Demobilizoval v apríli 1946. S tým, že sa na východ Slovenska rodina vráti. Jeho otec sa však do Československa nechcel vrátiť za žiadnu cenu. Tušil prichádzajúci komunizmus a totalitu. Jeho syn Otto mu už dávno dal za pravdu. Tisíce bojovníkov západného odboja boli vo svojej domovine perzekvované a väznené.

Začal pracovať v kožušnickej firme u otca. Ako chlapec robil veľa športov – a pokračoval v tom aj v Londýne. Stal sa dlhoročným predsedom židovského športového klubu Maccabi (bar Kochba London). Oženil sa v roku 1958. O dva roky nato si tiež vo štvrti Golden Green kúpil s anglickou manželkou Helen krásny rodinný dom.

„Môj prvý syn Jonathan Wasserberg je významný lekár. Viktor je úspešný advokát. S manželkou máme aj dcérku Susanne. Stará sa o nás. Máme štyri vnúčatka. Dá sa povedať, že zomriem šťastný. A to tak trochu aj preto, lebo na sklonku života sa mi opätovne podarilo zbližiť sa so svojou domovinou,“ úprimne hovorí Otto Wasserberg. Svoje posledné slová na záver vysvetlí: „Jeden večer v polovici 90. rokov, bolo už dosť neskoro, mi zrazu zvoní telefón. Zo slúchadla počúvam: „Som vojenský ataše Slovenskej republiky plukovník Ján Szabo. Zistil som, že ste cez vojnu bojovali v Československej armáde a pochádzate zo Slovenska. Budúci týždeň máme na ambasáde slávnosť. S radosťou Vás očakávam...“ Ja som síce vedel, že v Anglicku existuje Československá obec legionárska aj Československý klub. Nikdy som sa však v tomto smere neangážoval. Bol som zaneprázdnený obchodom. Až vtedy, keď som práve skončil s podnikaním, mi zavolať plukovník Szabo. Bol to skvelý reprezentant Slovenska. Na prvý raz prišiel pre mňa osobne. Bolo to veľmi dôstojné a milé. Potom sme v polovici 90. rokov najmä jeho zásluhou viacerí vojnoví veteráni vycestovali na Slovensko. Aj to bolo dojemné. Na českú aj slovenskú ambasádu v Londýne od vtedy chodievam ako domov. Veľmi ma to teší...“ Otto Wasserberg si chválil spoluprácu aj s ďalšími pridelencami či ich zástupcami. Aj súčasný vojenský pridelenec vo Veľkej Británii plukovník Vladimír Samek, vtedy zástupca pridelenca a podplukovník, by však vedel hovoriť aj o jeho sklamaní. To vtedy keď v minulom desaťročí Česká republika prispela svojim vojnovým veteránom aj finančne. Slovenská sa im v tomto smere obrátila chrbtom. A to ich žilo už ani nie desať. Ešte že z našej strany ostala úcta – a rezort obrany vydal porúčikovi Ottovi Wasserbergovi preukaz slovenského vojnového veterána. Vážil si ho. Hoci z českej strany sa mu ešte pred smrťou dostalo okrem iného aj povýšenia na plukovníka vo výslužbe.

Porúčikovi vo výslužbe ostávalo niekoľko mesiacov života. Vystrel ruku. Nevidiac reakciu, ale očakávajúc, že mu ju zoberiem do svojej dlane. Zacítil ju. Z jeho nevidiacich očí vyšli slzy. „Pozdravte plukovníka Szaba. Pozdravte aj Slovensko a Česko. Aj vojakov. Aj moje Košice...“

/ dvojstranu pripravil Pavol VITKO

Kráľovná roka

V ankete Športovec roka 2010 sa stala víťazkou v kategórii jednotlivcov Anastasia Kuzminová. Reprezentantka Slovenska členka AŠK Dukla Banská Bystrica na slávnostnom oceňovaní 22. decembra v novej budove Slovenského národného divadla v Bratislave povedala: „Som šťastná, že môžem rozdávať radosť Slovákom a že som pre Slovensko, aj pre Duklu Banskú Bystricu, vybojovala zlato a bronz na zimných olympijských hrách v Kanade.“

Anketu tradične od roku 1993 vyhlasuje Klub športových redaktorov Slovenského syndikátu novinárov. Hlasovalo 122 žurnalistov. Oceneným z hľadiska tleskala aj predsedníčka vlády SR Ivetta Radičová. „Ďakujem všetkým za podporu a ďakujem aj Dukle a ministerstvu obrany za výborné podmienky na prípravu,“ dodala kráľovná slovenského športu A. Kuzminová. Zvíťazila najmä vďaka výborným výsledkom zo ZOH vo Vancouveri. V šprinte na 7,5 km zvíťazila, v stíhacích pretekoch na 10 km získala striebro. V pretekoch s hromadným štartom na 12,5 km bola ôsma.

Aj strieborný v kategórii jednotlivcov bol reprezentant armádného športu – tiež biatlonista Pavol Hurajt. Ten bol na ZOH v pretekoch na 15 km s hromadným štartom tre-

tí, piate miesto obsadil na 20 km a siedme na 10 km. „Dukla sa snaží robiť šport na vysokej úrovni, má najvyššie ambície. Ak je človek zdravý, v takom prostredí sa dosahujú aj výborné výsledky,“ povedal spokojný Pavol Hurajt. Tretí v ankete skončil kladivár Libor Charfreitag. V kolektívoch zvíťazili futbalisti pred hokejistami a hádzanármi.

„Dnešný deň pre nás dopadol najlepšie ako mohol. Spolu s medailami Anastasie Kuzminovej a Pavla Hurajta sme z vrcholových svetových podujatí získali 45 pódiových umiestnení. Vyrovnali sme tak náš dlhoročný rekord,“ zhodnotil sezónu v Dukle Banská Bystrica jej riaditeľ Peter Korčok. V nasledujúcom roku chcú športovci a organizačné tímy minimálne udržať trvalo vysoko nastavenú latku. „Verím, že s podporou ministerstva obra-

ny a s potrebnou dávkou športového šťastia sa nám to podarí,“ dodal riaditeľ Dukly.

Pred reprezentantmi Dukly je predolympijská sezóna, ktorá je dôležitá z hľadiska plnenia kritérií účasti na OH. Šancu na ich splnenie majú približne dve desiatky športovcov. V brazílskom Rio de Janiero sa uskutočnia 5. svetové vojenské hry. Organizátori očakávajú 7,5 tisíc športovcov zo 133 krajín. Čo do účasti sa tak vojenské hry stávajú po letnej olympiáde druhým najväčším podujatím. Reprezentantov Dukly v roku 2011 čakajú majstrovstvá sveta vo vodnom slalome v Čunove, v atletike Kórei či v biatlone v Rusku.

Anastasia Kuzminová:

Raz chcem odovzdávať skúsenosti mladým Slovákom

Rozmýšľali ste aj o inom športe, alebo pre vás boli vždy na prvom mieste lyže, puška a snch?

Od začiatku bolo pre mňa prvoradé bežecké lyžovanie. Až neskôr k tomu pribudla strelba – a teda začala som súťažiť v biatlone. S bratom sme však skúšali aj karate. To som mala asi 12 – 13 rokov. No bola to bolo viac zábava a jeden z druhov tréningu na posilňovanie svalstva. A keď som mala asi šesť rokov venovala som sa aj krasokorčuľovaniu.

Kedy ste začali športovať? Čo vás motivovalo a mali ste aj chvíle, kedy ste motiváciu stratili?

Moji rodičia boli športovci. Pretekali v klasickom lyžovaní, aj v biatlone. Aj preto som so športom začala, keď som bola ešte maličká – len v štyroch rokoch. Rodičia boli aj mojimi prvými trénermi. No a k tej motivácii – samozrejme, boli chvíle, keď som si neverila, keď som sa cítila zle – a chcela som so športom skončiť. Rodičia ma však vždy podporili. Hovorili mi: „Nasfa, počkaj, vydrž, všetko ešte len príde... A prišlo.“

Čo na vás zapôsobilo pozitívne alebo negatívne po príchode na Slovensko?

Určite bolo pre mňa ťažké, že som neovládala jazyk a prišla som s malým dieťaťom. Nevedela som či pôjdeme naspäť, čo bude so športom, ako sa vyvinie celý môj a náš

život. Vtedy ma však vždy podporil manžel a určite som sa aj vďaka nemu dostala do takejto formy, že som sa prebojovala medzi svetovú špicu.

Ako hodnotíte podmienky na prípravu v Dukle Banská Bystrica?

Dukla mi dáva veľmi veľa. Sústredenia, regenerácia, cestovanie, výstroj... Dôležitá je aj ústretovosť, profesionalita a kamarátske vzťahy.

Rezervy?

Nie, nechcem hľadať rezervy. Ešte stále je pre mňa na Slovensku veľa vecí nových – a v každom prípade, som spokojná.

Aké sú vaše najväčšie športové plány na najbližšie mesiace a roky?

Chcem sa udržať na špičkovej úrovni tak, aby som dosiahla maximálne dobré výkony na majstrovstvách sveta koncom zimy 2011 v Rusku. Veľmi sa na ne teším.

A keď sa raz skončí vaša športová kariéra...

Určite by som si chcela vyskúšať pozíciu trénera. Odovzdávať skúsenosti deťom, pripravovať pre ne spoločné tréningy či tréningové kempy. Tak, aby sa biatlonu darilo na Slovensku aj v budúcnosti.

Víťazi ankety Športovec roka

1994 - Milan Dvorščik (cyklistika)
1996 - Michal Martikán (vodný slalom)
1997 - Michal Martikán (vodný slalom)
1999 - Jozef Gönci (športová strelba)
2004 - Elena Kaliská (vodný slalom)
2007 - Michal Martikán (vodný slalom)
2008 - Michal Martikán (vodný slalom)
2010 - Anastasia Kuzminová (biatlon)

Reprezentanti slovenských Dukiel - víťazi federálnej ankety

Najúspešnejší športovec Československa

1975 - Karel Kodejška (skoky na lyžiach)
1976 - Anton Tkáč (dráhová cyklistika)
1986 - Jozef Pribilinec (atletika)
1987 - Jiří Parma (skoky na lyžiach)
1988 - Jozef Pribilinec (atletika)

21. decembra boli v Banskej Bystrici dekorovaní aj najúspešnejší športovci MO SR

V kategórii jednotlivcov zvíťazila

Anastasia Kuzminová pred Pavlom Hurajtom a Michalom Martikánom

V neolympijských športoch

bola prvá Jana Purdjaková (kulturstika)

pred Matejom Kazárom (letný biatlon) a Petrom Gellom (rýchlostná kanoistika)

Medzi juniormi skončili na prvých miestach

Marcel Virga - Tomáš Zigo (rýchlostná kanoistika),

Miroslav Urban (vodný slalom)

Natália Prekopová (biatlon a letný biatlon)

Ako najlepší tréneri Dukly boli bez určenia poradia vyhodnotení

Milan Gašperčík, Daniel Kuzmin, Juraj Sanitra (všetci biatlon)

a Jozef Martikán (vodný slalom).

Pavol Hurajt s predsedom Slovenského olympijského výboru Františkom Chmelárom

Standing ovation pre Anastasiu Kuzminovú

Osobitné predpoklady na výkon funkcie

/ kpt. Maroš GONOS

Celoživotné vzdelávanie je cieľená nepretržitá vzdelávacia činnosť, ktorej účelom je zlepšovať vedomosti, zručnosti a kompetencie. V prostredí Ozbrojených síl Slovenskej republiky je postup v hodnostnej štruktúre väčšinou limitovaný absolvovaním určitej formy doplnujúceho vzdelania.

Ak sa na kariéru profesionálneho vojaka pozrieme z pohľadu legíslatívy, dostávame sa k dvom základným dokumentom, ktoré upravujú priebeh kariéry profesionálneho vojaka a rovnako s tým spojené vzdelávanie potrebné na posun v jeho kariére. Je to Zákon č. 346/2005 Z. z. a Služobný predpis č. 100/2008.

Zákon 346/2005 Z. z. § 24 stanovuje kvalifikačné predpoklady na výkon štátnej služby, ktorými sú vzdelanie a osobitné predpoklady na výkon funkcie a na hodnosť.

Z hľadiska vzdelania, podmienku vzdelania na výkon dočasnej štátnej služby spĺňa profesionálny vojak v hodnosti:

- a) vojak 2. stupňa, slobodník a desiatnik, ak získal najmenej stredné odborné vzdelanie,
- b) čatár, rotný, rotmajster, nadrotmajster, štábný nadrotmajster, podpráporčík, práporčík a nadpráporčík, ak získal úplné stredné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie, vyššie odborné vzdelanie alebo vysokoškolské vzdelanie,
- c) poručík, nadporučík, kapitán, major, podplukovník, plukovník, brigádny generál, generálmajor, generálporučík a generál, ak získal vysokoškolské vzdelanie.

Osobitnými predpokladmi na výkon funkcie a na hodnosť je osobitný kvalifikačný predpoklad na funkcii, odborné predpoklady na hodnosť a stupeň ovládania cudzieho jazyka.

Odborné predpoklady na hodnosť, osobitné kvalifikačné predpoklady na funkcii, spôsob ich získavania ale aj podmienky uznávania osobitných predpokladov na výkon funkcie a na hodnosť dosiahnuté pred účinnosťou zákona č. 346/2005 Z. z. ustanovuje práve už spomínaný služobný predpis č. 100/2008.

Občan, ktorý splnil podmienky prijatia do štátnej služby, je vo väčšine prípadov prijímaný najprv do prípravnej štátnej služby, počas ktorej je pripravovaný na vykonávanie dočasnej štátnej služby (3). Ak je profesionálny vojak pripravovaný pre hodnostný zbor mužstva a poddôstojníkov, je vymenovaný do hodnosti vojak 1. stupňa (OR-1) a je ustanovený do funkcie čakateľ. V prípravnej štátnej službe profesionálny vojak absolvuje základný vojenský výcvik v trvaní od štyroch týždňov do deviatich týždňov. Jeho úspešným absolvovaním získava odborný predpoklad pre hodnosť vojak 2. stupňa (OR-2) a môže byť vymenovaný do dočasnej štátnej služby a povýšený do hodnosti vojak 2. stupňa. Bezprostredne po vymenovaní do dočasnej štátnej služby profesionálny vojak pokračuje v získavaní osobitného kvalifikačného predpokladu na funkcii, čo je v tomto prípade odborný výcvik jednotlivca. Úspešným ab-

solovaním základného vojenského výcviku a odborného výcviku jednotlivca získava profesionálny vojak osobitné kvalifikačné predpoklady na funkcii a odborné predpoklady až na hodnosť desiatnik (OR-4).

Odborným predpokladom na ďalšie hodnosti v hodnostnom zbere mužstva a poddôstojníkov, je úspešné absolvovanie týchto kurzov:

- vstupný poddôstojnícky kurz – pre hodnosť čatár (OR-5),
- zdokonaľovací poddôstojnícky kurz a ďalší odborný výcvik vo vojenskej odbornosti a jej špecializáciách – pre hodnosť rotný (OR-6),
- vyšší poddôstojnícky kurz a ďalší odborný výcvik vo vojenskej odbornosti a jej špecializáciách – pre hodnosti rotmajster (OR-7) a nadrotmajster (OR-8),
- kurz štábnych nadrotmajstrov – pre hodnosť štábný nadrotmajster (OR-9).

Potreba získania osobitných kvalifikačných predpokladov na funkcii v hodnostiach čatár (OR-5) až štábný nadrotmajster (OR-9) je závislá od funkcie, ktorú má profesionálny vojak v poddôstojníckej hodnosti vykonávať.

Osobitným kvalifikačným predpokladom na

- a) štábnu funkcii s plánovanou poddôstojníckou hodnosťou je štábný poddôstojnícky kurz,
- b) funkcii inštruktora vstupného základného vojenského výcviku je kurz inštruktora základného vojenského výcviku,
- c) funkcii veliaceho poddôstojníka roty je kurz veliakov poddôstojníkov rôt.

Ak má profesionálny vojak niektorú z uvedených funkcií vykonávať, musí najprv získať osobitný kvalifikačný predpoklad stanovený pre túto funkcii, absolvovaním určeného kurzu.

(1) Zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

(2) Služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 100 z 1. decembra 2008 o osobitných kvalifikačných predpokladoch na funkcii a odborných predpokladoch na hodnosť, o spôsobe ich získavania, o stupňoch znalostí cudzieho jazyka na funkcii a o podmienkach uznávania osobitných predpokladov na výkon funkcie a na hodnosť dosiahnutých pred účinnosťou zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v znení služobného predpisu hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov č. 4/2010.

(3) Za splnenia určitých podmienok však môže byť občan do dočasnej štátnej služby prijatý aj bez vykonania prípravnej štátnej služby (§ 20 ods. 3 – 7 zákona 346/2005 Z. z.).

Príbehy ľudskosti

Minister obrany Ľubomír Galko vyhlásil 14. ročník Mankety Vojenský čin roka, v ktorej vojenská, ale aj civilná verejnosť navrhuje na ocenenie mimoriadne činy vojakov nad rámec ich povinností. Odborná komisia vyberie z návrhov verejnosti najhodnotnejšie vojenské činy v troch kategóriách: Záchrana života, Pomoc verejnosti a Priateľ armády. Anketu pred 14 rokmi iniciovala redakcia armádneho vysielania Slovenského rozhlasu s cieľom spoločensky a morálne oceniť príslušníkov rezortu obrany, ktorí nezištne pomohli iným, hoci možno ani nemuseli.

Verejnosť môže návrhy posilať na adresu: Ministerstvo obrany SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava alebo e-mailom na adresu: cinroka@mod.gov.sk. Uzávierka na nominácie je 25. februára 2011.

Horúca horúca linka

/ red

Minister obrany Ľubomír Galko zriadil špeciálnu linku na podnety, hlásenie korupcie alebo aj otázky priamo na ministra. „Hotline“ na čísle 0960 960 960 už naostro funguje a minister zaznamenal viacero podnetov. „K tejto linke mám prístup iba ja a garantujem anonymitu pre každé jedno podanie,“ povedal. „Očakávam podnety nielen od zamestnancov rezortu, ale najmä od širokej verejnosti. Som presvedčený, že sa nám podarí z ministerstva obrany vybudovať dôveryhodnú inštitúciu a občania si budú môcť byť istí, že tu pracujú čestní a poctiví ľudia,“ poznamenal Galko.

Na podobné účely slúži aj e-mailová adresa **minister@mod.gov.sk**.

Minister zároveň zavádza pravidelné pondelkové osobné stretnutia s profesionálnymi vojakmi a zamestnancami rezortu. Tí sa budú môcť stretnúť s ministrom každý druhý pondelok vo vyhradenom čase.

Ako sa naučiť presnosti

/ mjr. Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMO

Nepresnosť je v našej spoločnosti častým a veľmi zaužívaným javom. Niektorí z nás neberú presnosť celkom vážne a pritom zásada presnosti patrí k hlavným pravidlám slušnosti. Veľakrát sa to začína nevinne, pridete pár minút neskôr na poradu, zmeškáte začiatok divadelného predstavenia, pridete neskoro na dohodnutú schôdzku a pod. Mnohí z nás si ani neuvedomujú, že svojím meškaním znevažujú svojich priateľov, partnerov a známych. Presnosť by mala byť samozrejmosťou pre každého z nás. Nepresnosť môže spôsobiť mnoho nepríjemností. Predovšetkým v zamestnaní je hrubou chybou. Na koncerty, divadelné predstavenia ap. sa chodí niekoľko minút pred začiatkom. Na schôdzky, večere, návštevy treba prísť presne. Návšteva ohlásená má presnosť pred akoukoľvek návštevou neohlásenou. Keď vieme, že sa z rôznych dôvodov oneskoríme, mali by sme sa vopred ospravedlniť.

Vo všeobecnosti platí, že na určité príležitosti, a to nielen protokolárne, by sme nemali v žiadnom prípade meškať. Ak sme pozvaní na slávnostnú večeru alebo ples, kde predpokladáme sedenie podľa zasadacieho poriadku, je nevyhnutnosťou prísť na túto príležitosť načas alebo minimálne o pár minút skôr. Ale sú aj príležitosti, ako napríklad koktail, kde nie je potrebné a nevyhnutné byť úplne na minútu presný, môžeme kedykoľvek prísť, ale aj odísť, ale taktiež sa musíme vojsť do určitého časového obdobia, kedy prísť a nemeškať. Na recepciu by sme nemali prísť ani priskoro, ale ani nie veľmi neskoro. V posledných rokoch sa zaužívalo pri pozvaní na recepciu uviesť nielen začiatok, ale aj koniec, preto by sme mali vedieť, kedy najneskôr presne odísť. Rovnako tak, keď organizujeme spoločenskú udalosť, kde sme hostitelia, je nevyhnutné, aby sme prišli v dostatočnom predstihu, aby sme tak mohli svojich pozvaných hostí privítať.

Presnosť v pracovnom styku by mala byť samozrejmosťou, nepresnosť by nemala byť tolerovaná hneď od začiatku pracovnej činnosti. Pozvania na stretnutia, alebo porady, či už ústne, alebo písomné by mali jasne stanoviť, že si dáte záležať na presnosti. Pozvaný by mal ihneď informovať svojho nadriadeného, že nemôže termín dodržať. V prípade, že prichádzame nepresne, je našou povinnosťou sa ospravedlniť a vysvetliť v krátkosti, pokiaľ ste o to požiadaný, dôvod meškania (stať sa to môže každému, no nemalo by to byť samozrejmosťou). Ak pridete neskoro na poradu, je nevhodné „vpadať“ do rozhovoru, podávať si s každým ruky, alebo inak vyrušovať. Počas prestávky je dosť času vysvetliť svoje meškanie. Musíme myslieť na to, že sa nám môže stať, v prípade nášho veľkého meškania, že nás spoločnosť zúčastnená na porade neprijme a náš nadriadený nás pošle preč, čo môže mať pre nás zlé následky.

Platí, že ak vyžadujeme presnosť od svojho okolia, mali by sme ísť v presnosti príkladom. Je jasné, že aj pre nadriadeného platí to isté ako pre vás, nestačí len vyžadovať a ako nadriadený si vyhradiť privilégia. Takýto postoj podkopáva jeho dôveryhodnosť.

Pri významných medzinárodných podujatiach by mala byť presnosť samozrejmosťou

Spresnenie

Autorom článku o práporčíkovi Kardosovi v decembrovom vydaní Obrany je pplk. Miloslav Čaplovič a nie doc. PhDr. Vladimír Segeš.

Autorom článku Automobil Tatra T-128 je Anton Ščasnovič.

project - premietnuť
rashness - prenáhlenosť
carrier - prenášateľ (choroby)
assertive - priebojný
pull - pritiahnuť
contradiction - protirečenie
counterbalance - protiváha
paramount - prvoradý
embitter - strpčiť
ribbon - stuha
sash - šerpa
Intensification - stupňovanie (zosilnenie)
depiction - stvárnenie
fencing - šerm
expenditure - výdavok
avoid - vyvarovať sa (niečoho)
expand - rozširovať sa (zväčšovať objem)
itemization - rozpis (položiek)
inebriate - opojiť
boldly - opovážlivo
servility - podližavosť
necessary - nutný, potrebný
seem - zdať sa
sick leave - práceneschopnosť
relish - pôžitok

Informačné technológie v praxi: e-mail a bezpečnosť

/ kpt. Peter GARAJ

V dnešnej časti sa pozrieme na to, ako spolu súvisia e-mail a bezpečnosť. Od januára je zakázané automatické preposielanie e-mailovej komunikácie mimo náš rezort. Niektorých z nás to potešilo, no tých, čo sa čudujú, je omnoho viac. Pozrime sa teda spolu hlbšie na tento problém.

Každý z nás vie, čo je to e-mail. Elektronická komunikácia, ktorá je rýchla, pohodlná a efektívna. Stačí poznať adresu toho druhého a vieme si poslať text či obrázok. Z pohľadu používateľa nič ďalšie nie je podstatné. Z pohľadu bezpečnosti je e-mail ako otvorený list. Každý, kto je „po ceste“, si ho môže prečítať. Nedá sa to zistiť a nedá sa tomu zabrániť bežnými prostriedkami. Takže nech pošlete v e-maile hocičo, platí staré pravidlo spojárov: pozor, nepriateľ načúva.

Druhú časť problému automatického preposielania je práve tá automatickosť. Automatické preposielanie znamená, že sa vám prepošle hocičo, čo vám niekto pošle. Počítač nebude rozlišovať medzi fotkami z dovolenky alebo tabuľkou mierových počtov. Stačí, aby vám niekto niečo poslal omylom a citlivé informácie môžu opustiť náš rezort a dostať sa do nepovoláných rúk.

Ďalšou bezpečnostnou „dierou“ je sám systém e-mailu. Pre skúseného človeka nie je problém zmeniť e-mail tak, aby to vyzeralo že vám

ho poslal niekto iný ako v skutočnosti. Možno ste si niekedy všimli že vám prišiel spam (teda nevyžiadaná pošta) od niekoho v rezorte. To nie je v našej sieti možné. No vysvetlenie je jednoduché. Interná e-mailová adresa nášho rezortu sa dostala von a tam niekto „načúval“ a využil ju. Nemusí to byť len e-mailová adresa príjemcu. V každom e-maile sa vo väčšine prípadov skrývajú desiatky e-mailových adries. Stačí sa poriadne pozrieť a napríklad zábavný vtíp, ktorý vám niekto preposlal zvonku, v sebe obsahuje aj všetkých ostatných príjemcov okrem vás. V tom horšom prípade aj predchádzajúcich príjemcov. Takto sa dostane naša interná e-mailová adresa von a potom ju niekto zneužije napríklad tak, že pošle niekomu spam s tým, že to vyzereá, ako keby prišiel od vás. Len pri druhom pohľade zistíme, že e-mail prišiel od niekoho iného.

Takže si tieto fakty zhráme. E-mail môže čítať každý, nielen príjemca. Automatické preposielanie nerozlišuje, či je e-mail bežný, alebo obsahuje citlivé informácie. Takže každý, kto má aktívne preposielanie, na externú adresu minimálne raz za týždeň poslal von niečo, čo nemal. Bez výnimky. Myslím si, že interná bezpečnosť (a jej zlepšovanie) by dnes mala byť prioritou a zákaz automatického preposielania je krok správnym smerom.

O obrane viery

/ Dr. Tibor UJLACKÝ

„Tutio Fidei et Obsequium Pauperum“, v preklade „Obrana viery a služba trpiacim“ je heslo najstaršieho zvrchovaného rytierskeho rádu kresťanského sveta – Maltézskych rytierov. Založenie rádu sa datuje od roku 1099, keď sa z mnišského bratstva stal rytiersky rád a k jeho poslaniu starostlivosti o chorých pribudla aj povinnosť aktívnej ozbrojenej ochrany špitálov a pútnikov smerujúcich k Božiemu hrobu.

Toto heslo osobitne aktuálne pred viac ako 900 rokmi, je však pre Maltézskych rytierov a všetkých kresťanov mimoriadne aktuálne aj dnes. Aj u nás. Obsahuje dve zo základných povinností každého dospelého kresťana, ktorý by sa nemal uspokojiť len s aktívnym šírením pravdy o Kristovi, s pravidelnou návštevou kostola, výchovou svojich detí vo viere, či prihlásením sa ku kresťanstvu pri sčítaní obyvateľstva. Mal by aj dnes (nie však mečom) aktívne chrániť vieru, ktorú verí a Kirke, ku ktorej sa hlási. Mal by aktívne pomáhať tým, ktorí trpia, či tým, ktorí pomoc potrebujú. Možno niekto namietne – aká obrana viery a pomoc trpiacim? Máme slobodu vierovyznania, nikto za svoju vieru už nie je prenasledovaný, máme vyspelé zdravotnícke zabezpečenie a poistenie, sociálne a charitatívne inštitúcie, o každého je tak postarané. Áno, za vieru už chvála Bohu komunisti u nás neprenasledujú, ani nezatvárajú a starostlivosť o trpiacich je u nás tiež na lepšej úrovni ako niekde v Afrike.

Ale predsa niečo. Nedávno sme slávili vianočné sviatky, ktorých podstata pre nás kresťanov spočíva v skutočnosti narodenia Ježiša Krista. V poslednom čase sa však začína presadzovať názor, že kresťanská podstata Vianoc by nemala byť tak verejne vyzdvižovaná a prezentovaná, lebo sú tu aj iné vierovyznania a dokonca ateisti, ktorým to môže prekážať. A tak je to aj s Veľkou nocou, či inými sviatkami a kresťanskými symbolmi. Toto by si mali kresťania všetko vziať do súkromia, útrobov svojich kostolov, či príbytkov, a na verejnosti by sme už mali opäť počúvať len o sviatkoch pokoja a mieru, či sviatkoch jari. A ako symbol sa na nás bude na Vianoce škeriť americký Santa Claus, či ruský dedo Mráz, na Veľkú noc veľkonočný zajac, alebo iná jarná hydina s vajíčkami, na sviatok Všetkých svätých postavíme na hrob rodičov svetiacu tekvicovú hlavu a na krk si dáme prívěsok v podobe smejka! Len aby sme nikoho neurazili! Len aby sme my kresťania nikomu s našimi symbolmi a tradíciami nepoškodili jeho ľudské práva, budeme sa musieť vzdať svojich a akceptovať novodobé a moderné symboly a tradície! Koho? Čoho symboly a tradície? Zdá sa vám to nemožné? Neuskutočniteľné? Mne ani tak nie.

Za našimi hranicami smerom na západ to už pomaly začína fungovať. Pomaly, opatrne, ale hlavne premyslene a niekde aj pod hrozbou sankcií. A čo ak si ja ten svoj kríž z krku dole nedám? Čo ak budem ďalej hovoriť o Vianociach, o Veľkej noci aj na verejnosti tak, ako mi viera káže? Opäť začnú zatvárať? Opäť začnú trestať? Mám nádej, že až do takejto absurdnosti sa nedostaneme. Nesmieme však mlčať, či podľahnúť liberálnemu, pseudo-modernistickému tlaku globalizačných tendencií. Každého, kto mňa vyzná pred ľuďmi; aj ja vyznám pred svojím Otcom, ktorý je na nebesiach. Ale toho, kto mňa zaprie pred ľuďmi; aj ja zapriem pred svojím Otcom, ktorý je na nebesiach.“ Mt 10,33 To nie je Ježišova hrozba, to je výzva a realita. A tak heslo Maltézskych rytierov „Obrana viery a služba trpiacim“ aktualizované na dnešné časy sa opäť stáva realitou pre všetkých kresťanov...

Nasadenie a jeho charakteristické fázy

Obdobie adaptácie

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

/ foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

.....
Napriek tomu, že do misie odchádzajú vojaci s rôznymi predstavami, očakávaniami, obavami a tiež s rôznymi skúsenosťami z predchádzajúcich misií a hoci každá misia má rôzne podmienky pôsobenia, môžeme počas každého nasadenia identifikovať isté špecifické obdobia (fázy), charakteristické prežívaním a správaním vojakov.

Môžeme tak hovoriť o fáze adaptácie, fáze normalizácie alebo vpravenia sa, fáze stereotypu a prednávratovej fáze. Je zaujímavé, že všetky štyri fázy prebehnú vždy bez ohľadu na dĺžku nasadenia. Napríklad v Armáde ČR sa predpokladalo, že pri skrátení misie na 4 mesiace sa nestihne rozvinúť fáza stereotypu, ktorá je najrizikovejšia z hľadiska výskytu mimoriadnych udalostí. Nebolo to však tak. Počas štvormesačného nasadenia prebehli všetky charakteristické obdobia, mali iba kratšie trvanie.

Pri šesťmesačnom nasadení trvá fáza adaptácie 1-6 týždňov. Je to obdobie, keď vojaci spoznávajú nové miesto, krajinu, prácu a organizáciu života celej jednotky. V tomto období najintenzívnejšie prežívajú neistotu, nedostatok súkromia, majú veľmi silnú potrebu komunikovať s rodinou a viac sa spoliehajú na nadriadených. Tí, ktorí sú nasadení prvý raz, ťažšie zvládajú kultúrne odlišnosti krajiny, v ktorej pôsobia – predovšetkým žobrajúce deti. U všetkých vojakov sa často vyskytujú trávacie problémy (hnačky, zápcha, nechutenstvo), pocity nervozity, niekedy problémy so spánkom. Tieto ťažkosti sú prirodzené, súvisia s potrebou organizmu vyrovnávať sa so zmenou. Postupne

opadnú, odbúrajú sa. Vojaci totiž majú v tomto období ešte dostatok energie, aby záťaž súvisiacu s adaptáciou na nové podmienky zvládli.

„V závislosti od toho aké možnosti ponúka prostredie nasadenia a aký kvalitný relaxačný stereotyp si vojak počas prvých týždňov vytvorí, dochádza k systematickej eliminácii (alebo gradácii) negatívnych psychických stavov. Tí, ktorí si nedokážu naplniť svoj voľný čas individuálnym alebo kolektívnym športom, knihami a pod., majú sklon k náročnejšej adaptácii na prostredie misie, k prežívaniu nudy, ťažšie sa začleňujú do neformálneho kolektívu a v situáciách zvýšeného sociálnopsychologického napätia tiež rýchlejšie podliehajú depresívnym pocitom.“ (in: Dziaková, O.: Vojenská psychologie, Triton 2009)

Nadriadení by mali rátať s tým, že v dôsledku adaptácie na nové prostredie vojaci prežívajú pocity neistoty, mali by sa teda sústrediť na dobrú informovanosť podriadených. Treba pritom mať na pamäti, že pre zvýšenú záťaž môžu byť informačné kanály podriadených zrušené, preto je potrebné informácie komunikovať čo najjasnejšie, prípadne overovať si ich porozumenie.

M. Štammová

Kňaz, rodina a opora

/ text a foto Pavol VITKO

„Štedrý deň v operácii ISAF v Afganistane sme prežili v pokoji, hoci štedrú večeru sme mali na dvakrát, pretože časť vojakov bola v strážnej službe,“ hovorí poručík Ján Ostapčuk, vojenský kňaz, rodák zo Sečoviec. Ako gréckokatolík je ženatý. S manželkou majú štyri deti od 15 do 5 rokov. „Ešte v civile som bol farárom v Bunkovciach pri Sobranciach a v Stankovciach pri Trebišove. Možnoť slúžiť ako kňaz v armáde som zobral ako výzvu,“ konštatuje. „Pravdaže, snažím sa čo najčastejšie komunikovať s rodinou, aby nemali strach, aby boli pokojní,“ povedal „padre“ ako ho volajú vojaci. „Vy viete najlepšie, že váš pobyt tak ďaleko od domova je záťažou aj pre vaše rodiny. Chceme vás povzbudiť, aby tieto mesiace nenarušili vaše vzťahy, ale aby ich posilnili a upevnili. Tak, aby ste si uvedomili, akí sú vám vaši blízki oporou – a akou oporou je vám vaša viera,“ prihovoriť sa v decembri vojakom v Kandahári aj ordinár František Rábek. Áno – počas

Vianoc si to vojaci uvedomovali o to viac. A na čom si vlastne pochutnali? Pravdaže, aj na kapustnici, rybe a šaláte. Slovenský dom, vyzdobený aj kresbami školákov, ktoré vojakom symbolicky v decembri priviezol minister obrany Ľubomír Galko, sa o polnoci miestneho času zaplnil do posledného miesta. Poručík Ostapčuk slúžil poľnočnú omšu.

Mons. F. Rábek (zľava), por. J. Ostapčuk a kpt. M. Farkaš

Max. celková hmotnosť VTMM je 18 t

Ambulancia pre taliansku armádu

Talianske pozemné sily a Iveco Defence Vehicles (DV) podpísali 20. decembra zmluvu na dodávku série 12 vozidiel MPV (Multi Purpose Vehicle) vo verzii Ambulancia, ktorá má armádne označenie VTMM. Vozidlá majú byť dodané postupne v tomto a v budúcom roku. Verzia MPV-VTMM je vyvinutá na základe platformy MPV 4x4 s rázvorom 4 000 mm a má zväčšený a upravený vnútorný priestor. Ambulancia je vybavená dvomi ležadlami pre pacientov. Okrem nich prepraví posádku štyroch osôb – vodiča, veliteľa, lekára a sestričku. Vozidlo je chránené systémom proti účinkom ZHN.

Rodina pancierovaných vozidiel MPV (4x4, 6x6) je založená na modulárnej konštrukcii a využíva viaceré súčasti dostupné z vývoja v komerčnej oblasti (motor, prevodovka, podvozková časť vychádzajúca z modelového radu Iveco Trakker). V základnej verzii MPV 4x4 na prepravu osôb ponúka Iveco priestor 13 m³, verzia Ambulancia už má 16 m³. Maximálna celková bojová hmotnosť VTMM 4x4 predstavuje 18 t. Na konštrukcii radu vozidiel MPV sa nepodieľa len spo-

ločnosť Iveco DV, ale aj nemecká spoločnosť Krauss-Maffei Wegmann (KMW), ktorej doménou je kvalitné pancierovanie vozidiel.

MPV-VTMM 4x4 je vybavené dieselovým motorom Iveco Cursor 8 a poloautomatickou prevodovkou. Stály pohon všetkých kolies s uzávierkami diferenciálov dopĺňa automatické dohustovanie pneumatík. Vozidlá z rodiny MPV dosahujú maximálnu rýchlosť viac ako 90 km/h, dojazd bez dopĺňania paliva uvádza výrobca viac ako 700 km. MPV zvládne maximálne stúpanie 60°, maximálny bočný náklon 30°. Predný a zadný nájazdový uhol predstavuje 35°, priemer zatáčania vozidla 17,5 m. Ambulancia prebrodí bez prípravy 750 mm, s prípravou 1 200 mm. Pomer výkonu vozidla k hmotnosti je 18 kW/t (23 k/t). VTMM nemá byť jedinou verziou MPV, vo vývoji sú tiež vozidlo pre pokročilý bojový prieskum, vozidlo EOD, platforma pre elektronický boj, veliteľské stanovište, spojovacie a logistické vozidlo.

(rak)

Foto Iveco DV

Ozbrojené sily
Slovenskej republikyArmádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielať čas sledujte
na internete.

Z redakčnej pošty

Som profesionálny vojak a verný čitateľ časopisu Obrana. Decembrové číslo bolo pre mňa výnimočné aj vďaka článku kpt. Garaja IT pod stromčekom. Som veľmi rád, že ste do časopisu zaradili pravidelné príspevky o IT technológiách. Je to téma, ktorá ma mimoriadne zaujíma, sledujem všetko, čo sa týka inovácií -windows mobile 7, iphone, kinect(natal) alebo 3d technológia. Uvítal by som, keby ste tejto tematike venovali ešte viac priestoru. Veď aj to patrí do nášho sveta a my by sme mali mať prehľad aj o tom, čo všetko dokáže súčasná "civilná" technológia, nielen vojenská.

slob. Gabriel BARTA,
Mechanizovaný prápor Nitra